

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno MCCCCXXXVIII. ad annum MCCCCXL.

Parisiis, 1644

Pars Prima Actorvm Sacri Oecvmenici Concilii Florentini Ante Adventvm
Graecorvm ad idem Concilium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15490

PARS PRIMA
ACTORVM SACRI OECVMENICI
CONCILII FLORENTINI
ANTE ADVENTVM GRÆCORVM
ad idem Concilium.

ANNO
CHRISTI
1438.

Num. I.

DIVISIONEM orientalis ecclesie ab apostolica sede ægre ferens ac molestissime Eugenius IV. summus pontifex, in Constantiensi Concilio primum; demum apud Martinum papam V. prædecessorem suum, adhuc in minoribus constitutus, plurimum laborauerat*, ut, sublato pariete de medio, utriusque ecclesie unio proueniret. Ad apostolatus autem apicem assumptus, pio desiderio, pastoralis curæ debito accedente, eam rem ardenti animo aggressus, per eius studium ac diligentiam Ioannes Palæologus imperator Constantinopolitanus, & Iosephus patriarcha oratores ad apostolicam sedem destinarunt. Nec moratus Eugenius nuntios apostolicos Constantinopolim transmisit, quorum industria ad conventiones & capitula tractandæ rei deuentum est. Interim existentes in Basileensi Concilio, quod a Martino V. summo pontifice fuerat indictum, & eiusdem Eugenii assensu perseuerabat, priuatas causas, zeli & reformationis prætextu, exercentes, iamque aduersus Eugenium intumescentes, ut ex aduentu Græcorum maiorem sibi existimationem compararent, per oratores & literas Græcos sollicitabant, ut ad idem Concilium accederent, quod & pacto firmarunt. Nam oratores imperatoris & patriarchæ ad idem Concilium transmissi, cum nondum ad eorum notitiam peruenissent tractatus & capitula Constantinopolis per nuntios apostolicos firmata, conuenerunt cum Basileensibus inter alia, de transferendo dicto Concilio ad locum Græcis magis accommodum, his verbis^b: Loca nominata sunt Calabria, Ancona, vel alia terra maritima; Bononia, Mediolanum, vel alia ciuitas in Italia: extra Italiam Buda in Hungaria, Vienna in Austria; & ad vltimum Sabaudia. Datum in sessione publica 7. Idus Septembris 1434.

^a Vt refertur ipse Eugenius summus pontifex in sua constitutione incipiente, *Saluatoris*, quæ infra num. 4. recensetur, ex qua hæc desumpta.

^b Sess. 19. eiusdem Concilii.

Displicuit quidem summo pontifici quod parum sibi deferri videretur, cum de re tam graui & ardua, tot mensibus agitata, nihil antea sibi per ipsum Concilium fuisset nuntiatum: auidus tamen unionis præfatæ, & veritus, ne, si dissensio aliqua inter-

ANNO
CHRISTI
1438.

cederet, eadem impediretur, licet deliberationem aliam multo expeditiorem, ut probauit euentus, Constantinopoli in dies expectaret, audito nihilo minus oratore Concilii, conclusioni ipsius Concilii præbuit assensum. Subsecutos postmodum Græcorum oratores pro confirmatione Constantinopolis gestorum exhortatus est, ne conclusionum varietatem ægre ferrent, neve diffiderent, auspice Deo, pro votis omnia successura: sibi gratam esse omnem viam, per quam unio sequeretur: suam proinde opem & operam ullo tempore non defuturam; quod & præstitit. Nam apostolicæ sedis legatos Nicolaum titulo sanctæ crucis, & Ioannem titulo sancti Petri ad vincula, presbyteros cardinales, cum facultate ea omnia faciendi, quæ præfatæ unioni profutura viderentur, Basileam ad Concilium transmisit.

Cum vero expectaretur, prædicta ad debitum finem perducere, nonnulli in præfato Concilio existentes, pro eodem Concilio transferendo ad locum Græcis magis accommodum, nominarunt & elegerunt ciuitatem Auenionensem in Gallia, in priori decreto non nominatam, nec comprehensam: quod decretum legitur in sessione 25. eiusdem Concilii his verbis. Sacrosancta generalis Synodus Basileensis. & infra. inuocata Spiritus sancti gratia post Missarum solennia conclusum fuit & conuentum, quod apud imperatorem, patriarcham, & alios Græcos prædictos, diligens & debita fieret instantia cum allegationibus & expositionibus plurimorum rationibus, quæ ad id allegari & adduci possent, ut ex diuersis bonis respectibus ciuitatem Basileensem acceptarent pro dicto œcumenico Concilio ibidem celebrando: quam si eos omnino recusare contingeret, extunc ciuitas Auenionensis locus esset ipsius œcumenici Concilii ibidem celebrandi: si tamen illud in eadem celebrari non posset, extunc in Sabaudia Concilium celebraretur antedictum. Ut igitur præmissa omnia & singula debitum & votiuum sortiantur effectum, cum omni solennitate alias in hoc sacro Basileensi Concilio in rebus arduis expediendis adhiberi solita, patribus in maiori ecclesia Basileensi post Missarum solennia confidentibus, hæc sancta Synodus decernit, vult, statuit, ordinat & declarat, futurum œcumenicum Concilium in Basileensi, aut, illa recusata, in Auenionensi, ciuitatibus; alioquin in Sabaudia iuxta conclusionem supradictam, debitis & conuentis temporibus debere cele-

Decretum
Concilii Ba-
sileensis, ele-
ctionis Aue-
nionensis ci-
uitatis pro
transferenda
eodem Con-
cilio.

brari. Quodque imperator & patriarcha, & alii Græci præfati, iuxta capitulata & decretata huiusmodi, nec non omnes & singuli alii cuiuscumque gradus, status, dignitatis vel præminentia existant, qui generalibus Conciliis de iure vel consuetudine interesse debent, etiam si pontificali dignitate præfulgeant, ad illud debeant & teneantur, maxime pro consummatione tam salutaris operis, accedere & conuenire. Et hanc præmissam nominationem & electionem vult, statuit & decernit hæc sancta Synodus, vt sit firma, inconcussa & inuiolabilis, quacumque alia modificatione, ordinatione, dispositione, nominatione, seu electione per ipsum sacrum Concilium, seu alium, vel alios quacumque auctoritate, etiam papali fungentes, in contrarium facta, seu factis, minime valitura, seu valituris. Datum Basileæ in sessione publica huius sanctæ Synodi in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata Nonis Maii, anno a natiuitate Domini 1437.

Contra quod decretum reclamationum, & expresse de nullitate protestarunt oratores imperatoris & patriarchæ Græcorum: quorum protestationem inserit Eugenius papa in sua constitutione ^a infra recensenda.

^a Num. 4.

Sanior vero pars eiusdem Concilii in executionem primi decreti nominauit & elegit Florentiam, aut Vtinum in patria Fori Iulii, seu aliam ciuitatem in Italia, vt sæpe affirmat Eugenius in sequentibus constitutionibus. Ipsum vero decretum hactenus desideratum, ex Vaticano codice ^b, ex quo & pleræque constitutiones Eugenii ^c infra recensendæ sunt desumptæ, hic subiicitur.

^b 419.

^c Has Eugenii constitutiones & acta Concilii vidi etiam in bibliothecis eminentissimi cardinalis Bificie, & collegii Capranicensis de Vrbe.

DECRETVM CONCILII BASILEENSIS
electionis Florentiæ, &c. pro transferendo eodem
Concilio.

*Sacrosancta generalis Synodus Basileensis in Spiritu sancto legitime congregata, vniuersalem ecclesiam repræsentans,
ad perpetuam rei memoriam.*

Num. II.

HÆC sacrosancta Synodus inter suæ congregationis hexordia, vt ea, pro quibus generalium Conciliorum celebratio dignoscitur instituta, Spiritus sancti assistente gratia, opere compleverentur, summam diligentiam ad continuan-

ANNO
CHRISTI
1438.

tinuandam inter populos occidentales & orientales vnionem adhibuit, vt sicut ex longo dissidio Dei ecclesia innumeras perpessa est calamitates, ita ex fraterna vnione maximum assequeretur profectum, proinde Constantinopolim ad hoc sanctum promouendum opus oratores transmisit, quibus vna cum sollemnibus ambasiatoribus serenissimi imperatoris Romæorum & venerabilis patriarchæ Constantinopolitani huc redeuntibus, habitis super hoc multis tractatibus, maturaque deliberatione, tandem certa capitula inter hoc sacrum Concilium & ipsos ambasiatores concordata, & per decretum & publica sessione firmata extiterunt. In quibus eadem sancta Synodus ex tam sancto negotio ad destinandum Constantinopolim oratores suos cum quibusdam pecuniarum summis, & duabus galeis grossis, duabusque subtilibus, & trecentis balistariis, infra certum tempus, ac per eosdem, vnum de locis in decreto comprehensis pro œcumenico Concilio nominandum, in quo imperator & patriarcha cum septingentis personis, pro hac sancta vnione complenda, nobiscum conuenirent, obligare se voluit.

Cum autem tempus ista exequendi in foribus instet, cupiens hæc sancta Synodus suis penitus pollicitationibus satisfacere, & tam pium negotium, quo hoc tempore salubrius excogitari nequit, totis viribus ad optatum finem perducere, ad hanc in suis disputationibus, & deinde in generali congregatione conclusionem deuenit, vt videlicet ciuitas Florentina, aut Vtinum in patria Fori Iulii ponenda in manu Concilii, seu quicumque alius locus tutus in decreto comprehensus, summo pontifici & Græcis accommodus, pro œcumenico Concilio eligatur; ille videlicet de prædictis, qui citius parauerit & expedierit galeas, pecunias & alia necessaria, datis etiam securitatibus necessariis. Portus autem sit Venetiæ, Rauenna, aut Ariminum; ille videlicet ex iis, quem imperator & patriarcha Constantinopolitanus maluerint. Item ne clerus grauaretur incassum, decima nec decretaretur, nec exigere tur, vsquequo Græci ad vnum de prædictis applicuerint portum. Quodque per totum tempus in decreto comprehensum in hac ciuitate sacrum remaneat Concilium, & vt legati ac præsidentes apostolicæ sedis, vocatis pa-

Concil. Tom. 33.

B

tribus, de quibus eis visum esset, oratores ad conducendum Græcos & præmissa exequenda eligant, qui omnem instantiam pro hac ciuitate Basileensi facere debeant.

Vt igitur semper, diuina gratia assistente, præmissa omnia & singula debitum sortiantur effectum, in hac publica & solenni sessione hæc sancta Synodus præfatam conclusionem vult, statuit, declarat esse firmam atque validam, tenendamque & exequendam; cassans, irritans & annullans, cassumque, irritum & nullum esse decernens quidquid a quoquam, & etiam quibuscumque factum vel actum sit, vel in futurum fieret, vel attentaretur aduersus prædicta, seu dependentia ab eis, vel quod eorum executionem posset quomodolibet impedire: volens, vt ad prædictorum executionem prædicti apostolici legati ac præsidentes quascumque literas opportunas sub bulla Concilii in forma debita conficiant, & alia quæcumque huic sancto negotio necessaria vel accommoda expediant.

Datum Basileæ in nostra solenni sessione in ecclesia maiori celebrata Nonis Maii, anno a natiuitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimo septimo.

Ego Oddus de Varris apostolicæ sedis protonotarius præmissis decretationi & decreti publicationi, omnibusque aliis & singulis, dum sic, vt præmittitur, in publica sessione in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata fierent & agerentur, præsens interfui, & ea omnia fieri vidi & audiui, & in fidem omnium & singulorum præmissorum rogatus & requisitus, me in hoc publico decreto subscripsi, ipsumque signo & nomine meo solitis & consuetis signaui.

Ego Ludouicus de Roma apostolicæ sedis protonotarius præmissis decretationi & decreti publicationi, omnibusque aliis & singulis, dum sic, vt præmittitur, in publica sessione in ecclesia maiori Basileæ solenniter celebrata fierent, præsens fui, & ea omnia ita fieri vidi & audiui. In fidem autem præmissorum rogatus, in hoc publico decreto me subscripsi, illudque præsentis subscriptione ac solito signo signaui.

Et ego Georgius Frey de Vilshouers clericus Pataviensis diocesis, publicus imperiali auctoritate, nec non dictæ sacrosanctæ generalis Basileensis Synodi notarius, qui

ANNO
CHRISTI
1438.

in omnibus & in singulis præmissis, dum sic, vt præmittitur, in dicta publica sessione agerentur & fierent, vna cum reuerendis patribus dominis protonotariis sanctæ apostolicæ sedis superscriptis interfui; ideo me huic præsententi decreto subscripsi manu propria, vna cum signeti mei appositione, in testimonium huiusmodi publicationis rogatus & requisitus.

Et ego Giselbertus Bonnere, alias Karoum clericus Tornacensis diocesis, publicus apostolica & imperiali auctoritate, dictæque sacrosanctæ generalis Basileensis Synodi in eius sacra deputatione reformatorii notarius, prædictis decretationi & decreti publicationi, omnibusque aliis & singulis præmissis, dum sic, vt præmittitur, in dicta sessione publica in maiori ecclesia Basileensi prædicta sollemniter celebrata fierent & agerentur, vna cum dominis sedis apostolicæ protonotariis & notariis præscriptis præsens fui, eaque sic fieri vidi & audiui; & idcirco huic decreto signum meum solitum apposui, meque hic subscripsi rogatus & requisitus in fidem & testimonium omnium præmissorum.

Mirum sane, quomodo hæc duo decreta adeo discrepantia sint data in eodem Concilio, eodem anno, & die, & sessione: utrumque enim datum legitur Nonis Maii 1437. in publica sessione, ut omnino error videri possit in Datis. Sed rem gestam narrat Augustinus Patricius Senensis in summario actorum Concilii Basileensis ab eo composito iussu Francisci cardinalis Picolominei, anno 1480. quod manuscriptum extat in bibliotheca Vaticana. Ex quo etiam intelligitur, cur Græci recuserint adire Sabaudiam, ad vltimum in primo Basileensi decreto nominatam: sic enim ait sessione 25. & 26.

Magna per hoc tempus inter patres Concilii dissensio orta est, ingenisque & periculosa feditio. Nominauerat siquidem maior pars patrum pro loco œcumenici Concilii cum Græcis celebrandi Auenionem, Basileam & Sabaudiam, præsentibus Concilii & legatis apostolicis frustra reclamantibus. Aduenerunt & legati Græcorum, qui acriter conquirebantur, conuenta non seruari, quando Auenio & Basilea in decreto concordie nominata non essent: dure autem nimis agi secum, si Sabaudiam Græcos petere velint, quoniam sit in decreto, cum Græci ad vlti-

Concil. Tom. 33.

B ij

num dixerint Sabaudiam, quasi aliis deficientibus: & cum etiam intelligerent pro Sabaudia aliquem locum Italiae duci Sabaudiae subiectum, Graecorum imperatorem & patriarcham, plerisque alios praelatos & proceres esse annis & valetudine graues, neque illos posse Alpes superare, ut Sabaudiam petant, neque etiam ob longum iter eis esse facile aut tutum petere Auenionem, Turcis eorum Urbem assidue infestantibus.

Tandem bonorum opera, dissidentes his legibus in concordiam tunc venire publico consensu, si Auenionenses intra dies xxx. promissum mutuum septuaginta millium aureorum numerata pecunia non soluerint, & intra alios xii. dies se id integre perfecisse patres legitime non docuerint, Concilium posse & teneri procedere ad electionem alterius loci. Appetente huius termini fine, Auenionenses paratam pecuniam habere se affirmant: sed, antequam mutuum faciant, petunt ut publico Concilii decreto firma electio de Auenione fiat; portus vicinus nominetur, decimae statuatur, quarum pecuniae simul cum his quae ex indulgentiis prouenient, occasione mutui sibi obligentur. Negabantur haec, quod praeter conuenta essent.

Tandem elapso termino triginta, & duodecim deinde dierum, praesidentes Concilii & legati apostolici conuocant patres ad nouam loci electionem, quando Auenionensis nominatio esset expirata. Secedit maxima pars patrum, quae pontifici erat infensa, & Concilium in Italiam nullo pacto volebant. Haec factio ex vili plebe magna ex parte constabat, quamuis ducem haberet cardinalem Arelatensem, & nonnullos alios praelatos. In alia parte, sanctae Sabinae, qui & sancti Angeli dicitur, & sancti Petri ad vincula, cardinales erant, & plerique alii digni praelati, numero tamen longe superabantur. Praesidentes per illos qui conuenta seruare, & ad nouam electionem procedere volebant, cum alii vocati non venirent, primo in deputationibus, tum in generali congregatione legitime concludunt, Florentiam & Vtinum in Foro Iulii ponendam in manu Concilii, seu quemcumque alium locum tutum in decreto conuentionis contentum, summo pontifici & Graecis accommodum esse eligendum pro Concilio, illum videlicet qui citius parauerit & expediuerit pecunias,

ANNO
CHRISTI
1438.

triremes, & alia opportuna: afferunt hoc sibi licere, etiam maiore parte Concilii contradicente. Quod cum ipsa maior pars non velit conuenire ad electionem, vt ex communi decreto teneretur, & terminus sit iam elapsus, vrgeatque necessitas locum eligendi, cum iam finis mensis Aprilis instet, & per totum sequentem mensem Maii oporteat secundum conuentionem & fidem Græcis datam, naues Constantinopolim appulisse; omne ius Concilii restet in eos qui decretum Concilii exequi, & reipublicæ consulere velint: sicut si in electione episcopi intra tempus legitimum maior pars collegii eligere non vellet, minor potest eligere, & tota capituli potestas in volentibus eligere permanet.

At pars aduersa asserens nihil decerni posse sine consensu maioris partis, acrius irritata, præsidente cardinale Arelatenfi, concludit Auenionensium postulata esse admittenda: neque iis contenta, publicam sessionem indicit, vt decretum firmet. Legati vero apostolici, & qui pontificis dignitatem tuebantur, concordiam quærentes, hortantur patres, vt suæ sententiæ, quæ reipublicæ vtilissima esset, vellent acquiescere: sin minus, communi decreto Auenio, siue Sabaudia pro Concilio eligeretur, hac conditione, vt si, adhibita omni diligentia per patres, Græci non vellent ea loca acceptare, vt protestati erant, tunc alius locus eligeretur Græcis & pontifici accommodus: & si hoc etiam non placeret, mitterentur legati ex Concilio Constantinopolim, qui Græcos ad quamcumque Latino- rum terram possent, si non, ad quam vellent, omnino deducerent; ita vt non tam locorum vtilitas, quam Græcorum salus quæri videretur, neve ob aliquorum passiones Latinæ ecclesiæ fides manca redargueretur. His tamen omnibus neglectis atque spretis, aduersæ factionis capita clericos vndique cogunt: veniunt turmatim ex vicinis oppidis & ciuitatibus sacerdotes, & qui etiam in Vrbe patribus seruiebant, plerique & in ecclesia togati conuenientes, iussu præstabant suffragia.

Celebratur igitur xxvi. sessio magna frequentia, ma- Electio Flo-
rentia.
iorique dissensione, Nonis Maii anni salutis 1437. in qua se-
dentibus seorsum factionibus, a præsidentibus Concilii &
legatis apostolicis Florentia & Vtinum decernuntur, vt

supra conclusum fuerat. Portus autem nominantur Venetia, Arimini, Rauennæ, quem malint Græci. Decimas non ante esse imponendas statuitur, quam Græci portum Italiae appulerint, vnum de nominatis; ne si forte aliquo fato impediti non venerint, illud sibi clerus conquerratur: Concilium interim Basileæ perseuerare oportere; legatos Constantinopolim mittendos, qui hæc Græcis nuntient, dentque operam si possent omni studio, vt Græcos Basileam perducant.

Electio Auenionensis.

Altera factio, quæ multitudine & numero se tuebatur, eodem die & eodem loco decernit, Auenionensium postulata esse admittenda; Auenionem & Sabaudiam pro futuro Concilio statuit: portum illis viciniorem nominat; decimas & indulgentias decernit Auenionensibus concedendas. Duobus igitur decretis omnino contrariis in eadem sessione editis, crescit in dies seditio: & cum Basileenses (sic enim factionem pontifici aduersam appello) non permitterent, vt Concilii signo decretum aduersæ factionis signaretur, præsidentes facto nouo decreto statuerunt, bullam Concilii cardinalis sancti Petri ad vincula archiepiscopo Panormitano & episcopo Burgenfi esse credendam, qui literas decretorum ab ipsis factorum signarent, & debitæ executioni mandarent: quorum postea opera & bulla munitæ sunt literæ, & arca, in qua bulla seruabatur, ad sacrarium sancti Leonardi est translata: vnde maior & periculosior tumultus postea exortus est, & tandem arca ipsa multitudinis violentia ad pristinum locum reducta. Eugenius autem pontifex, qui tum Bononiae erat, instantibus Græcorum legatis, nominationem Florentia & Vtini pro œcumenico Concilio approbavit & confirmavit ad quartum Kalendas Iunii eiusdem anni.

Hæc Patricius. Eadem breuius narrat Aeneas Siluius cardinalis Piccolomineus, postea Pius II. oculatus & ipse testis, opusculo de conditione Germaniæ ad Martinum Meyr, loquens de patribus Concilii Basileensis, his verbis: Cum de trahendis ad vniõnem catholicam Græcis tractare cœpissent, essetque illorum causa Concilium transferendum, diuisi inter se patres, alii apud Gallias Auenionem urbem pro loco futuri conuentus elegerunt, alii apud Italiam ciuitatem

ANNO
CHRISTI
1438.

Florentinam, Græcis qui vocabantur, procul dubio magis accommodam, vel alium in Italia locum, in quo haberi possent quæ ad rem Græcorum necessaria putabantur. Hi quamuis essent pauciores, plus tamen æquitatis præ se ferebant, iisque pontifex maximus Eugenius consensit.
Hæc ille.

CONFIRMATIO DECRETI CONCILII
BASILEENSIS ELECTIONIS FLORENTIÆ, &c.
pro translatione eiusdem Concilii.

*Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.*

SALVATORIS & Dei nostri, in glorioso cuius ortu angelorum chorus gloriam in altissimis Deo, & in terra pacem hominibus bonæ voluntatis nuntiauit, & qui e mundo transiturus ad Patrem, tamquam in vltimis testamentum conderet, discipulis suis, quos in finem dilexit, bonum hereditarium vnionem reliquit & pacem, vices, quamquam meritis insufficientibus, gerentes in terris, pro debito oneris imbecillibus nostris humeris impositi, vnitatem in vniuerso Christianorum populo summis desideriis affectamus, ad illamque, vbi est, conseruandam; vbi vero aliqua ex parte desit, ponendam nutriendamque anhelamus. Num. IV.

Sane dudum adhuc in minoribus constituti attendentes quot & quanta, siue bona neglecta etiam perdita sunt, siue mala in ecclesia Dei & populo Christiano prouenerunt ex diuisione orientalis & occidentalis ecclesiæ; & intelligentes, nihil esse inter alia omnia pluris faciendum, rem existimauimus dignam, cui omnes adhiberemus conatus: hinc in Concilio Constantiensi primo, deinde apud felicis recordationis Martinum V. prædecessorem nostrum pro optata huiusmodi ecclesiarum Dei vnione plurimum laborauimus.

Quamprimum vero ad apostolatus apicem assumpti fuimus, honesto illi pioque desiderio nostro debitum accessisse cernentes ex iniuncto nobis desuper curæ pastoralis officio, eam rem suscepimus ardenti animo; factumque est, vt oratores carissimi filii nostri in Christo Ioannis im-

peratoris Græcorum illustris, & venerabilis fratris Iosephi patriarchæ Constantinopolitani, se Romam ad nos contulerint, & deinde missis per nos Constantinopolim nuntiis, communi consensu tractatum fuerit, quod pro celeriori firmiorique ipsius rei consecutione, legatus de latere cum prælatis, magistris & doctoribus tantæ rei tractandæ necessariis, a nobis Constantinopolim mitterentur, quem tractatum imperator Trapezuntiarum facile postea approbauisset. Prius vero quam tractatus huiusmodi ad nos capitula portarentur, alius in Basileensi Concilio vnionis modus per decretum firmatus est; posteaque missus ad nos prædicti Concilii orator nostrum requisit affensum.

Nos vero auidi prædictæ vnionis, & veriti, ne si aliqua dissensio intercederet, tantæ tamque nobis optatæ rei ruptura sequeretur, licet de re tam graui & tot mensibus agitata quidquam e prædicto Concilio ad nos ^{* f. perlatum} prolatum non fuisset, non obstante etiam quod interea regressus oratoris nostri, & nouus Græcorum aduentus pro approbatione alterius conclusionis esset nuntiatus, antedictæ conclusioni in Concilio habitæ consensimus.

Venientesque ad nos prædicti imperatoris & patriarchæ oratores pro confirmatione eorum quæ in Constantinopoli conclusa fuerant, eam facere omisimus, ne propter varietatem tractatum tam sanctum opus destrui posset, aut quomodolibet impediri. Sed illos ad prædictum Concilium remisimus, exhortantes eos, vt de huiusmodi varietate non desperarent, quoniam nobis erat grata omnis via, per quam sancta hæc res effectum erat optatum quomodolibet habitura.

Postea vero missi sunt a prædicto Concilio ad imperatorem & patriarcham prædictos alii oratores pro decreti ipsius certificatione: & secutum est, vt habita a nostris oratoribus, qui hac de causâ erant Constantinopoli, certissima informatione de nostro ad rem ipsam consensu præstito, imperator & patriarcha prædicti ratificauerunt.

Qua ratificatione facta, nos, vt semper antea istius sanctæ vnionis conclusionem affectantes, de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio

ANNO
CHRISTI
1438.

consilio & assensu, dilectos filios nostros Nicolaum tituli sanctæ crucis, & Ioannem tituli sancti Petri ad vincula, presbyteros sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, nostros & apostolicæ sedis legatos misimus Basileam ad prædictum Concilium. Eis autem facultatem inter alia dedimus plenariam illa faciendi omnia, quæ vnioni prædictæ viderentur quomodolibet profutura: qui pro loci nobis & Græcis accomodi electione procuranda, vt ad optatam vnionem perueniri posset, opportune insisterunt.

Cum vero expectaretur, prædicta ad debitum finem perduci, nonnulli in prædicto Basileensi Concilio existentes ad quamdam nominationem processerunt ciuitatis Auenionensis, non nominatæ, non comprehensæ in decreto, & ab ipsis Græcis semper alias repudiatæ. Vnde factum est, vt dilectus filius nobilis vir Ioannes Bissipatus ambasiator imperatoris, & nuntius etiam patriarchæ, in forma subscripta fuerit protestatus.

In nomine Domini. Amen. Tenore præsentis publici instrumenti cunctis pateat euidenter, & sit notum, quod anno a natiuitate eiusdem 1437. indictione xv. die vero Veneris xv. mensis Februarii, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Eugenii diuina prouidentia papæ I V. anno VII. reuerendisque in Christo patribus ac dominis, domino Iuliano tituli sanctæ Sabinæ in Germania apostolicæ sedis legato, Ioanne tituli sancti Petri ad vincula, Ludouico tituli sanctæ Cæcilie Arelateni, sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyteris cardinalibus vulgariter nuncupatis, Ioanne Antiocheno, Ludouico Aquileiensi, patriarchis, Amedeo archiepiscopo Lugdunensi, Petro Dignensi, Alphonso Buracensi, Ioanne Luuicensi, Matthæo Albiganensi, Berengario Petragoricensi, Antonio Sudensi, episcopis, ac aliis reuerendissimis patribus & dominis episcopis, & abbatibus, ceteris dominis doctoribus & magistris in magna multitudine & numero copioso, sacrum generale Concilium repræsentantibus & celebrantibus in generali congregatione, videlicet, in maiori ecclesia Basileensi de mane, more solito, præsentate reuerendissimo domino cardinali legato præsidente in eodem, in

Concil. Tom. 33.

C

nostrorum notariorum publicorum & testium infra scriptorum præsentia personaliter constitutus spectabilis & egregius miles dominus Ioannes Bissipatus ambasciator & nuntius serenissimi domini imperatoris Romæorum, ac reuerendissimi domini patriarchæ Constantinopolitani, certam protestationis cedula, siue requestam sancto Concilio præsentauit & obtulit, ipsamque legi petiit. Quæ quidem cedula per me Petrum Bruneti alterum notarium sacri Concilii de mandato eiusdem lecta extitit in hæc verba.

ANNO
CHRISTI
1438.

*Protestatio
oratoris im-
peratoris Co-
stantinopoli-
tani recu-
santis electi-
onem Ane-
nionensis ci-
uitatis, factam in Con-
cilio Basileensi.*

Reuerendissimi patres & domini, serenissimus dominus imperator, & reuerendissimus dominus patriarcha, & Græci orientales miserunt me ad sanctum Concilium ex multis respectibus, & specialiter propter quatuor. Primo, vt significarem vobis, qualiter omnes de orientali ecclesia sunt parati venire in tempore constituto iuxta formam decreti, a quo non intendunt aliquo quoquo modo recedere. Et vt sciatis & sitis certi, quod ex parte ecclesiæ orientalis nullus defectus erit, quin omnia in tempore conueniente exequantur.

Secundo, vt debeam cum omni diligentia sollicitare paternitates vestras, & instare, & hortari, quod omnia in decreto comprehensa adimpleantur in tempore constituto: quod si aliquis defectus esset, ex vno defectu, etiam paruo, multa inconuenientia & plura mala sequi possent.

Tertio, vt viderem, an locus qui eligeretur, sit ex nominatis in decreto, & habilis nobis Græcis & domino nostro papæ; quia præsentia sua, prout semper diximus & dicimus, supra modum est huic negotio necessaria, & sine eo non credimus, quod aliquid boni fieri possit. quin si nostri sciant, quod ex parte vestra remaneret, quod papa non esset præsens, a veniendo possent se retrahere: quia cum veniant pro vnione, nollent vniri in vanum, & esse causa diuisionis ecclesiæ vestræ. suspicarentur etiam quod non haberetis illum perfectum animum, qui ad istam vnionem requiritur.

Quarto, in electo loco, prout dixi, accommodo & habili nobis & domino nostro papæ, ego deberem videre galeas, super quibus venire debemus, an sint fortes

ANNO
CHRISTI
1438.

& bene aptæ ad portandum personas nostras, & eas accipere, cum trecentis ballistariis, secundum quod in decreto continetur, & aliis necessariis; deinde reuerti in Constantinopolim in tempore constituto: & si contrarium fieret, ego debeo protestari, prout protestor, quod vos in causa estis, quod tantum bonum impediatur: & quod per nos non remanet, neque remanebit, quin omnia per vos promissa in isto negotio adimpleantur; sed vos estis in culpa. Ego, vt videtis, huc veni cum magnis laboribus & periculis, & inuenio, quod aliqui ex vobis volunt eligere locum, imo (quod peius est) elegerunt locum non nominatum in decreto, ad quem papa nunquam veniet, neque mittet legatos suos: & volunt, quod veniamus extra gulfum per viam nobis valde periculosam, & multo magis longinquam & incommodam; de quo valde miror, quia per istam viam isti tales nolunt vitionem nostram, imo mortem, quia per illud mare sic latum, vltra alia pericula, vix potest inueniri portus, & in eo sunt multi piratæ nobis & omnibus Christianis inimici.

Miror etiam, quod cum videatis nostros prælatos antiquos venire de Cypro, Ierusalem, Alexandria & Antiochia, & aliis remotissimis partibus orientis, ac de Russia & vltimis partibus septentrionis per multa millia miliarium, & per terras infidelium vsque Constantinopolim, & de Constantinopoli tam prædicti prælati, quam imperator & patriarcha Constantinopolitanus, qui est antiquissimus, debeant similiter per multa millia miliaria, & per mare, & etiam per dominia Turcarum, vsque ad terras Latinorum accedere; quod vos non velitis pro octo aut decem diaris in terra vestra tuta & pacifica ambulare. Et cum videatis imperatorem nostrum, & principales ex Græcis dimittere domum propriam, vxores & filios in manibus Turcarum, multi ex vobis pro tanto bono nolunt se elongare a patria propria per modicum spatium.

Quare si non prouidebitis in tempore de alio loco, & alia via nobis & papæ accommoda, ego nomine domini imperatoris & totius ecclesiæ orientalis protestor coram Deo & angelis suis, & toto mundo, quod per eccle-

Concil. Tom. 33.

C ij

fiam orientalem non remaneat, quin ea quæ sunt capitulata in decreto inter vos & nos, adimpleantur in tempore suo. De qua re per totum mundum semper habebitis confusionem, & in extremo Dei iudicio reddetis rationem de tanto damno, cuius eritis causa. Quia re vera talis est dispositio ex parte nostra, quod si fiet istud Concilium œcumenicum, omnino sequetur unio ecclesiæ vtriusque: & si remanebit, erit notum toti orbi, quod ex parte vestra deficiet, non ex nostra. Et si aliquas expensas facietis, significo vobis, & vos certos facio, quod illas omnes perdetis, quia per istam viam electam per aliquos ex vobis, nunquam aliquem nostrum habere poteritis; imo habebimus causam repetendi a vobis omnes expensas quas fecimus propter hoc: & eandem protestationem intendimus facere apud dominum nostrum, qui pro consensu est colligatus ad dictum decretum, & apud omnes principes mundi.

Rogo omnes notarios qui hic sunt, quod de ista mea requisitione faciant mihi instrumenta necessaria, ut possim de hoc facere fidem domino imperatori, & toti mundo.

Qua quidem protestatione, cedula, siue requesta, ut præfertur, lecta, super præmissis omnibus & singulis præfatus dominus Ioannes petiit a nobis notariis & dicti sacri Concilii scribis infra scriptis sibi fieri atque tradi vnum atque plura, publicum instrumentum & publica instrumenta. Data fuerunt hæc in dicta generali congregatione Basileæ sub anno, indictione, mense, die & pontificatu, quibus supra. Præsentibus ibidem venerabilibus & circumspectis viris dominis & magistris Ioanne Pulcrapatia, Ioanne de Segobia in sacra pagina, Ioanne Leonis, Ioanne de Bacheftri archidiacono Zagabrensi, decretorum doctoribus, & Guido de Vercellis magistro in artibus Parisiis, testibus ad præmissa adstantibus.

Cumque per temporis spatium non modicum de huius loci electione dissensio fuisset in dicto Concilio, tandem pacto conuento firmatum & ordinatum extitit, ut si infra certum terminum Auenionenses omnia & singula per Concilium requisita non adimplerent, Concilium ad alterius loci electionem procedere posset, & teneretur.

ANNO
CHRISTI
1438.

Quo termino per plures dies elapso, cum Auenionenses requisita non adimpleuissent, præfatum sacrum Concilium iuxta ordinationem præfatam ad loci electionem processit. Nam pro œcumenico & catholico Concilio celebrando elegit Florentiam^a, aut Vtinum in patria Fori Iulii ponenda in manu Concilii, seu quemcumque alium locum tutum nominatum in decreto, & accommodum nobis & Græcis, vnum videlicet de prædictis, qui citius parauerit galeas, pecunias, & alia necessaria, prout in decreto superinde confecto latius continetur.

Nouissime autem venientes Bononiam dilecti filii Ioannes Bissipatus magnus Adriacus, & Emmanuel Tracagnotti Vulotis, oratores supradicti, petierunt audiri in consistorio generali, quibus pro rerum magnitudine libenter annuimus. Quare cum die xxiv. Maii præsentis in dicto consistorio eos audire statuissimus, eorum orationem exposuerunt: ex cuius expositionis tenore imperatoris & patriarchæ prædictorum ad sanctissimam ecclesiæ occidentalis & orientalis vniionem pia desideria non solum confirmari, verum etiam in dies augeri facile intelleximus.

Quodque magis est & plurimi faciendum, materiam eius vniionis consequendæ eo loci perductam esse conspiciamus, vt iam huiusmodi operis sanctissimi omnino conficiendi, iuuante Domino, spem maximam teneamus. Nam cum gesta in Concilio præfato narrassent, & protestationem subscriptam per se factam contra nominationem ciuitatis Auenionensis allegassent, ac postmodum de verbo ad verbum legi fecissent, pro conclusione sua nos humilibus & supplicibus verbis exorauerunt, requisieruntque, vt nominationem electionemque factam de Florentia vel Vtino, aut de alio loco, prout in decreto superinde confecto plenius continetur, qui citius necessaria parauerit, acceptare atque confirmare velimus, vt œcumenicum & catholicum Concilium, & per consequentem effectum sanctissima ecclesiarum occidentalis orientalique vniio fiat; protestantesque nobis, prout Basileensi Concilio protestati sunt, quod per eos non stat, neque aliquo modo stabit, quin prædictum œcumenicum & catholicum Concilium fiat: mémorantesque damna, scandala, ignominiam, & animarum pericula quæ incumbent, si

^a Eadem replicat Eugenius in alia sua constitutione incipiente, *De vniione gen-tilium*, infra num. 13.

eorum iuxta, & omni ex parte laudabili, & summe necessariae postulationi consentire recusabimus.

Quare cupientes, quod tam sanctum vnionis opus nullo modo pereat, cum ad id *præueniendum nullam nobis pro nunc aliam cernamus viam superesse, rerum gestarum ordinem, protestationum & requisitionum suarum instantiam attentius considerantes, & tanti operis boni periculum formidantes, si vel parum ab eorum præsentis requisitione aliquo modo declinarem, quod penitus impium & contra nostræ mentis institutum esset, qui, vt supra diximus, semper rem istam desiderauimus, quæsiuimusque pro Dei laude, nominis Christiani celebritate ac amplitudine, ac huiusmodi sanctissimæ vnionis incomparabili bono, de consilio & assensu venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, pluribus etiam venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, & dilectis filiis electis, aliisque prælatis in nostra curia residentibus in numero copioso id laudantibus, dictorum oratorum petitionibus annuentes, eas grate libenterque suscipimus, atque electionem Florentiæ vel Vtini, aut alterius loci pro celebratione præfati œcumenici catholici Concilii, vt in decreto continetur, acceptamus, ac etiam confirmamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ susceptionis, acceptationis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem, &c.

Confirmatio
electionis
Florentiæ,
&c.

* Scilicet pontifex, qui fuit annis Domini 1437.

Datum Bononiæ iv. Kalendas Iunii anno^a septimo.

Quid vero post huiusmodi confirmationem a summo pontifice factam loci a saniori parte Concilii electi, sit actum, narrat Patricius in præfato summario actorum Concilii Basileensis sessione 30. his verbis.

Num. V.

Cum pars Concilii, quæ præsidentes & legatos apostolicos sequebatur in seditione, vt diximus, Florentiam & Vtinum pro Concilio œcumenico statuisset, & approbantibus petentibusque legatis Græcorum, Eugenius id confirmasset; decreti sunt ab ea parte legati Concilii nomine ad Græcos principes, Diniensis & Portugallensis episcopi, qui mense Iulii^b Bononiam petentes, vbi Romanus pontifex erat, postquam omnia per pontificem parata intellexerunt ad Græcos in Italiam conducendos, vna cum episcopo Ceronensi pontificis oratore Venetias profecti sunt,

^a Anni scilicet 1437.
^b Sanior pars Concilii Basileensis qua Florentiam elegit, legati misit Constantiopolim.

* f. perueniendum

ANNO
CHRISTI
1438.

vbi conscensâ triremi, Cretam primo circa Idus Augusti appulerunt, ibi conscriptis trecentis ballistariis, quos ad præsidium vr̄bis Constantinopolitanæ absente imperatore conduxerant, tertio Nonas Septembris Constantinopolim adnauigarunt; qui ab imperatore & patriarcha suscepti & auditi, eis persuaferunt, vt se ad nauigationem pararent, ad Concilium in Italia celebrandum. Ornabantur igitur Constantinopoli triremes tres, vna maior, duæ minores: & archiepiscopus Tarantasiensis, ac Nicolaus de Cusa natione Germanus, qui postea fuit cardinalis sancti Petri ad vincula, ex Creta alias triremes tres maiores paulo post adduxerunt, quibus pontificis nomine Græci erant traducendi.

Dum Græci se ad transfretationem accingunt, ecce quinto Nonas Octobris Auenionensium triremes appellunt, præfectis Vassensi & Lausanensi episcopis: quorum aduentus eo Græcis visus est ineptior, quo aperte per legatos Basileæ protestati fuerant se Auenionem nullo pacto venturos. Sed vbi data est copia fandi, Concilii Basileensis ac multorum principum literas imperatori primum reddiderunt, tum Concilii nomine, cuius se legatos esse profitebantur, in vim præstiti iuramenti expostulant Græcos, vt Basileam, Sabaudiam, siue Auenionem ad Concilium se quamprimum conferant. Ostendunt monitorium in Eugenium pontificem editum, asseruntque, si in eius triremibus nauigare pergant, prius Eugenium a Concilio pontificali dignitate deiectum iri, quam ad eum perueniant: atque eo pacto frustra illos ituros, cum exauctoratus Eugenius Concilium dare non poterit: Diniensis & Portugallensis præfules non esse Concilii veros legatos, sed adulteros, & præter patrum decreta missos; quod & literis Concilii approbabant: nisi ad vnum de nominatis locis se conferrent, principes omnes, quorum literas attulerant, simul cum Basileensi Concilio eis futuros hostes, daturosque operam, vt aliud Concilium celebrari non possit. Sin autem secum nauigarent, Concilium & principes futuros eis auxilio contra Turcas, decreturosque generalem expeditionem, & cruciatam in hostes. eadem & patriarchæ Constantinopolitano retulerunt, qui vbi criminationes Eugenii ex monitorio audire cœpit, Auenionenses silere iussit, & ab se dimisit.

*Part Concilii
Basileensis,
qua Auenio-
nem elegerat,
legatos misit
Constantino-
polim.*

*Nimirum a
minor parte
Concilii præ-
tendebant elo-
ctos, vt supra
ex eodem Pa-
tricio dictum
est.*

*Patriarcha
Constantino-
politani crimi-
nationes
Basileensium
contra Euge-
nium non
auauit.*

Graci Venetias nauigant cum legatis papa.

Sed cum legati papæ Diniensis & Portugallensis obiecta omnia & difficultates Auenionensium dissoluissent, imperator & patriarcha se cum eis in Italiam nauigaturos promiserunt, multisque verbis hortati sunt Auenionenses, vt depositis odiis & dissensionibus simul Venetias vellet petere, vbi de loco Concilii commodiori esset disputandum. Illi vero indignati, minarum pleni, solutis ancoris Peram petunt, & post quindecim dies quarto Nonas Nouembris in patriam reuertuntur: Graci vero cum imperatore, patriarcha, & aliis patribus ad septimum Kalendas Decembris cum nouem triremibus iter ingressi sunt, Venetiasque tandem appulerunt ad sextum Idus Februarias.

Iulianus cardinalis hortatur Basileenses ad concordiam, sed frustra.

Quod cum Basileæ renuntiatum esset, illos e Græcia soluisse cum legatis papæ, variæ inter patres sententiæ multæque contentiones agitabantur. At Iulianus cardinalis legatus apostolicus conuocatis patribus, longa & ardenti oratione primum hortatur patres, vt dimissis odiis atq; contentionibus, Græcis iam iam Latinas terras appetentibus obuiam irent, & quos tantopere absentes optauerant, nunc præsentibus non spernerent, mitterent legatos suos, qui eos, si possent, Basileam, Auenionem, Sabaudiam vt perducerentur, curarent: quod si non persuaderent, agerent cum eis de loco Concilii, ita vt non Græcos propter locum, sed locum propter Græcos amare videantur, Eugenio pontifici reconciliarentur, ne venientibus Græcis ludibrio essent, vt qui aliorum concordiam quærent, inter se diuisi reperirentur: placere Eugenio, vt Sigismundi Cæsaris arbitrio cuncta componantur; nefas esse patribus talem arbitrum recusare, cum Cæsar præcipuus semper auctor fautorque Concilii fuerit: tollatur a patribus monitorium, tollet & Eugenius translationem Concilii, promittetque decretorum Concilii obseruationem, si talia fiant, quæ & reformationi & honori sedis apostolicæ consulant. Sed obstinatis animis frustra narrabatur fabula: perstant in sententia Basileenses, & nisi in loco a se delecto non videntur passuri Concilium celebrari. *Hæc Patricius.*

Verum ad quem finem tenderent conatus Basileensium Auenionem eligentium, & oratores præfatos Constantinopolim transmittentium, magis explicat eorum temporum scriptor fide dignissimus

ANNO
CHRISTI
1438.

simus Rodericus episcopus Calaguritannus in suo opusculo, cuius titulus est: De remediis afflictæ militantis ecclesiæ, ad cardinalem Bessarionem: quod manuscriptum extat in bibliotheca eminentissimi cardinalis Biscia, pagina 118. cuius hæc sunt verba.

Octaua consideratio ostendit, congregationem synodalem non modo non fore necessariam, sed nec pro his temporibus expedientem ad extirpandas hæreses, & alia scandala a Dei ecclesia submouenda: & sumitur ex infelicibus operibus & funesto exitu congregationis Basileensis, quorum memoriam recentissimam habemus, quod sic deducitur. Vt enim sapientes volunt, ex proximis præteritis plerumque arguere libet ad præsentia & futura: imo per præterita prouidemus præsentibus & futuris. vnde Gregorius ad Maximum episcopum: Ex transacta in te vita didicimus quid de sequenti conuersatione præsumamus. Sed & Cassiodorus: Instructus redditur animus ad futura, quando præteritorum commonemur exemplis. & Cicero in Tusculanis: Præteritorum meditatio malorum futuris prouidet.

*Concilio Ba-
sileensi fun-
ctum exiit.*

Si igitur eiusdem perfidæ congregationis gesta recensemus, demum gloriosa opera recolimus apostolicæ sedis, ac sanctissimæ memoriæ domini Eugenii papæ quarti, tunc in cathedra Petri sedentis, facile cognoscemus, vnde hæreses & schismata prodierunt, vnde excessus, rebelliones & deformitates ortum habuerunt. Quibus attentis, apertis oculis attingemus, an pro his temporibus expediat ad aliam congregationem aspirare: quia, vt supra diximus, non est prudentis viri eam viam repetere, in qua incommoda sustinuit.

Vt igitur paucis multa comprehendamus, præfati perditissimi homines, qui Basileæ sub Concilii nomine remanserunt, vt inibi vnum tribunal contra sedem apostolicam perpetuarent, quiescente ecclesia in pace & vnitatem, hæreses & schismata, quo ad se fuit, non parua attulerunt, concitantes vniuersum populum Christianum ad rebelandum apostolicæ sedi. Nam eandem sanctam matrem ecclesiam quam vnitam inuenerunt, vt pestilentes iniquitatis filii infeliciter scindentes, vnitatem quam acquirere nescierunt, facile perdiderunt.

Rursus apponentes iniquitatem super iniquitatē eorum,

Concil. Tom. 33.

D

scissuram scissuræ (quoad se fuit) addiderunt. nam Græcorum populorum vnionem a multis optatam sæculis miris modis impediuerunt. Longe aliter certe egit apostolica sedes, & beatissimus Eugenius prædictus. Sciens enim meliorem tantorum populorum acquisitionem omni negotiatione auri & argenti, ad prosequendam eandem sanctam vnionem totis infudauit viribus. In qua re nullum paganorum principem, nullum infidelium populum, nullum denique hostem tam sæuum sensit inimicum, quam eorumdem Basileensium cœtum perfidissimum, qui summo studio innumeras artes, fraudes & machinamenta adinuenerunt, vt illud sanctissimum opus cum magna fidei iactura & occidentalis ecclesiæ ignominia impedi-
rent. Adeo enim in ea re eorum impietas inualuit, vt cum dolenter conspicerent sanctam apostolicam sedem, & prædictum dominum Eugenium, sacrumque cardinalium collegium, nedum pecunias, ecclesiæque thesauros, sed & proprium sanguinem & sudorem pro tanto ecclesiæ bono intrepide effudisse, illi impietatis filii tantæ gloriæ inuidentes, eandem vnionem auro & precio nummario tentarunt obrumpere. Et veluti idem dominus Eugenius pro tutamento ciuitatis Constantinopolitanæ contra Turcas classem parauit, expensas & alia præsidia ministravit, vt ad nos Græci securiores venirent: sic Basileenses, diuerso tamen calle, alia parata classe ne venirent instabant^a; ne Romanæ ecclesiæ vnirentur, suadebant, non paruas pecunias offerebant. Mira hominum crudelitas, & execranda negotiatio. Nam qui pro augmento fidei se proficisci iactabant, facti sunt salutis publicæ nundinatores, quos ab his impiis conatibus catholici principes nullis monitionibus auertere potuerunt. quare dolebant acerbissime, quod sancta mater ecclesia eodem tempore & Græcos conspiceret non vnitos, Latinos vero diuisos. Dicebant ergo ad eosdem perditissimos homines illud prophetæ Ieremiæ: *Confusa est mater vestra a vobis.* Et iterum illud Osee: *Iudicate iam matrem vestram.* Mirabatur certe ipsa docta parensque omnium artium Græcia, quæ reductionem ipsam summopere exoptabat, dolebatque acerbissime, quod tam grauiâ *impia<sup>f. & im-
pia</sup> a catholicis impedimenta obiicerentur, eratque res non

*Basileenses
remonebant
Græcos ab
vnione cum
Romana ec-
clesia.
^a Eadem dicit
Andreas de
sancta cruce
infra par. 2.
collat. 1.*

*Ierem. 50.
Osee 2.*

ANNO
CHRISTI
1438.

tam dolenda, quam miranda, vt Græcis ipsis auidissime appropinquantibus Latini discederent. Quæ res efficiebat, vt etfi Græci ipsi vnionem ipsam totis præcordiis exoptassent, tamen non parum ea de re tardiores ad id redderentur: fuissetque desiderata ipsa vnio discrimini aut periclitationi proxima, nisi adfuisset vestra reuerendissima paternitas, quæ interno dolore angebatur, & nunc Græcos, nunc Latinos consolabatur, illos ad spem vnionis, istos ad patientiam laboris. Græcos rursus boni animi esse commonebat, quippe eas diuisiones felicia fore futura vnionis auspicia, pro eo quod hostis humani generis vnionem certam atque in manibus fore dolebat: addens illud rursus Augustini de doctrina Christiana: Cum difficultate quæ sita longe fore gratiora: quia & dulcius accipitur quod inter pericula acquiritur. Sed & Philosophus in Topicis: Magis amamus quod difficulter obtinemus. Ad Latinos denique dicebat, ne ab inceptis desisterent, maiorem inquam esse gloriam, quanto grauior semper est pugna.

Tandem sapientissimi ipsi Græci assiduis consiliis & commonitionibus vestræ reuerendissimæ paternitatis confortati, videntes, quia bona est negotiatio, quæ pro vnitæte facit, sanctius decreuerunt apostolicam sedem amplecti, quam Basileensium rebellium multitudini assistendo, in perpetuo schismate manere. Quare eorundem Basileensium tentamenta & versutias sancte & iuste spreuerunt: in qua re se veros Græcos, summosque sapientes ostendebant, scientes illud sui sapientissimi Cyrilli Alexandrini patriarchæ: Vnumquemque catholicum secure eam partem tenere, aut detestari, quam apostolicam sedem detestari viderit, aut tenere. Et rursus, neminem decipi posse, nisi ab ea recedentem, in qua, vt ait Hieronymus, seruata semper fuit catholica religio. Itaque digito Altissimi, cuius res agebatur, ac eorundem orientalium populorum deuotione ingenti, eiusdemque beatissimi pontificis cura, ac vestræ reuerendissimæ paternitatis industria & sollicitudine, eadem orientalis ecclesia per multa a nobis sæcula diuisa, ad eandem fidei, religionis & ritus vnitatem felicissime deuenit. Taceo plerasque alias difficultates, perturbationes ac impedimenta in ea re multipliciter

Concil. Tom. 33.

D ij

ingesta, quæ omnia non parum animum vestræ reuerendæ paternitatis affligebant.

Cernebat enim primo & ab illis perditissimis hominibus ad vnionis rupturam illata dissidia: cernebat etiam & in ipsa, videlicet in articulis ipsis disputabilibus fidem concernentibus, non paruas perplexitates. Nam cum in rebus ipsis acerrima foret opinionum diuersitas, ac disputantium maxima varietas, prout plerumque etiam in re exploratissima apud sapientes fieri solet: pro vestra tamen indicibili sapientia ac virtute, disputandique vt expedit acrimonia, grauitate, modestia, ac suadendi quodam singulari diuinoque vigore, sæpe res ipsas, quæ omnium iudicio dispersæ videbantur, ad vnã tantum veritatis & fidei consonantiam felicissime deduxit, vt impleretur quod per Prophetam scriptum est: *Omnes populi conuenerunt cum Deo Abraham.* & iterum: *Simul congregati sunt.* & illud Prophetæ: *In domo Domini ambulauimus cum consensu.* Et iuxta Apostolum: *Id ipsum sentientes, vnanimes,* veritatem fidei amplectentes. Et rursus illud Ezechielis vaticinium: *Letata est Ephraim in exitu negotiationum suarum, de mari hostes sibilauerunt, planctu amarissimo dolentes,* quia completa est negotiatio vnionis, & glorificata est Ephraim, Romana scilicet ecclesia, de filiorum reductione.

Psal. 46.

Psal. 54.

Philip. 2.

Ezech. 27.

Hæc igitur latius quam putauit ideo commemorata sunt, vt non satis mentis compos videatur quisquis tales fructus, tales rerum exitus ex præterita proxima congregatione prodire conspexerit. Et iterum alium in eadem natione synodalem conuentum erigere conatur, præsertim cum illorum hominum vestigia supersint. Si enim, quisquis ille est, passione non tenetur, facile iudicabit, quid sibi velit alterius multitudinis congregandæ optatus; quæ rebus sic stantibus ad nihil aliud peti videtur, nisi ad huius sanctæ Romanæ sedis minuendam auctoritatem, & deinde augendum hæreses & schismata in populo Christiano, vt quod non valent per vnã viam, per aliam semitam consequantur; vt verum sit quod beatus Cyprianus quasi pro eodem casu clamabat: Sæpe (inquit) in ecclesia præteritis temporibus accidit, vt hæretici videntes prauitates eorum derelictas, excogitarent nouas fraudes, vt sub ipso pietatis titulo fallant incautos. *Hæc Rodericus.*

ANNO
CHRISTI
1438.

Ceterum Eugenius post confirmationem decreti electionis Florentiæ vel Vtini, seu alterius loci in Italia pro celebrando Concilio cum Græcis, ad idem opus se accingens, apostolicas literas hoc eodem anno 1437. pontificatus sui septimo, pluribus direxit: & quidem Ianuenses hortatus est, ut saluum conductum Græcis concederent, nec non Sigismundum imperatorem, regesque alios, ut ea omnia facerent, quæ Græcorum in Italiam aduentui & vnioni cum Romana ecclesia profutura iudicassent. Capitaneum pontificiæ classis, ad eosdem Græcos in Italiam conducendos, constituit: saluum conductum eisdem Græcis, formamque procedendi in causis ciuilibus & criminalibus concessit: oratores in Concilio electos pro conducendis Græcis confirmauit, ac duos alios apostolicæ sedis nuntios ad eosdem Græcos transmisit: expensas pro ducendis & reducendis Græcis promisit, ut ex eiusdem Eugenii sequentibus apostolicis literis, earumque regesto Vaticano apparet.

EUGENIVS HORTATUR IANVENSES Num. VI.

VT SALVVM CONDVCTVM GRÆCIS
concedant.

*Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.*

*Dilecto filio nobili viro Thomæ de Campo Fregoso duci
Ianuensi salutem, &c.*

VIDEBIT tua nobilitas ex introclusa literarum apostolicarum hesternæ die datarum copia deliberationem factam, quod œcumenicum Concilium Florentiæ aut Vtini pro vnione ecclesiarum occidentalis & orientalis celebretur. Quare cum velint Græci prædicti pro eorum tutela & securitate saluum conductum habere a te, & illa communitate tua, eamdem tuam nobilitatem in Domino requirimus & hortamur, ut fieri facias, & nobis mittas prædictum saluum conductum in forma copiæ, quam mittimus introclusam. Datum, &c. pridie Kalendas Iunii, &c.

Num. VII. EVGENIVS HORTATVR SIGISMVNDVM ANNO
IMPERATOREM ALIOSQVE CHRISTIANOS 1438.

principes, vt omnia faciant, quæ Græcorum in
Italiam aduentui & vnioni cum Romana
ecclesia expedire iudicauerint.

*Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.*

*Carissimo in Christo filio Sigismundo Romanorum imperatori, &
Hungariæ ac Bohemiæ regi illustri salutem, &c.*

CVM proximis diebus venissent Bononiam ad nos dile-
cti filii Ioannes Bissipatus & Emmanuel^a Tracagnoti
Vulotis oratores carissimi in Christo filii imperatoris
Græcorum, & venerabilis fratris patriarchæ Constantino-
politani, qui dudum fuerant in Concilio Basileensi, peti-
uerunt audiri in consistorio generali: quod nos illis facili-
ter concessimus, attenta magnitudine rerum quas tra-
ctare aduenerant. Cumque eos in dicto consistorio audi-
remus, fecerunt expositionem suam, cui postea respondi-
mus in simili, prout contineri videbis in literis apostolicis,
quas tuæ celsitudini mittimus. Prædicti etiam oratores au-
dita nostra concessione & approbatione eorum quæ pe-
tierant, eiusmodi approbationem nostram habuerunt ratam,
prout ex instrumento aduocati fiscalis patet, quod etiam
mittimus alligatum. Per eosdem etiam dies accidit,
quod venerabilis frater episcopus Dignensis, & dilectus fi-
lius Nicolaus de Cusa, oratores a Concilio Basileensi hac
de causa missi ad nos venerint, & eis apud nos existentibus,
a dilectis filiis communitate Florentiæ responsonem
& certitudinem habuerimus, quod omnia quæ iuxta formam
decreti ad hoc negotium necessaria erant, cumulatissime
parauerant: hincque constituimus, quod prædicti oratores
Græcorum & Concilii Basileensis simul cum nostris nuntiis
propediem in Græciam nauigent.

Quare, Domino concedente, omnia nobis optime disposita & parata videntur, quæ pro vnione occidentalis & orientalis ecclesiæ videbantur necessaria. Itaque velit tua sublimitas omnia facere, dicere, disponere & ordinare, quæ huiusmodi Græcorum reductioni, & eorum ec-

^a Nomen officii, id est sigillatim: Tracagnoti, alias Tracagnoti. Bissipatus, alias Dissipatus, id est, bis Consul, vel secundus Consul, in sessione 24. Concilii Basileensis in bulla aurea imperatoris legitur Ioannes Lascaris Dissipatus. Scribendum videtur dissypatus a Græco *δισυμμετ*.

ANNO
CHRISTI
1438.

clesiæ cum nostra vnioni iudicabis & intelliges posse conducere, vt diebus nostris & tuis præcipuum hoc augmentum suscipiat catholica fides Christiana: quamquam sperari posse videmus, plurima bona multi facienda vnionem prædictam, cum facta erit, concedente Domino, secutura.

Ceterum summa cum displicentia audiimus, quosdam hæreticos in regno tuo Hungariæ per hæc tempora pullulasse^a, & sacerdotes regni ipsius nullo modo absterreri aut induci posse a dilectis filiis fratribus ordinis beati Francisci in obseruantia regulari degentibus, qui in illo verbum Dei prædicant, vt concubinas, quas publice tenent, dimittant, & aliter honeste viuant: quæ res maxime facit populos regni illius a bene viuendo se retrahere, & a fratrum prædictorum monitionibus retrogrados esse: necessariumque iudicatur fore, vt aliquis prælatus in eo regno deputetur cum nostra auctoritate & fauoribus tuis, qui & hæreses extirpet, & clericos sacerdotesque honeste curet viuere. Quod vt consentire velit tua celsitudo, hortamur, suademus, ac etiam stricte requirimus. Datum Iunii, &c.

^a Hæc admonitio contra concubinas non ponitur in literis ad alios principes directis, vt infra.

Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Carissimo in Christo filio Carolo Francorum regi illustri salutem & apostolicam benedictionem.

CVM proximis diebus venissent Bononiam, &c. vt supra, vsque, Ceterum summa cum displicentia, &c.
Regibus Angliæ & Portugalliæ, vt supra, vsque, Ceterum summa cum displicentia, &c.

DEPVATIO CAPITANEI PONTIFICI- Num. VIII.
CIARVM GALEARVM AD GRÆCOS
in Italiam conducendos.

Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Dilecto filio nobili viro Antonio Condulmario galearum nostrarum Constantinopolim mittendarum capitaneo salutem.

STRENVÆ probitatis tuæ ac circumspectæ prudentiæ conspicua merita, quibus personam tuam Dominus in-

signiuit, fidelisque promptitudinis voluntatem, quam ad nostrum & Romanæ ecclesiæ honorem & statum te gere-re nouimus, & singularem nauigandi peritiam, cuius mag-nam laudem in patriam diu reportasti, diligenter atten-dentes, spem indubitata gerimus, quod quæ tuo exerci-tio committentur, disponentur vtiliter, & salubriter tuo ministerio dirigentur. Sane cum pro ducendis in Italiam carissimo in Christo filio nostro Romaorum imperatore, & venerabili fratre Iosepho patriarcha Constantinopoli-tano, cum aliis prælati Græcis ad œcumenicum Conci-lium pro vnione occidentalis & orientalis ecclesiæ * cele-branda, quatuor galeas apud ciuitatem Venetiarum pa-rari & expediri fecerimus, super quibus hac de causa Con-stantinopolim mittendis, in earum reuersione prædicti imperator, patriarcha & Græci in Italiam nauigare debe-bunt, in ipsisque gubernandis, & in accessu redituque suo feliciter, dante Domino, dirigendis, præcipue requiratur sufficiens dux & caput, tuæ personæ imaginatio occurrit, fidelitatis & deuotionis ardorem eximium, quo nostram personam & eandem ecclesiam colere dignosceris, re-præsentans oculis mentis nostræ.

ANNO
CHRISTI
1438.*celebrā-
dum,

Tenentes igitur indubie, quod ex tuis actibus virtuo-sis galeæ prædictæ in accessu eiusmodi & reditu, iuuan-te Domino, secure perducentur, & alia quæ cupimus, & tibi mandata sunt, feliciter implebuntur, te galearum quatuor prædictarum, ac patronorum & aliorum officia-lium huiusmodi armatarum, remigumque in illis depu-tatorum ac deputandorum generalem capitaneum faci-mus, creamus, constituimus, & tenore præsentium depu-tamus. Tibi galeas, patronos, homines & remiges huius-modi in accessu & reditu prædictis dirigendi & guber-nandi, nec non supradictos imperatorem, patriarcham & Græcos, iuxta voluntatem & mandatum venerabilium fratrum nostrorum Marci archiepiscopi Tarantasiensis, & Christophori episcopi Coronensis, quos ad id nuntios apostolicos mittimus, ac iuxta consiliū & directionem venerabilium fratrum nostrorum Petri Dignensis, Anto-nii Portugallensis, episcoporum, & Nicolai de Cusâ præ-positi Constuentis, Basileensis Concilii oratorum, etiam hac de causa Constantinopolim missorum, in Italiam con-ducendi,

ANNO
CHRISTI
1438.

ducendi, vniuersosque officiales armatos, & remiges inobedientes, seu quomodolibet delinquentes, aut aliquo modo excedentes secundum iustitiam & tuæ voluntatis arbitrium puniendi & corrigendi, ac in eos merum & mixtum imperium exercendi, & omnia & singula faciendi, quæ ad plenissimum capitaneatus officium dignoscuntur de iure vel consuetudine pertinere, iuxta formam & consuetudinē commissionum, quæ a dilectis filiis domini Venetorum similibus armatarum capitaneis in Romaniam mitti consuetis dari consueuerunt, concedentes plenam & liberam potestatem: districtè quoque mandantes patronis, officialibus, hominibus armatis, & remigibus supradictis, quatenus tibi tamquam eorum capitaneo plene pareant & intendant. Curet itaque deuotio tua traditum tibi officium huiusmodi sic attente, diligenter & solícite exercere, quod tua probitas virtuosa votiuum & speratum in hac parte fructum pariat, quodque præter diuinum præmium, quod exinde merebis, amplam tibi nostram & apostolicæ sedis gratiam merearis. Datum, &c. 6. Iulii.

EVGENII SVMMI PONTIFICIS SALVVS Num. IX.

CONDVCTVS PRO GRÆCIS IN ITALIAM
accedentibus, ac forma procedendi in causis
criminalibus & ciuilibus inter
Latinos & Græcos.

*Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.*

*Carissimo in Christo filio Ioanni Palæologo imperatori Romæo-
rum illustri, & venerabili fratri Iosepho patriarchæ
Constantinopolitano salutem, &c.*

QVIA annuente Domino in Italia fiet vniuersalis & catholica Synodus, in qua iuxta concordata in Synodo Basileensi, & in Constantinopoli postmodum confirmata, occidentalis & orientalis ecclesia conueniet: cupientefque, vt omnibus nostræ mentis caritas appareat, & omnis suspicio, quæ circa facultatem & libertatem venientium exhiberi possit, de medio tollatur, tenore præsentium damus, concedimus vobis imperatori & patriarchæ prædictis, aliisque venerabilibus fratribus, Alexandrino,
Concil. Tom. 33. E

Antiocheno, Hierosolymitano, patriarchis, omnibusque vobiscum & cum ipsis vsque ad numerum septingentarum personarum cuiuscumque status, gradus, ordinis vel dignitatis, tam spiritualis, quam temporalis existant, ad vniuersalem & catholicam Synodum prædictam accedentibus, vel venientibus, plenum & liberum saluumconductum, omnesque prædictos & eorum quemlibet cum personis & rebus suis, in omnibus regnis, prouinciis, dominiis, ciuitatibus, arcibus, castris, villis ac locis subiectis obedientiæ Romanæ, per quæ ire, stare, redire & recedere, vel transire contigerit, ad nostram liberam & firmam custodiam recipimus: per præsentem promittentes omnibus, & eorum singulis, tenore præsentium, securam & liberam facultatem eundi & redeundi ad Italiam prædictam, & illic standi, morandi, conuersandi, & cum omnibus securitatibus, libertatibus & facultatibus, cum iis qui obedientiæ sanctæ Romanæ ecclesiæ dediti & subiecti sunt, disputandi, syllogizandi, iusta & rationabilia proponendi, omniaque alia libere & sine impedimento aliquo faciendi & exponendi, quæ ad vnionem ecclesiarum Christi illis conferre videbuntur; insimul & diuisim cum bonis propriis, rebus & substantiis suis, recedendi quoque, eundi & redeundi secure & libere sine læsione, omni impedimento reali & personali cessante, & penitus remoto.

Item si hæc vnio (quod Deus auertat) non sequeretur, nec ad optatum finem procederet, prædicti imperator & patriarcha, & alii superius nominati, nostris sumptibus & galeis, sine longitudine temporis, ac omni impedimento cessante, cum honore suo, bona voluntate nostra, quemadmodum ad prædictam catholicam futuram Synodum venerunt, ita Constantinopolim redeant, siue vnio in dicta Synodo secuta fuerit, siue non. Non obstantibus in prædictis, & quomodolibet prædictorum aliquibus differentiis, discordiis & diuisionibus tam præteritis, quam quæ præsentia ipsorum elucescerent, & in futurum oriri & adaugeri possent in ecclesiis prædictis occidentali & orientali, siue inter præfatam Romanam ecclesiam, ac illius subditos & subiectos, & imperatorem ac patriarcham & Græcos alios antedictos, aliisque non expressis conclusionibus, decretationibus, sententiis, terminatio-

ANNO
CHRISTI
1438.

nibus, quomodo vel qualiter aliquid esse vel fieri debeat. Nec obstantibus aliquibus pignoribus & obligationibus publicis vel priuatis, neque accusationibus, excessibus, criminibus aut delictis, si qua prædictos, aut aliquem prædictorum, quoquo & quocumque modo acta & commissa fuerint, & vniuersaliter non obstantibus aliquibus aliis etiam, si talia essent, quibus in præsentem de illis opportunum esset specialem facere mentionem.

Si autem accideret, aliquem ex ipsis Græcis alicui occidentali & Romanæ ecclesiæ subiecto iniuriam vel læsionem aliquam inferre in persona, honore & rebus, vel alio modo, spectet eius delicti cognitio, vsque ad debitam, iustam & decentem refectionem & reintegrationem damni illati, ad imperatorem & patriarcham præfatos.

Græcum delinquentem cognoscunt imperator & patriarcha.

Econtra vero, si aliquem ex nostris, & nobis & Romanæ ecclesiæ subiectis, contingat alicui subiecto ecclesiæ orientali aliquam iniuriam, vel aliquam læsionem facere in persona, honore & rebus, vel alio modo, ipsa cognitio ad nos spectet, qui passis integre satisfieri curare debeamus.

Italum delinquentem cognoscit papa.

In aliis vero accusationibus, excessibus, criminibus, & aliis quæcumque fuerint, vnaquæque pars cognoscat, & suos iudicet.

Mandamus itaque omnibus & singulis prælatis, regibus, ducibus, principibus, locatenentibus, communitatibus, & aliis particularibus quibuscumque personis, cuiuscumque gradus vel præminentie existant, quæ Romanæ & occidentali ecclesiæ sunt subiectæ, quatenus prædicta, & eorum quælibet inuiolabiliter obseruent, & quantum in eis sit, faciant obseruari, præfatosque imperatorem, patriarcham, & alios omnes, & quemlibet eorum, ad præfatam Synodum venientes, ac inde redeuntes simul & diuisim fauorabiliter tractent atque suscipiant, celeremque & securum illis transitum præbeant. Volumus autem præsentem saluumconductum in sua vi & robore manere, quousque præfati imperator, patriarcha & Græci omnes superius nominati, cum suis familiaribus, & suis, vsque ad numerum præscriptum septingentarum personarum, Constantinopolim redeant. Datum Bononiæ pridie Nonas Iulii.

Concil. Tom. 33.

E ij

Num. X.

EUGENIUS PAPA ORATORES IN
CONCILIO ELECTOS AD GRÆCOS IN ITALIAM
conducendos confirmat, quibus etiam
alios ipse adiungit.

ANNO
CHRISTI
1438.

*Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.*

*Carissimo in Christo filio Ioanni Palæologo Romæorum impera-
tori illustri, & venerabili fratri Iosepho Constantino-
politano patriarchæ salutem, &c.*

CUM pridem sancta Basileensis Synodus pro futuro œ-
cumenico Concilio in Italia celebrando ad sanctissi-
mam vnionem occidentalis & orientalis ecclesiæ, Deo
propitio, consequendam, locum elegerit, & dilectis filiis
Ioanni tituli sancti Petri ad vincula, ac Iuliano tituli san-
ctæ Sabinæ, sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyteris cardina-
libus, & venerabili fratri Ioanni archiepiscopo Tarentino,
in ea Synodo apostolicæ sedis legatis & præfidentibus, eli-
gendi oratores ad vos cum galeis ex parte præfatæ Synodi
instituentis, ac eis omnia & singula committendi, quæ
ad executionem incumbentium negotiorum fuerint ne-
cessaria, plenam dederit potestatem, velut in decreto su-
perinde confecto plenius continetur; præfati legati & præ-
fidentes ex huiusmodi sibi potestate concessa venerabiles
fratres Petrum Dignensem, Antonium Portugallensem,
episcopos, carissimorum in Christo filiorum Franciæ &
Portugalliæ regum illustrium in dicta Synodo oratores,
ac dilectum filium Nicolaum de Cusa, præpositum mona-
sterii^a decretorum doctorem ex parte dictæ Syno-
di, ad deuotiones vestras transmittendos elegerunt, qui-
bus etiam dilectum filium Ioannem de Ragusio, ordinis
prædicatorum, sacre theologiæ professorem, nunc apud
nos oratorem adiunxerunt, cum plena potestate præmissa
omnia faciendi, vt in literis & instructionibus super hoc
eis traditis seriosius continetur: nobis deinde instantius
supplicantes, vt electionem & commissionem huiusmodi
approbare, & oratores ipsos cum literis nostris cum dictis
galeis ad vos vltius transmittere dignaremur. Nos au-
tem omnia & singula supradicta rata & grata habentes,

^a Vnorober-
genis ex Pen-
noto lib. 2. cap.
39. §. 2. histor.
tripart.

ANNO
CHRISTI
1438.

ipſorum oratorum profectioni, vt petitum eſt, libenter annuimus.

Quare caritatem veſtram exhortamur in Domino, quatenus oratores præſcriptos latores præſentium ad vos pro tanto pietatis opere venientes placeat benigne ſuſcipere, ipſoſque ſimul cum venerabilibus fratribus Marco Tarantaſienſi archiepiſcopo, & Chriſtophoro Coronenſi epiſcopo, ſpecialibus oratoribus noſtris ſuper dicto Concilio, vt præmittitur, in Italia celebrando, libenti animo exaudiatis, eis vna cum prædictis oratoribus noſtris in omnibus ad rem huiuſmodi pertinentibus fidem plenariam adhibendo. Datum Idibus Iulii.

APOSTOLICÆ LITERÆ EVGENII Num. XI.

DIRECTÆ IN SPECIE PRÆFATIS TARANTASIENSI
& Coronenſi epiſcopis, Conſtantinopolim
oratoribus deſtinatis.

*Eugenius epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.*

*Venerabilibus fratribus Marco archiepiſcopo Tarantaſienſi,
& Chriſtophoro epiſcopo Coronenſi, nuntiis & orato-
ribus apoſtolicis, ſalutem, &c.*

GRANDIA virtutum merita, quibus perſonam veſtram dotauit Altiffimus, veſtræque fidei promptitudo, & comprobata in laboribus aſſiduis, quos pro noſtris & apoſtolicæ ſedis obſequiis ſtudio indefeſſo ſubiſtiſti, animi veſtri conſtantia, nos inducunt, vt illa vobis audenter committamus, per quæ ardua & neceſſaria ſedis apoſtolicæ ac Romanæ eccleſiæ negotia prudenter, ſolicite & diligenter executioni mandentur, & veſtra virtus in eo negotiorum exercitio a nobis deputata, ſeſe reddat omnibus clariorem.

Sane cum pro vnione occidentalis & orientalis eccleſiæ, maximo a nobis ſtudio dudum quæſita, cariffimum in Chriſto filium noſtrum Ioannem Romæorum imperatorem, & venerabilem fratrem Iosephum patriarcham Conſtantinopolitanum, alioſque prælatos & nobiles Græcos in certo numero ad partes Italiæ perducere oporteat ſuper galeis mittentium impenſa expediendis, prout in de-

creto superinde confecto a nobis postea comprobato latius continetur. Nosque ad tollendas quorundam differentias de missione dictarum galearum inter se contententium, ipsas propriis sumptibus parari fecerimus, & vnam ex eis præmiserimus, volentes id quod restat perficere, & prædictos imperatorem, patriarchamque & Græcos alios, duce Deo, in Italiam conduci facere.

Vobis, quos hac de causa sedis apostolicæ nuntios & oratores de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio & assensu creauimus, prout tenore præsentium facimus & creamus, vt ad ciuitatem Venetiarum vos conferatis, & super ipsis galeis ad hoc paratis in Constantinopolim nauigetis, prædictosque exinde imperatorem, patriarcham, prælatos, nobiles, aliosque Græcos, quos illi secum ducere velint ad partes Italiae, quanta cum eorum maiori commoditate & honorificentia poteritis, perduci curetis, committimus & mandamus; omnia & singula faciendi, gerendi & administrandi, quæ prædictorum imperatoris & patriarchæ, & aliorum Græcorum in Italiam aduentui necessaria duxeritis, vel quomodolibet opportuna, licentiam vobis, potestatem, & plenariam concedentes tenore præsentium facultatem. Mandantesque dilectis filiis nobilibus viris capitaneo & patronis galearum prædictarum, quatenus in cunctis quæ ad directionem prædictorum imperatoris, patriarchæ & Græcorum spectabunt, vobis pareant & intendant. Datum, &c. Idibus Iulii.

Num. XII.

Hæc omnia cum expedisset Eugenius summus pontifex, ne aliqua difficultas circa Græcorum aduentum oriretur, vel ratione diuersorum decretorum in Concilio Basileensi editorum, de quibus supra dictum est, vel ratione expensarum itineris, commorationis & reditus Græcorum Constantinopolim; imo pro tutela etiam & custodia ipsius Constantinopolis, visum est, vt orator imperatoris & patriarchæ denuo consentiret decreto electionis, & idem pontifex expensas repromitteret: de quibus expensis actum fuerat in sessione 19. Concilii Basileensis, his verbis: Sicut pia mater. Et infra.

Item quod mittatur vnus, vel plures ambasiatores ex parte sacri Concilii cum octo millibus ducatorum, pro facienda congregatione prælatorum ecclesiæ orientalis

ANNO
CHRISTI
1438.

Constantinopolim, quæ octo millia expendentur ab ipsis ambasiatoribus sacri Concilii, prout ipsi domino imperatori, & ipsis ambasiatoribus sacri Concilii videbitur. Ita tamen, quod si dicti prælati nollent Constantinopolim venire, vel postquam Constantinopolim venerint, nollent ad Synodum prædictam accedere, tunc teneatur dictus imperator reddere dictis ambasiatoribus sacri Concilii quidquid pro ea re expenderit.

Item quod ecclesia occidentalis soluat expensas quatuor galearum grossarum, quarum duæ sint de Constantinopoli, & duæ aliunde, pro conducendo, dum tempus erit, ad portum nostrum, & reducendo Constantinopolim dominum imperatorem & patriarcham, & prælatos ecclesiæ orientalis cum suis vsque ad numerum septingentarum personarum, quibus ipsa occidentalis ecclesia impensas faciet hoc modo. Quia pro expensis ipsius imperatoris & ipsarum septingentarum personarum a Constantinopoli vsque ad portum nostrum vltimum, dabit ipsi imperatori quindecim millia ducatorum. A dicto autem vltimo portu vsque ad locum dictæ Synodi, & deinde quamdiu manebunt in Synodo, & vsque ad reuersionem ipsorum ad Constantinopolim, faciet dicto imperatori cum dictis septingentis personis impensas honestas.

Item quod infra decem menses incipiendos a mense Nouembris proxime sequenti, teneatur sacrum Concilium mittere duas galeas grossas, & duas subtiles versus Constantinopolim cum trecentis ballistariis, super quibus galeis erunt ambasiatores sacri Concilii, & dominus Demetrius protouestiarius Palæologus, primus de ipsis ambasiatoribus domini imperatoris. Qui quidem ambasiatores sacri Concilii habebunt secum quindecim millia ducatorum danda domino imperatori pro expensis suis, & patriarcharum, & prælatorum, ac aliorum venientium vsque ad numerum septingentarum personarum, faciendis a Constantinopoli vsque ad portum vltimum, ad quem debebunt applicare, vt supra.

Item prædicti ambasiatores sacri Concilii ituri cum prædictis galeis ordinabunt, quod decem millia ducatorum erunt parata ad exponendum, si necessarium fuerit, pro custodia ciuitatis Constantinopolitanæ, propter periculum

quod posset interuenire a Turcis ciuitati tempore absentia dicti domini imperatoris, quæ pecunia exponetur per aliquem a dictis ambasiatoribus sacri Concilii deputandum, prout necessitas fuerit.

Item ordinabunt prædicti ambasiatores sacri Concilii de expensis duarum galearum subtilium, & trecentorum ballistariorum pro custodia ciuitatis Constantinopolitanae tempore absentia domini imperatoris, & quod gentes dictarum galearum & ipsi ballistarii iurabunt in manibus imperatoris, fideliter se habere; & capitanei eorum sint, quos imperator instituerit.

Item quod prædicti ambasiatores habeant expensas duarum galearum grossarum tot quot expendi consueuerunt in armando tales galeas.

Item quod huiusmodi ambasiatores sacri Concilii iturum cum prædictis galeis Constantinopolim, nominabunt domino imperatori portum ad quem ultimo debet applicare, & locum vnum de prænominatis, in quo esse debeat dicta vniuersalis Synodus. *Hæc ibi.*

Præuia igitur acceptatione oratoris imperatoris & patriarchæ electionis & confirmationis decreti sanioris partis Concilii Basileensis Florentiæ, vel alterius loci in Italia pro celebrando Concilio, summus pontifex promisit expensas iuxta promissa in eodem Basileensi Concilio, ut sequitur.

In Christi nomine. Amen. Anno ab eiusdem natiuitate 1437. die xvii. mensis Iulii, tempore pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Eugenii I V. diuina prouidentia summi pontificis, constitutus coram præfato sanctissimo domino nostro & sacro collegio reuerendissimorum dominorum cardinalium spectabilis miles dominus Ioannes Bissipatus magnus Adriacus serenissimi domini Ioannis Palæologi Romæorum imperatoris, & reuerendissimi patris & domini Iosephi patriarchæ Constantinopolitani orator, considerans affectionem maximam tam ipsius domini nostri, & sacri collegii, quam dominorum imperatoris & patriarchæ præfatorum ad sanctissimam vniionem orientalis cum occidentali ecclesia, ita ut Deo propitio indubie speretur, meditantibus ipsis vniionem prædictam ad magnam Dei gloriam, & catholicæ fidei exaltationem, optatum finem habituram; attendens
que

ANNO
CHRISTI
1458.

que per nonnullos, qui videntur asserere, se facere Concilium generale, & aliquos alios eorum nomine, quædam facere attentata, quæ potius ad diuisionem quam vnionem manifeste conspiciantur tendere: ac timens ne inimico homine superfeminante zizania, ex iis in futurum aliquid dubietatis vel difficultatis suboriri possit, quod contra mentem ipsius sanctissimi domini nostri papæ, & sacri collegii, ac prædictorum dominorum imperatoris & patriarchæ, eius sanctissimæ vnionis effectum haberet aliquatenus perturbare.

Idcirco ad omnia talia submouenda, ac ad confirmandos animos omnium quarentium pacem & vnitatem ecclesiæ Dei, omnia & singula per eum & collegam suum spectabilem virum dominum Emmanuelem Tarcagnoti Vulotis communiter & diuisim nomine prædictorum dominorum imperatoris & patriarchæ in præteritum facta, ad robur infra scriptorum competentium quomodolibet confirmando ex facultatibus sibi concessis per prædictos dominos imperatorem & patriarcham, quæ infra subiiciuntur, dixit & asseruit, ac publice recognouit & firmavit, prout in quadam cedula tunc exhibita & lecta, cuius tenor de verbo ad verbum nunc sequitur, & est talis, videlicet:

Ego Ioannes Bissipatus orator serenissimi domini imperatoris Romæorum, & reuerendissimi domini patriarchæ Constantinopolitani, fateor præsentem literam propria manu subscriptam, reuerendissimos dominos sancti Petri ad vincula & sanctæ Sabinæ presbyteros sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, aliosque pro sanctissimo domino nostro papa & sede apostolica in Basileensi Concilio præsidentes, cum præsentibus eis adhærentibus, qui vltimum decretum per sanctissimum dominum nostrum papam ad meam & collegæ mei requisitionem confirmatum ediderunt, & qui reuerendum patrem dominum Petrum Dignensem, dominum A. Portugallensem, episcopos, & dominum Nicolaum de Cusa decretorum doctorem, oratores Constantinopolim miserunt Concilium Basileense facere, cui serenissimus dominus meus imperator Romæorum, & reuerendissimus dominus meus patriarcha Constantinopolitanus obligantur, postquam patres ipsi de Concilio

Concil. Tom. 33.

F

* Electionis
scilicet Flo-
rentiæ vel V-
eni, quod su-
pra retulimus.

^a De quo in
19. sessione
cuiusdem Basileensis
Cœcilii, ex quo ea quæ
pertinent ad
expensas supra
retulimus.

*Pars Concilii
Basileensis
quæ elegit
Auenionem,
defecit a pro-
missis.*

^b Partis scilicet
quæ Auenio-
nem elegerat.

^c Summi pō-
tificis, & partis
Concilii, quæ
Florentiam,
vel alium lo-
cum in Italia
elegerat, vide
constitutionē
Eugenii supra
relatam, quæ
incipit *salu-
tari*, & quæ
ante eam ex
Patricio retu-
limus.

*Orator im-
peratoris &
patriarchæ
adhæret parti
Concilii eli-
genti Flo-
rentiam.*

præfati, aut sanctissimus dominus noster papa caput Concilii præfati, adimpleuerint promissa in primo decreto conuentionali, ^a prout in eodem decreto conuentionali de ipso domino imperatore Romanorum & patriarcha scripta reperiuntur, & quemadmodum etiam ipse imperator per auream suam bullam, & patriarcha per plumbeam ibidem scripta approbarunt & ratificarunt.

Et ad hoc ut omnis tollatur ambiguitas, dico quod in casu quo alii patres qui Auenionem elegerunt, & se Concilium Basileense facere putant, ad Constantinopolim cum galeis & pecuniis accesserint, & præfatos meos dominos imperatorem & patriarcham nomine Concilii Basileensis per bullas auream & plumbeam inquisuerint, quatenus finaliter Sabaudiam veniant, qui locus nominatus est in primo decreto, & protestati fuerint Concilium Basileense ad alium locum non consentire, vel transferri velle, & alia fecerint, quæ quomodolibet etiam mouere possent imperatorem & patriarcham, aut ad veniendum cum ipsis, aut penitus non veniendum hoc tempore ad terras Latinorum, attento quod in casu quo etiam illa pars Concilium faceret, iamdudum in promissionibus defecit quoad electionem loci & lapsum temporis in quo galeæ mitti, & alia fieri debebant. Ita quod imperator & patriarcha absoluti sunt ab omni promissione illis facta. Quod tunc illis requisitionibus ^b & protestationibus non obstantibus, ipse imperator & patriarcha ad requisitionem ambasiatorum domini ^c nostri & Concilii Basileensis prænominatorum, secundum vim, formam & continentiam primi decreti, & aureæ bullæ imperatoris, & plumbeæ patriarchæ, omnino venient: & in casu quo præfati domini præfidentes vna cum patribus eis adhærentibus, Concilium Basileense non facerent, adhuc pro bono negotii, & ad finem, ut sanctissima & desideratissima vnio non periret, per mihi traditam potestatem serenissimum dominum meum imperatorem & reuerendissimum dominum patriarcham, & alios patres ecclesiæ orientalis per præsentem paginam obligo, & obligatos esse ostendo ad veniendum ad requisitionem ambasiatorum sanctissimi domini nostri papæ & Concilii prænominatorum: ita tamen, quod ipsi ambasiatores iter arripiant versus Constantinopolim

ANNO
CHRISTI
1438.

infra quintum diem Augusti immediate sequentis, & fecum omnia promissa in primo decreto deferant. Quod si hoc fecerint, imperatorem & patriarcham cum aliis patribus ecclesie orientalis, ad intrandum galeas causa veniendi ad vnum ex tribus portibus in secundo decreto nominatis infra trigefimum diem, a die quo Constantinopolim applicauerint, obligo, & obligatos esse ostendo per presentes literas manu mea subscriptas.

Qua cedula, vt pramittitur, lecta, sanctissimus dominus noster, & reuerendissimi domini cardinales predicti acceptauerunt, approbauerunt & grata habuerunt omnia in eadem contenta, & ipsius domini Ioannis nomine quo supra factas promissiones, petentes, mandantes & rogantes, vt de pramissis vnum & plura conficerem instrumenta. Similiterque statim petiit idem dominus Ioannes, vt de cedula, vt prafertur, lecta de promissionibus per eum factis, & de petitione illorum facta per sanctissimum dominum nostrum, & reuerendissimos dominos cardinales, vnum & plura conficerem instrumenta.

Tenores vero mandatorum, de quibus supra fit mentio, sequuntur, & sunt tales.

Imperium nostrum commisit vobis familiaribus suis Ioanni Bissipato, & Emmanueli Tarcagnoti Vulotis abeuntibus ad sacram Synodum Basileensem circa materiam futuri Concilii pro vnione ecclesiarum Christi, quod si repariatis dictam sacram Synodum non valentem facere & adimplere suum decretum, de loco & tempore & expensis, & aliis, quemadmodum continetur in decreto, & sicut vobis commissum est, debeatis ire ad beatissimum papam: & si ille velit suscipere tale opus in se, & facere vt fiat Concilium oecumenicum, canonicum, inuiolatum, liberum, dando omnes expensas & omnia necessaria, secundum formam decreti dictae Synodi, & quemadmodum diffuse ibi continetur, etiam facere nobis saluum conductum & saluos conductos iuxta formam similiter illorum quae nobis per dictam Synodum facta sunt, si ista omnia prompte velit facere, & effectualiter adimplere beatissimus papa, quod & vos habeatis potestatem assentiri & suscipere ex parte nostra, & promittere, quod istis effectis, & nos cum omni orientali ecclesia accedemus (iuxta tuen-

Concil. Tom. 33.

F ij

*Mandatum
imperatoris
factum oratoribus suis
ad Conciliū
& papam.*

** Sessione 24.
eiusdem Concilii, ad quorū
instar concessit saluum conductum
Eu-
genius, de quo
supra.*

do) ad locum vnum ex locis Italiae, qui in decreto nominati sunt, omnino & sine vlla dilatione, sicut & dictae Synodo promissimus, & ista conclusione facta in scriptis, & iuramento confirmata per beatissimum papam & reuerendissimos cardinales illic existentes ex vna parte, & per vos ex altera, quod venire hic debeat orator beatissimi papae cum talibus literis, tuque Vultis cum illo venire debeas, Bissipatus autem remaneat ibi, vt veniat cum effectu eorum: & ad manifestationem istorum & robur, factum est potens imperii mei pro stigma anno 1436.

Sequitur mandatum patriarchae.

*Mandatum
patriarchae
factum ora-
toribus suis
ad Concilium
& papam.*

Humilitas nostra committit vobis potentissimi & sancti mei imperatoris in Spiritu sancto dilectis filiis suis, videlicet Megalo & Hierarcho, Ioanni Bissipato, & Emmanueli Tarcagnoti Vultis abeuntibus (Deo auctore) ad sanctam Synodum Basileensem, circa materiam futuri Concilii pro vnione ecclesiarum Christi, quod si reperientes dictam sacram Synodum non potentem facere & adimplere suum decretum de loco & tempore & expensis, & aliis, prout continetur in decreto, & quemadmodum vobis commissum est, ire debeatis ad beatissimum papam: & si ille velit suscipere opus in se, & facere, vt fiat Concilium oecumenicum canonicum, inuiolatum, liberum, dando omnes expensas & omnia necessaria secundum formam decreti dictae Synodi, & sicut ibidem diffuse declaratur, etiam facere vobis saluum conductum, & salua conducta iuxta formam illorum quae nobis facta sunt per dictam Synodum. Si haec omnia prompte velit facere & effectualiter adimplere beatissimus papa, quod & vos habeatis potestatem assentiri ex parte nostra, & promittere, quod istis effectis, & nos cum omni sancta orientali ecclesia veniemus illuc in statuendo loco vno ex locis Italis, qui nominati sunt in decreto, omnino & sine aliqua dilatione, quemadmodum dictae Synodo promissimus, & ista conclusione facta in scriptis & iuramenti roborata per beatissimum papam & reuerendissimos cardinales omnes, qui ibidem existunt ex vna parte, & per vos ex altera parte, quod veniat hic orator beatissimi papae cum talibus literis, & tu Vultis cum ipso, Bissipatus autem remaneat ibi, vt veniat cum fine & complemento rerum: & ad

ANNO
CHRISTI
1438.

manifestationem istorum & confirmationem, facta est
præsens commissio nostræ humilitatis 1436. die xx. No-
uembris.

Acta fuerunt hæc Bononiæ in palatio sanctissimi domi-
ni nostri papæ in logia inferiori prope hortum, die, men-
se, anno & pontificatu supradictis, præsentibus reueren-
dissimis in Christo patribus & dominis, dominis Bartho-
lomæo de Corneto protonotario apostolico, C. epi-
scopo Ariminenfi, Ludouico episcopo Tragufiensi, Ni-
colao de Cusa decretorum doctore, & nobili milite, do-
mino Paulo Barbo honorabili ciue Venetiarum, testibus
ad præmissa habitis, vocatis & rogatis, & me Blondo An-
tonii Blondi Forliuensi publico imperiali auctoritate no-
tario, & nunc supradicti sanctissimi domini nostri papæ
secretario, qui prædicta rogatus notauit, & in hanc publi-
cam formam aliena manu propter occupationes redigi fe-
ci, nomine meo & signo consueto ad fidem & robur præ-
missorum manu propria apposito.

EUGENIUS PAPA ACCEPAT OBLI-

GATIONEM ET INSTRUMENTVM PRÆFATVM

oratoris & patriarchæ Græcorum, & vice versa

se obligat pro expensis, aliisque promissis

in Concilio Basileensi.

*Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.*

OPTATAM summisque hæctenus a nobis quæsitam la-
boribus ecclesiarum Christi occidentalis & orienta-
lis vnionem perfici, & ad debitum finem perduci intentif-
simis desiderijs affectantes, & possibilibus diligentia, soli-
citudine & vigilantia satagentes, omnia facere, præcaue-
re & præuidere intendimus, quæ ipsam prædictæ vnionis
conclusionem confirmationemque quomodolibet con-
cernere videantur. Sane cum dilectus filius Ioannes Bissi-
patus miles Constantinopolitanus magnus Adriacus ca-
rissimi in Christo filii nostri Ioannis imperatoris Romæo-
rum illustris, & venerabilis fratris Iosephi patriarchæ
Constantinopolitani orator, nuntius & procurator co-
ram nobis & venerabilibus fratribus nostris sanctæ Ro-

manæ ecclesiæ cardinalibus infra scriptis comparens, exhibitis mandatorum suorum quæ habet in plena forma, instrumentis, vice & nomine prædictorum imperatoris & patriarchæ certam per instrumentum publicum manu propria subscriptum obligationem fecerit, cuius tenor sequitur, & est talis.

In Christi nomine. Amen. Anno &c. (*Omittitur tenor, quia habetur supra hic immediate*) nos cupientes in hac re sinceram intentionem nostram omnibus, & præsertim præfatis imperatori & patriarchæ, aliisque Græcis notam & manifestam esse, de venerabilium fratrum nostrorum sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio & assensu, tenore præsentium ex certa scientia promittimus, & vna cum prædictis venerabilibus fratribus nostris ac eorum singulis, coram Deo & sanctis eius attestamur, & nos obligamus omnia contenta in prædicto conuentionali decreto^a Basileæ celebrato obseruare, & firmiter adimplere, & in nullo deficere, contrafacere, vel venire: cuius rei causa omnia nostra bona præsentia ac futura, ac cameram apostolicam obligamus. Et insuper si casu cui vniuersa caro subiaceret singulis momentis, noster obitus interim accideret priusquam tanta tamque laudabilis res perfici potuisset, de prædictorum venerabilium fratrum nostrorum consilio & assensu nostram mentem fore declaramus, & præsentium tenore disponimus, volumus & ordinamus, quod quæcumque ex contentis in prædicto decreto, casu prædicto adueniente, perfici & adimpleri forte restarent, adimpleant atque perficiant prædicti venerabiles fratres nostri sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ promissionis, attestationis, obligationis, declarationis, dispositionis, voluntatis & ordinationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se noverit incursum. Datum Bononiæ XIII. Kalendas Augusti anno v. II. *Hæc Eugenius.*

Ceterum Basileenses in deterius prolabentes, monitorium de quo supra Patricius, quodque legitur in 26. sessione eiusdem Concilii, conuiciis, contumeliis & iniuriis plenum aduersus Eugenium summum pontificem præcipitanter conflagrunt.

^a Sessione 19. supra relato, quæ omnia cū effectu præstitisse Eugenium papam, vide infra part. 2. coll. 1. num. 2. & 3. in literis apostolicis eiusdem Eugenii.

ANNO
CHRISTI
1438.

Obstupuit sane Sigismundus Romanorum imperator, præcipitesque animos ab apostolica sede rebellantium vehementer exhorruit, & Petrum Augustensem episcopum oratorem ad præfatum Concilium destinavit, admonens, ut a præfatis novitatibus & scandalis abstinerent, ut refert ipse Eugenius in constitutione statim recensenda: sed & Augustinus Patricius in compendio sessionis trigesimæ primæ de temerariis gestis Basileensium aduersus Eugenium papam hæc ait: Rex Anglorum acerbissimis literis patres increpauit, quod auderent Romanum pontificem iudicare, asserens Antichristi tempora eos introducere, & exhortans, ut a processibus cessarent: & in literarum superscriptione, Basileensem congregationem, non autem Concilium appellauit. Hæc Patricius. Regnabat eo tempore in Anglia Henricus VI. qui in odium decreti Basileensium sessione vigesima prima contra annatas, voluit continuari per suos solutionem annatarum apostolicæ sedi, & denarii sancti Petri, ut testatur Antonius Massa in tractatu de annatis numero vigesimo quinto. Optimis tamen monitis Basileensibus non acquiescentibus, Eugenius summus pontifex ex debito pastoralis officii ad propulsanda pericula & scandala coactus fuit præfatum Concilium Basilea transferre Ferrariam, ac præuia supradictorum narratione, sequentes promulgari iussit constitutiones.

Henricus
VI. rex An-
glie corripit
Basileenses
contra Euge-
nium auden-
tes, & contra
decretum
Basileense
mandat solui
papa anna-
tis & dena-
rium sancti
Petri.

TRANSLATIO CONCILII BASILEENSIS, ET INDICTIO CONCILII
Ferrariensis. Num. XIII.

Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram
rei memoriam.

DOCTORIS gentium admoniti saluberrima suauissimaque doctrina, hortantis, ut solliciti sumus seruare unitatem spiritus in vinculo pacis, ad ea maxime conuertimus aciem mentis nostræ, & indefessa sollicitudine, cura & cogitatione conatus omnes intendimus, per quæ in corpore mystico, sancta videlicet ecclesia, perpetua caritas & pax inuiolata perduret; ac si qua membra dissentiant, ea commode corpori reinsertantur suo: ut dum per sancti Spiritus gratiam, qui est Patris & Filii amor atque connectio, membra omnia sub Christo capite vnum in ecclesia corpus efficiamur, vnica etiam per Spiritum unitate in

Christo societas simus, & pax quæ est perfectum vnitatis vinculum, sincera caritate & concordia animorum coniunctione seruetur, omnisque discordia & scissura fomes extinguatur.

ANNO
CHRISTI
1438.

Sane dudum in minoribus constituti, diuisionem orientalis & occidentalis ecclesiæ, quippe ex qua mala innumera & Christianæ religioni detrimenta prouenire videbamus, ferentes ægerrime semper ac molestissime, agentesque pro virili nostra, vt tolleretur, institimus multum, in Constantiensi Concilio primum, tum etiam apud felicis recordationis Martinum papam V. prædecessorem nostrum, satisque laborauimus, vt sublato pariete de medio, vtriusque ecclesiæ vnio proueniret.

Vbi vero ad apostolatus apicem assumpti, honesto huic & pio desiderio nostro debitum ex iniuncto nobis desuper curæ pastoralis officio accessisse conspeximus, eam rem ardenti animo & tota alacritate suscepimus. Ac primum quidem adierunt nos per nostrum studium & diligentiam oratores carissimi in Christo filii Ioannis Græcorum imperatoris, & venerabilis fratris Iosephi Constantinopolitani patriarchæ.

Tum vero missis e vestigio Constantinopolim nuntiis nostris, habitoque tractatu diligenti, id tandem communicato sensu omnium placuit, vt ex antiquo instituto, pro celeriori ac faciliore executione tantæ rei, legatus de latere cum prælatis etiam & theologis ac doctoribus tam dignæ materiæ tractandæ necessariis Constantinopolim a nobis mitterentur. In eam conclusionem imperator Trapezuntius, & Armenius patriarcha, & alii quamplures pari voto venerunt: necdum ad nos huiusmodi deliberationis conclusiones peruenerant, cum alium longe diuersum vnionis modum in Basileensi Concilio iam decreto firmatum missus ab ipso Concilio orator, vt approbaretur, requisivit a nobis.

Displicuit quidem iam tunc, quod sedi apostolicæ parum deferri videretur, & de re tam graui & ardua, tot mensibus agitata, contra honestæ & antiquæ consuetudinis normas, nihil antea nobis per ipsum Concilium fuisset nuntiatum: auidi tamen prædictæ vnionis, simulque veriti, ne si dissensio vlla intercederet, optatissimæ nobis rei

ruptura

ANNO
CHRISTI
1438.

ruptura sequeretur, licet deliberationem aliam longe diuersam & multo expeditiorem ex Constantinopoli in dies adfuturam verisimiliter expectaremus, sicuti & factum est postea, conclusioni ipsius Concilii præbuimus assensum.

Subsecuti Græcorum oratores cum instantissime postularent ea capitula a nobis confirmari, in quibus imperator & patriarcha præfati cum oratore nostro conuenerant, exhortati a nobis sunt, & attentius admoniti, ne conclusionum varietatem ægre ferrent, neve diffiderent, auspice Deo, prospere & pro votis successura omnia: nobis gratam esse viam omnem, per quam ea res tam sancta, tam necessaria optatum effectum esset habitura, neque opem & operam nostram vlllo tempore vnquam defuturam. Misit postmodum ab ipso Concilio nuntii ad ipsos imperatorem & patriarcham, vt decretum illud ratificarent, postularunt. Comperto autem ex oratore nostro, nos decreto illi consensisse, & ipsi consensum præbuerunt, alias, vt profitebantur, id nulla ratione facturi.

Iis ita peractis, eiusdem vnionis desiderio nos magis ac magis incensi, de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio & assensu dilectos filios nostros Nicolaum tituli sanctæ crucis in Ierusalem, & Ioannem tituli sancti Petri ad vincula, presbyteros cardinales nostros & apostolicæ sedis legatos, Basileam misimus, eis inter cetera facultatem dantes, ea omnia tractandi & agendi, quæ dictæ vnioni quomodolibet profutura viderentur.

Institerunt illi, vt locus eligeretur nobis & Græcis accommodus, quo ad optatum vnionis finem mature possit perueniri. Ac licet ob plurimas difficultates quas gignebant inordinati quorundam motus & compugnantia voluntatum, parum spei de conficiendo dictæ vnionis negotio tribuerent nobis: expectauimus tamen, neque a spe & intentione nostra decidimus, quousque nonnullos ex ipso Concilio ad eam nominationem loci processisse cognouimus, quam iustis & rationabilibus causis gratam habere nec potuimus, neque vllis rationibus possumus. Ciuitatem enim nostram Auenionensem in decreto non nominatam, nec comprehensam, & a Græcis ipsis expresse

Concil. Tom. 33.

G

& sæpenumero repudiatam, nobis etiam irrequisitis, quantum in se fuit elegerunt, non satis aduertentes quantum ea res importet mali, quantumve prædictæ vnioni afferat detrimenti, contra Concilii decretum, contra Græcorum instantiam, contra denique pium nostrum desiderium, tanta facilitate præsumpta. Est quippe locus ille nobis parum commodus, & prouinciis multis ac regnis, regibusque & principibus non modo ingratus, verum & situ suo ipso non satis tutus. Quibus ex rebus illa loci nominatio nullo pacto fuit admittenda, cui nisi, auctore Domino, obuiauissemus, vt ex certis auctoribus & grauibus de ipso etiam Concilio viris certiores facti sumus, actum esset de ecclesiastica pace, & optatissima illa vnione.

Denique ex Græcorum oratoribus, quorum alter ad nos, alter ad Basileense Concilium profectus est, mandatis pariter in scriptis vtrobique traditis, cunctis palam fuit, ipsos imperatorem & patriarcham perstare in sententia, locum scilicet esse eligendum, qui nobis & illis esset accommodus, aperte protestantibus, nisi nos in loco adessemus, imperatorem ipsum & patriarcham nequam accessuros. Questus est grauiter orator ipse, quod ad eum reuocaretur locus qui esset remotissimus, & præter nauigationis longinquæ pericula, mare ipsum piratis quoque esset infestum, ac per id ceteris suspectum, in primis illis esset suspectissimum: protestatus (nisi conditiones in decreto appositæ seruarentur, locusque, vt præfertur, idoneus eligeretur) ecclesiæ Latinorum (si optata, tantoque studio & labore quæsitæ vnio non sequeretur) imputandum fore.

Iis omnibus intenta meditatione & diligenti deliberatione pensatis, prouidendum omnino visum est, ne Græci a proposito iure desisterent. Ea fuit ferme omnium sententia, non modo vnionem istam, ni aliter prouideretur, non fecuturam, verum in ipsa quoque occidentali ecclesia nouitates noxias & scândala plura emersura necessario.

Nos itaque tanto constricti articulo, tam variis casibus, tam multis omni ex parte se aperientibus periculis pro viribus occurrere cupientes, de prædictorum venerabilium fratrum consilio & assensu, venerabili fratre Ioanne archiepiscopo Tarentino ad ipsum Basileense Conci-

ANNO
CHRISTI
1458.

lium destinato, dilectis filiis Ioanni tituli sancti Petri ad vincula, & Iuliano tituli sanctæ Sabinae, presbyteris cardinalibus apostolicæ sedis legatis, & ipsi archiepiscopo per literas nostras commisimus atque mandauimus, vt per passionem Iesu Christi ad euitandas omnes dissensionum materias, exhortarentur venerabiles fratres & dilectos filios in ipso Concilio existentes, vellent ad laudem & reuerentiam Dei ac saluatoris nostri Iesu Christi, & per asperionem sui sacratissimi sanguinis, vt pro pace & felici tantarum rerum consummatione locus eligeretur pro huiusmodi transferendo Concilio, qui gratus esset nobis, & Græcis aptus atque accessu facilis, disceptationibus ac dissensionibus omnibus subductis de medio, ambulantes in reuerentia & simplicitate cordis, iactarent in Deum cogitatus suos, ac de Deo confidentes, in suis consiliis caritatis legibus obsequerentur, quæ iuxta Apostolum, non irritatur, non cogitat malum, non quærit quæ sua sunt, non gaudet super iniquitate, sed econtra patiens & benigna est: debere eos qui ecclesiæ Dei negotiis tractandis insisterent, superiores esse mundo, non quæ sua sunt quærere, sed quæ Iesu Christi: nullam cuiusuis loci electionem debere esse impedimento, quo minus tam salutaris rei consequatur effectus. Ista nos & similia pro affectione nostra ipsis in Concilio existentibus tranquille proponenda mandauimus.

Iniunximus præterea legatis ipsis & præsentibus nostris, vt nihil omitterent ex iis quæ ad hunc finem conducere posse viderentur; requirerent, hortarentur, rogarent omnes & singulos regum & principum, prælatorumque oratores, procuratores ibi præsentis, vicinosque itidem prælatos & principes, sibi vt focii accederent, secumque hortarentur omnes ad locum ipsum aptum concorditer eligendum, tentarentque omnia, per quæ ad optatum tantæ rei finem posset pacifice perueniri.

Nec tunc quidem tam pia, tam sancta, adeoque salutaria tam modeste postulantes auditi sunt, quin potius sprete adhortationibus nostris, Auenionis ciuitatis electionem ipso iure nullam decretare tentarunt, legatis & præsentibus nostris, & aliis plurimis & grauibus religiosisque personis renitentibus, atque ad nouam loci electionem

alterius procedendum esse decernentibus. Tum vero sedandi tumultus causa, ad id tandem deuentum est, approbantibus cunctis, vt secundæ induciæ darentur ea conditione, vt nisi infra præscriptum & præpositum diem Auenionenses promissas pecunias numeratas persoluissent, integrum iam esset & liberum, debitum Concilio locum alium eligere. Cum vero intra conditum terminum pecunias illi nequaquam exoluissent, legati ac præsidentes prædicti, aliique ex prælatis plurimi, & omnes ferme regum principumque oratores, procuratores prælatorum, theologique ac doctores habendam rationem honoris ac dignitatis occidentalis ecclesiæ, ea studiosè seruando quæ Græcis fuerant promissa, censentes, ecclesiasticæque pacis ac vnitatis cupientissimi, & saniores ipsius Concilii partem facientes, ad quos etiam esset ius eligendi deuolutum, cum partem aliam nihilo minus ante sæpe requisissent, vt ad alterius loci electionem intenderet: alioquin protestantes se ista amplius sine graui offensa Dei & ipsius ecclesiæ insigni nota dissimulare non posse: postquam minime exauditi erant, ad electionem loci, Florentiæ scilicet, aut Vtini, siue alterius cuiuslibet in decreto comprehensi, qui galeas & necessaria alia maturius parasset, canonicè legitimeque processerunt, prout in decreto inde confecto clarius constat.

Eam electionem memorati imperatoris & patriarchæ oratores, vt consequendæ vniõni summe necessariam, gratissime amplexi sunt; profectique inde ad nos, vt electionem prædictam confirmare vellemus, precibus humilibus petiuerunt: similiter nos impensius orantes atque requirentes, ne rem hanc sanctissimam desertam esse pateremur, protestati publice in consistorio generali, quod per eos nequaquam staret, si sancta ista vniõ non sequeretur.

Nos autem hæc omnia attentius considerantes, conspicientesque rem eo deuenisse, vt prædictos oratores necessario exaudire cogeremur, nec superesse modum alium prosequendi operis tam pii, & seruandi Latinæ ecclesiæ honoris, de prædictorum venerabilium fratrum nostrorum consilio & assensu, ipsorum petitis annuimus, nominationemque factam de Florentia aut Vtino, vel alio ex locis in decreto comprehensis, in alio generali consistorio

ANNO
CHRISTI
1438.

admisimus & confirmauimus, ac demum cum ipsis oratoribus mandatum ad hoc habentibus, nonnullis prius tractatis, conclusis atque firmatis, quæ de memoratorum imperatoris & patriarchæ aduentu ad has partes nobis spem indubiam pollicentur, multisque cum laboribus, ingentique sumptu operam dedimus, vt galeæ quatuor, & alia mitterentur pro ipsorum aduentu necessaria: sicque Deo largiente factum est.

Hæc vbi didicere, qui Auenionem prætulerant semper pro inordinatis, quibus agitabantur, affectibus turbati, quia iuxta beatæ memoriæ prædecessoris nostri Leonis I. sententiam, dum priuata causæ religionis exercentur obtentu, committitur impietate paucorum, quod vniuersalem ecclesiam vulneret, multa ad perturbanda prædicta machinati sunt. Nam primum quidem in venerabilem fratrem nostrum Ioannem archiepiscopum supra nominatum, qui decretum in ea forma mittebat ad nos, qua fuerat in publica sessione promulgatum, nonnulla confingentes irruerunt, omniq; prætermisso iuris ordine, ipsum, posteaquam primo, secundo ac tertio ea pro sua iustitia petierat, quæ iure nulli deberent denegari, primum in domo sua sub cautione iurisiurandi detinere conati sunt; deinde deputationem & congregationem generalem per iudices datos suspectissimos illi interdiceretentarunt; ac postremo contra grauamen vtrumque se tueri de iure satagentem, suamque iustitiam asserentem, sub excommunicationis, priuationis & inhabilitationis poenis in domo propria tumultuario multitudinis impetu detinere, & quodammodo carcerare moliti sunt. Grauamen præterea grauamini adiicientes, dilectum filium Arnoldum de Reclenchusen dicti archiepiscopi procuratorem, pro iustitia illius in congregatione generali & maiori ecclesia loqui volentem, manibus iniectis percusserunt, ac per capillos ad carcerem trahere conati sunt adeo violenter ac inhoneste, vt cardinalis sanctæ Sabinæ legatus antedictus de violentia illata, & de sublata libertate Concilii necessario sit publice protestatus. Per hanc itaque illatam violentiam iusto metu constriictus archiepiscopus ipse in defensionem sui quosdam nobiles armatos domi habere compulsus est. Tandem iustissima quadam petitione in generali con-

gregatione porrecta, cui adiecta erat protestatio, quod nisi in sua iustitia audiretur, & a grauaminibus & oppressio-
nibus, quæ in dies augebantur, cessaretur, ipse ob iustum
metum inde decedere cogeretur, cum non modo non
fuiisset admissa ipsa petitio, verum contra exhibitorem
potius, vt ad carcerem traheretur, esset acclamatum; co-
actus est & iniunctum sibi oratoris ac præsentis officium
deserere, & adiunctis sibi, seque ducentibus dilectis filiis
nobilibus viris Vuilhelmo marchione de Roithingh, &
Rodulpho de Rauistein, & aliis plerisque illorum nobili-
bus, a prædicto loco omnino discedere. Omittimus alia
plura grauamina, vt cursores nostros primum, tum dile-
ctum filium priorem Furnensem ordinis præmonstraten-
sis ad nos specialiter missum, in itinere, interceptis literis
nostris, pecuniisque & bonis aliis nudauerint, vt ex no-
stris sit nemo, qui sine iusto metu vel illuc ire, vel inde
redire possit.

Quantum generali Concilio ista conueniant, cunctis
ratione vtentibus liquet. In secunda Ephesina Synodo,
perniciosissima illa quidem, apostolicæ sedis legatos vio-
latos legimus, quod acquiescere subscriptioni nefariæ
noluerunt. Verum hæc inferiora non sunt: sed omittimus
istâ, referre quidem piget ob ecclesiæ matris iniuriam at-
que iacturam; sed dicendum tamen est. Illi ipsi qui pro tra-
ctandis ecclesiæ negotiis, pro pace & vnitatem in ecclesia
catholica seruanda, pro reformatione vtili & honesta in-
ducenda se conuenisse profitentur, quique sextum iam
annum in huiusmodi tractatibus minimo cum fructu ex-
egerunt; cum vniuersus Christianus orbis esset prædictæ
illius sanctissimæ vnionis iam modo imminentis expecta-
tione suspensus, ex qua dici non potest, quantum latioris
spei humanis rebus & Christianæ religioni accederet, eos
ad euerfionem potius tam pii operis, confusionemque no-
minis Christiani, & vniuersalis ecclesiæ scissuram, & totius
religionis excidium moliri manifeste deprehenditur.

Et quid mirum si in oratores nostros sæuiant, qui in nos
quoque adeo effrenate feruntur? Prætersum quippe quod-
dam^a monitorium, siue (vt ipsi appellant) citatorium,
conuiciis, contumeliis atque iniuriis plenum aduersus
nos, & in grauamen venerabilium fratrum nostrorum fan-

^a Hoc moni-
torium habe-
tur sessione 26.
Concilii Ba-
siliensis.

ANNO
CHRISTI
1439.

Æta Romanæ ecclesiæ cardinalium conflare ausi sunt, nouo plane exemplo, & quod priora omnia sæcula ignoraerunt, & quod uti ne fieret, cum Ioannes & Iulianus cardinales prædicti sedis apostolicæ legati variis modis obfisterent, & validissimis, & grauissimis, verissimisque rationibus improbitatem facti coarguerent, demonstrarentque apertis documentis, id caritati, bono publico, paci ecclesiæ, iustitiæ, sacrisque Canonibus ita aduersari, ut ipsi abhorrerent illic adesse, vbi de tali tractaretur monitorio, auditi non sunt. Et cum instanter orarent, & expresse postularent, ut a re tam monstruosa desisterent, conscientiasque exonerando suas, excusarent coram Deo & hominibus innocentiam suam, quod monitorium illud pro viribus & supra vires impugnarent, plurima quæ ex illo sequi poterant scandala & mala memorantes, maxime instantia vtentes, veluti ex protestationibus suis publice & sollemniter factis apertissime constat; tantis tamen, tam piis, tam iustis postulationibus furor ille non cessit.

Cum vero memorati Ioannes & Iulianus legati octo primum, deinde trium dierum inducias peterent, infra quos rationes in scriptis redigerent, quibus cum nullo modo ad dictum præensum monitorium, seu citatorium esset procedendum, euidentissime demonstrarent; non solum auditi non sunt, verum contra ipsius ordinationes Concilii, ea die & generalis congregatio & sessio repente & præcipitanter est habita, quod nunquam antea vel in minimis priuatisque negotiis fuerat factum.

In ea sane præensa præcipitique sessione et si prælatos sub pœna præstiti iuramenti cogere, & pene violenter atrahere conarentur, legati tamen ipsi, & plures ex oratoribus regum & principum, prælatique plurimi iustitiæ potius & veritati deferentes, quam illorum cedentes comminationibus, nulla ratione huic tam inhonestæ ac monstruosæ rei interesse passi sunt, sed magis ac magis institerunt, ut a dicto monitorio abstinerent; nihil innouari debere ibidem aperte protestantes: iis profecto nostrorum legatorum rationibus, iustissimisque petitionibus ac protestationibus necessariis acquieuisent, nisi pauci ex primoribus, quos sequitur inferiorum turba, partim am-

bitionis corrupti peste, partim potentium quorundam sæcularium seu furori obsequentes, seu delinuti obsequiis, seu minis ac terroribus adaçti, sub specioso reformationis nomine sese duces atque auctores harum nouitatum præbuisſent, inque tempus imminentis iam Concilii œcumenici, si quid aduersus nos conceperant animo, distulissent.

Ea vero cum comperisset carissimus filius noster Sigismundus Romanorum imperator, obstupuit, præcipientemque sententiam schismatis metu, quod sublatum temporibus proximis isti inferre tentarent, vehementer exhorruit, ac protinus per venerabilem fratrem Petrum Augustensem episcopum oratorem suum ad præfatum Concilium destinatum, vt abstinerent ab huiusmodi nouitatibus & scandalis, omni instantia requisit, & si quid aduersum nos promulgassent, reuocarent. Quod quidem, vt ex certissimis nuntiis accepimus, facere omnino neglexerunt.

Et quid mirum, si illi minus obtemperent honesta postulanti, contra sanctorum Canonum statuta, qui excusso de sub iugo diuini timoris collo, tam libere, tam licenter eunt in pastorem pontificem suum? Quorum conatibus nisi opportunius prouideatur, rem hanc sanctæ vnionis orientalis & occidentalis ecclesiæ, ex qua diebus nostris propagari Christianitatis terminos speramus, & sub huius specie & expectatione Christianorum multitudo ab infidelibus oppressa respirat, intercipi & destitui, ecclesiæque reformationem & pacem Christiani populi, quam iam annis sex mundus præstolatur, in deformationem potius intestinumque bellum conuerti, quis adeo rationis & iudicii ignarus est, quin videat & intelligat? Suborientur, vt timendum est, insuper alia incommoda, & mala necessario, scandalaque & diuisiones, non modo in re ecclesiastica, verum in regnis quoque, principatibus, dominiisque temporalibus pullulabunt ex infausto hoc germine: quæ sine maxima Dei offensâ nos amplius dissimulare non posse, nemo sanæ mentis ignorat.

Cum igitur ad huiusmodi pericula, scandalaque & detrimenta ab vniuersali ecclesia & a populo Christiano, sicuti ex debito adstringimur pastoralis officii, propulsanda, & longius arcenda, nihil æque expediens occurrat, quam

ANNO
CHRISTI
1438.

quam si in vnum conueniamus omnes, caritatis, pacis & concordia vinculo astricti, & semotis priuatis affectionibus, ad memorata vnionis ecclesie vtriusque, sanctorumque reliquorum operum prosecutionem, quorum gratia Concilium Basileense ab initio fuerat institutum, studia & vota nostra conuertamus. Omnibus itaque & singulis, quae supra digesta sunt, & aliis iustis & rationabilibus causis ad hoc animum nostrum mouentibus, atque eo in primis, quia quod factum est sine consideratione iustitiae, & contra omnem Canonum disciplinam, ratum haberi nulla permittit ratio; & quod dissensionis scandalum non auferret Basileensis Synodus, sed ii qui in illa se duces & principes nouarum rerum faciunt, potius augerent: iis, inquam, omnibus accuratissima meditatione pensatis, quorum gratia neque nobis, neque nostris tutum aut liberum sit in eo Concilio, quod sub ditione est & quasi tyrannide quadam æmulorum nostrorum redactum, quidquam proponere aut tractare: habitaque super iis omnibus & singulis cum præfatis venerabilibus fratribus nostris matura deliberatione, de ipsorum omnium communi consilio & assensu, plurimis etiam adhibitis venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis, episcopis, & dilectis filiis electis, abbatibus, aliisque prælatis in curia nostra existentibus, id idem consulentibus atque laudantibus, volentes tam perniciosis & imminentibus turbationum, scandalorum & confusionum periculis in Dei ecclesia, vt præmittitur, obuiare, si, & in quantum supradicti in ipso Concilio Basileensi existentes in obstinato proposito suo perseverauerint, vigore & occasione dicti præfati monitorii, seu citatorii, in aliquo procedendo, aut aliquam aliam nouitatem contra nos, aut venerabiles fratres nostros sanctæ Romanæ ecclesie cardinales, vel præfidentes & oratores nostros, qui in dicto Concilio fuerunt, vel aliquem ex eis in posterum inferendo, vel etiam a die præfati asserti monitorii forsitan factam continuando, vel quouis modo seruando, tenore præsentium auctoritate apostolica, & ex certa scientia, & ex plenitudine potestatis, ciuitatem Ferrariensem, quam & pro futuro œcumenico Concilio ex nunc assumimus, ex nunc prout extunc, & extunc prout ex nunc pro loco dicti Concilii transferendi nominamus, assignamus, & etiam

Concil. Tom. 33.

H

* In illis scilicet verbis decreti, [vel alia ciuitatem in Italia,] quod habetur sessione 19. Concilii Basileensis.

deputamus; locum quidem gratum Græcis, rebus gerendis vtilem, idoneum ac commodum omnibus regibus & mundi principibus, & prælatis tutum & liberum, in decreto Græcorum comprehensum², & pro quo omnia Græcis promissa expedita & parata sunt, ad eumque locum præfatum Basileense Concilium ad omnes & singulos effectus inchoatos & inchoandos, & pro eisdem causis, pro quibus fuerat Basileæ congregatum, consilio, assensu, auctoritate & potestate similibus, exnunc prout extunc, & extunc prout exnunc transferimus, & translatum fuisse & esse declaramus.

Causa Bohemorum quoad articulum communionis sub vtraque specie, quem solum articulum volumus in dicta ciuitate Basileensi a data præsentium infra triginta dies continuari posse, dumtaxat excepta: quos etiam Bohemos, si pro dicta causa ad dictam ciuitatem Ferrariensem & Concilium sic translatum eis magis venire placuerit, in eum casum benigne suscipiemus, tractabimusque cum omni humanitate & caritate possibili, & ab aliis tractari faciemus.

Hanc autem translationem, in quantum prædicti Basileæ existentes non resipuerint, vt præmittitur, locum habere intelligimus & declaramus ante ipsorum Græcorum aduentum: ipsis autem Græcis venientibus in dicto loco Ferrariæ pro œcumenico Concilio celebrando, vt certi reddimur, consentientibus, exnunc prout extunc, & extunc prout exnunc ipsum Basileense Concilium ad præfatum ciuitatem Ferrariensem pure, libere & simpliciter transferimus, & decernimus inchoandum.

In quo etiam sic translato talia, auctore Deo, proponere & agere intendimus, ex quibus nostram innocentiam orbis totus agnoscere poterit, & quæ sunt aduersum nos quorundam malevolentia & malignitate conficta, falsa, & omni veritatis fundamento destituta intelligere, ac nostram bonam voluntatem ad ea, pro quibus dictum Basileense Concilium, vt præmittitur, fuerat congregatum, euidentius poterit intueri.

Decernentes, ac etiam declarantes omnem aliam nominationem, declarationem, electionem, vel translationem quauis auctoritate, aut quocumque prætextu factam, vel

ANNO
CHRISTI
1438.

etiam in posterum faciendam, præterquam auctoritate nostra, de qua constet per authenticas literas nostras super hoc conficiendas, nullius esse, prout est, roboris vel momenti.

Mandantes insuper, & præcipientes venerabilibus fratribus & dilectis filiis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, electis, abbatibus, & aliis, qui de iure & antiqua consuetudine generalibus Conciliis interesse tenentur, quatenus ad præfatum Concilium, vt præmittitur, translatum se transferant, ad ea tractanda & peragenda, quæ ad laudem Dei & gloriam, sanctorumque operum profectum, pro quibus ipsum Basileense Concilium fuerat congregatum, necessaria & vtilia videbuntur. Et signanter si quid in materia Bohemorum in eo fortassis restaret peragendum, & specialiter ad materiam vnionis orientalis & occidentalis ecclesiæ, vt supra dictum est, quam quanta possumus industria & diligentia ad felicem vsque exitum profequi intendimus.

Quos omnes & singulos ad omnia & singula præmissa exnunc citamus, requirimus & admonemus, securitatem quoque & saluum conductum omnibus & singulis, prout in aliis nostris literis inde confectis latius continetur, damus & concedimus etiam per præsentem.

Insuper auctoritate, potestate, consilio & assensu prædictis, sub excommunicationis, priuationis dignitatum, beneficiorum & officiorum, ac inhabilitationis pœnis, quas contrafacientes incurrere volumus ipso facto, aduersus quas pœnas restitui, vel rehabilitari præterquam a nobis non possint, sed nec ab excommunicatione absolui, nisi in articulo mortis constituti, districtius inhihemus, ne in præfata Basileensi ciuitate, aut alibi, quam in ciuitate Ferrariensi supradiçta, deinceps, vt præmittitur, Concilium, aut aliquis conciliaris actus teneatur, seu aliquod officium ad ea subordinatum de cetero exercentur, neque etiam aliquis in dicta ciuitate Basileensi remanere, præterquam ad articulum Bohemorum, vt dictum est, & ad alium locum quam Ferrariæ, sub nomine aut prætextu Concilii, audeat accedere.

Decernentes etiam exnunc irritum & inane, ac nullius auctoritatis vel momenti, si secus quauis auctoritate,

etiam sub nomine & auctoritate Concilii, præterquam nostra, de qua per literas nostras, vt supra præmittitur, super hoc conficiendas constet, a quibus communiter vel diuifim, cuiuscumque status, gradus, præminentia & conditionis existant, etiam si cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali & episcopali dignitate præfulgeant, scienter, vel ignoranter forsitan contigerit attentari. Ordinationibus, statutis, constitutionibus, decretis, declarationibus quauis auctoritate, etiam sub nomine generalis Concilii factis, & aliis in contrarium facientibus, etiam si talia forent, de quibus esset habenda etiam de verbo ad verbum mentio specialis; quibus omnibus auctoritate, potestatis plenitudine, consilio & assensu similibus, & præmissis necessariis, & urgentibus causis supradictis derogamus, & derogatum esse apostolica auctoritate, tenore præsentium declaramus, ceterisque in contrarium quomodolibet facientibus, non obstantibus quibuscumque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre assumptionis, nominationis, assignationis, deputationis, translationis, declarationis voluntatis, constitutionis, mandati, præcepti, citationis, requisitionis, monitionis, dationis, concessionis, inhibitionis & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se noverit incursum.

Datum Bononiæ anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, quartodecimo Kalendas Octobris, pontificatus nostri anno septimo.

S V B S C R I P T I O N E S.

Ego Eugenius catholicæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

*Adiutor & protector meus es tu Domine, ne derelinquas
me Deus meus.*

Ego Branda episcopus Portuensis subscripsi.

Ego Iordanus episcopus Sabinensis subscripsi.

Ego * Angelus tituli sancti Marci presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Franciscus tituli sancti Clementis presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Antonius tituli sancti Marcelli presbyter cardinalis subscripsi.

* Ange-
lottus

ANNO
CHRISTI
1438.

Ego Nicolaus tituli sanctæ crucis presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Prosper sancti Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis
subscripsi.Ego Dominicus sanctæ Mariæ in Via lata diaconus cardinalis
subscripsi.DECLARATIO TRANSLATIONIS Num.XIV.

CONCILII BASILEENSIS, ET INDICTIO

Concilii Ferrariensis.

*Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.*

PRIDEM ex iustis & rationabilibus ac vrgentissimis
causis ad multa inconuenientia in Dei ecclesia im-
minentia pericula submouenda, præsertim scissuræ &
diuisionis grauissimæ, nec non impedimenti futuræ san-
ctæ vnionis occidentalis & orientalis ecclesiæ, animum
nostrum digne mouentibus, quartodecimo Kalendas
Octobris proxime præteriti de venerabilium fratrum
nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium con-
silio & assensu, plurimis etiam adhibitis venerabilibus
fratribus & dilectis filiis archiepiscopis, episcopis, ele-
ctis, abbatibus, aliisque prælatis in nostra curia exi-
stentibus, idem consulentibus atque laudantibus, ciui-
tatem Ferrariensem pro celebrando Concilio etiam œ-
cumenico ex tunc assumpsimus, nominauimus, & etiam
deputauimus, ad eamque ciuitatem Basileense Conci-
lium, ad omnes & singulos effectus, pro quibus Basileæ
fuerat congregatum, & ex tunc transtulimus, & transla-
tum esse declarauimus. Si & in quantum in dicto Basile-
ensi Concilio existentes perseuerarent in suo obstinato
proposito, vigore cuiusdam prætensi monitorii, seu cita-
torii procedendo, aut aliam nouitatem contra nos & ve-
nerabiles fratres nostros sanctæ Romanæ ecclesiæ cardina-
les præfatos, vel præsidentes, aut oratores nostros, qui
in dicto Concilio fuerunt, faciendo, vel a die dicti citato-
rii factam continuando, vel seruando, prout in nostris lite-
ris super idem confectis plenius continetur. Sperantes ex
hac nostra conditionali prouisione, veluti in eorum Basile-
æ existentium mera libertate reposita, ipsos a tam peri-
culosis nouitatibus facilliter abstinere debere.

H iij

Verum illi ipsi auertentes se, ne paci ecclesie & vnitati consulerent, neve iam parata vnioni occidentalis & orientalis ecclesie, pro qua carissimum in Christo filium Romæorum imperatorem, & venerabilem fratrem Constantinopolitanum patriarcham dietim expectamus, & iam plurimi ex eorum domesticis cum vna ex galeis nostris in portum Venetiarum applicuerunt, prospicerent, vt debebant, quin potius turbationem super turbationem apponere satagentes, accusationem contumacie contra nos admittere præsumpserunt, nosque contumaces fore decernentes; postea quarto Idus prædicti mensis Octobris per quoddam assertum decretum † contra nos & venerabiles fratres nostros multa graua, & scissura in ecclesia Dei iam proximæ cumularunt, aliaque plurima ab omni caritate & pace penitus aliena seruare ausi sunt, parati etiam, quantum in eis est, licet sub quodam reformationis fuce, omne suum opus ad irreparabilis deformationis, vt iam aperte cognoscitur, extrema perducere, nisi miserante Deo, opportuno & celeri remedio obuietur.

† Sess. 19.
Concil.
Basil.

*Declaratio
translationis
Concilii Ba-
sileæ Ferrar-
iam.*

Nos igitur tam imminentibus malorum periculis volentes, vt ex debito nostri pastoralis officii tenemur, oportune consulere, de prædictorum venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesie cardinalium consilio & assensu, conditiones in dictis nostris literis contentas, fuisse & esse purificatas, dictumque Basileense Concilium ad præfatam ciuitatem Ferrariensem fuisse & esse translatum declaramus, illudque auctoritate & assensu ac consilio prædictis, in dicta ciuitate Ferrariensi celebrandum, ac die octaua proximi mensis Ianuarii inchoandum ac continuandum decernimus; auctoritate apostolica per præsentem mandantes omnibus & singulis, qui ad generalia Concilia de iure venire tenentur, vt consueuerunt, ad ipsum Concilium sic translatum, vigore iuramenti per eos præstiti, quãtocius se transferre procurent.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, constitutionis & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se nouerit incursum.

ANNO
CHRISTI
1438.

Datum Bononiæ anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, Kalendis Ianuarii, pontificatus nostri anno septimo.

S V B S C R I P T I O N E S.

Ego Eugenius catholicæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Branda episcopus Portuensis subscripsi.

Ego Iordanus episcopus Sabinensis subscripsi.

Ego Antonius tituli sancti Marcelli presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Nicolaus tituli sanctæ crucis presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Franciscus tituli sancti Clementis presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Prosper sancti Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Dominicus sanctæ Mariæ in Via lata diaconus cardinalis subscripsi.

Vltra vero præfatarum constitutionum promulgationem, pluribus etiam monasteriorum abbatibus & episcopis particulares apostolicas literas direxit Eugenius, & in specie sub data 18. Octobris. Num. XV.

Monasteriorum abbatibus, sanctæ Mariæ in Organo Veronensis, sancti Eustachii de Nauisio Francisco, sanctæ Euphemie prope Ciuitellam, sanctæ Bonæ de Vidorio, sanctæ Mariæ de la Siluia Ioanne, sanctæ Mariæ Sextrusi, sanctæ Mariæ de Magaziano, sancti Benedicti de Leuo, sancti Petri in Monte, sancti Nicolai in Verano Brixienfis diæcesis, sancti Sepulcri de Astino Pergamenfis diæcesis, de Sinuago Hieronymo de Piro.

Similiter & episcopis sub data 23. die Octobris. Aretino, Narniensi, Interamnenfi, Spoletano, Ianuensi, Amerinensi, Esculanensi, Senogallienfi, Fauentino, Foroliuensi, Bertonoriensi, Sarsinatensi, Feretrano.

Sed & vniuersitatibus studiorum, & in specie Parisiensi, & aliis, tenoris vt sequitur.

*Dilectis filiis rectoribus & vniuersitati studii
Parisiensis salutem.*

Cum Basileense Concilium ad ciuitatem Ferrariensem pro œcumenico Concilio inibi celebrando, tam propter occidentalis & orientalis ecclesiarum vnitatem, quam reformationem ecclesiæ, & pacem Christiani populi, & aliis rationabilibus causis, totis viribus, auctore Domino, pro-

curandas, duxerimus transferendum, prout vestra deuotio videre poterit per copiam literarum presentibus inclusam, eidem deuotioni vestrae in virtute sanctae obedientiae iniungimus & mandamus, quatenus cum per Dei gratiam speremus, imo certi reddamur, quod carissimus in Christo filius noster Ioannes Graecorum imperator illustris, ac venerabilis frater noster patriarcha Constantinopolitanus, cum eorum praelatis & clericis, pro quibus iam dudum cum galeis & aliis necessariis & conuentis miserimus, circa Kalendas Nouembris proxime futuras accedent ad Concilium memoratum, quantocius poteritis aliquos de vniuersitate vestra insignes doctores, vel magistros Deum timentes, qui huiusmodi Concilio interfint, ad ipsum Concilium destinare curetis, vt in eo Altissimi cooperante misericordia, per ipsorum doctorum & magistrorum, ac aliorum prudentiam & virtutem, ea tractentur & agantur, quae cedant ad laudem Dei, pacem Christianorum, ac statum & exaltationem ecclesiae suae sanctae.

Datum Bononiae ix. Kalendas Octobris anno septimo.

Similiter scribit vniuersitatibus in Francia, Aurelianensi, Andegauensi, Tolosanae, Aquensi, Baiocensis diocesis, Montis Pessulani, Auenionensi.

In Hispania, Salamantinae, Vallisoleti.

In Alemannia, Viennensi, Liprziensi, Erfordiensis, Heidelbergensi, Coloniaensi.

In Brabantia, Louaniensi, Leodiensis diocesis.

In Polonia, Cracouiensi.

In Italia, Perusinae, Papiensi, Paduanae.

In Anglia, Oxoniensi, Cantabergensi.

In Scotia, sancti Andreae.

Generalibus etiam ordinum in hanc formam rescripsit.

Dilecto filio, &c. generali magistro ordinis praedicatorum salutem.

Cum Basileense Concilium ad ciuitatem Ferrariensem (reliqua vt in proximo vsque ad verbum, Concilium memoratum) quantocius poteris te conferas, atque vna tecum duodecim magistros tui ordinis perducas, de quibus deuotioni tuae per alias nostras literas intimauimus, vt in ipso Concilio,

ANNO
CHRISTI
1438.

Concilio, Altissimi cooperante misericordia, per tuam, illorum & aliorum prudentiam & virtutem tractentur & agantur ea quæ cedant ad laudem Dei, pacem Christianorum, ac statum & exaltationem ecclesiæ suæ sanctæ. Datum Bononiæ anno &c. IX. Kalendas Octobris, anno septimo.

Similiter scribitur generali ministro ordinis Minorum.

Similiter scribitur sequentibus, dimissa clausula, ut ducant duodecim magistros, sed ut ducant aliquos insignes viros Deum timentes, eremitarum, Carmelitarum, Humiliatorum, Seruorum, Camaldulensium generalibus magistris.

Similiter subscriptis, ut mittant oratores ad Concilium. Rhodi scilicet sancti Ioannis Hierosolymitani, Prutenorum, scilicet beatæ Mariæ Teutonicorum, sancti Iacobi de Spatha, de Alcantara, de Calatraua, de Visco, generalibus magistris militiarum.

Subscriptis abbatibus, ut veniant, Cisterciensium, Cluniacensium, sancti Antonii Viennensis, Cælestinorū, Præmonstratensium.

Præceptori sancti Spiritus in Saxia.

Iam vero Græcis aduentantibus, & Concilii tempore adueniente, pro securitate omnium, hunc saluum conductum publicari iussit.

Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, vniuersis & singulis ad Num. XVI. quos præsentis nostræ literæ peruenerint, salutem & apostolicam benedictionem.

CVM speremus, quod per operam Altissimi, cuius causa agitur, Concilium Basileense transferetur de proximo ad ciuitatem Ferrariensem, pro tractanda in eo occidentalis & orientalis ecclesiarum vnitatem, pro reformatione vniuersalis ecclesiæ, Christianæ fidei augmento, & pace fidelium, vel ante si contigerit transferri. Nos summis desideris cupientes, ut ad huiusmodi transferendum Concilium prælatorum & principum & aliorum multitudo copiosa conueniat, prout tantarum rerum pondus & magnitudo requirit, & etiam ne aliqui ex quauis causa a veniendo ad illud retrahantur, vniuersitati vestræ notum facimus per præsentem, quod nos de consilio & assensu venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, omnibus & singulis clericis & laicis, tam Græcis, quam Latinis, cuiuscumque status,

Concil. Tom. 33.

I

ordinis, dignitatis, vel gradus extiterint, etiamsi imperiali, regali, cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, vel alia quavis ecclesiastica aut mundana dignitate præfulgeant, ceterisque ecclesiarum & monasteriorum quorumuis prælatis, generalibus quoque, ac magistris & doctoribus, ac aliis in qualibet dignitate vel gradu constitutis, & ordinum quorumcumque reliquis omnibus, cuiuscumque conditionis & qualitatis extiterint, & quocumque nomine seu titulo nuncupentur, coniunctim & diuisim, veniendi & accedendi ad ipsam ciuitatem Ferrariensem, etiam per ciuitates, castra, terras, loca quælibet nobis & Romanæ ecclesiæ subdita, & alia quælibet, quantum fuerit in nobis, & in eadem moram trahendi, ac ibidem libere consulendi, tractandi & agendi omnia, quæ in eis secundum Deum & eorum conscientiam visa fuerint pro bono statu & pace vniuersalis ecclesiæ expedire; & inde recedendi pro libito voluntatis, toties quoties eis, vel cuilibet eorum placuerit, libere, tute ac secure, sine quouis impedimento, vel alio nocumento personali aut reali, qualitercumque, & ex quacumque causâ ciuili vel criminali inferendo, cum omni eorum comitiua, familiaque, ac seruatoribus laicis & clericis, cum omnibus & quibuscumque eorum rebus ac bonis, in victualibus, libris, auro, argento, equis, pannis, vel alia materia consistentibus, per terram & aquam, die noctuque, liberum & plenum saluumconductum, securitatem ac libertatem, bona fide damus & concedimus per præsentem, volentes in hoc nostro saluoconductu, securitate & libertate, omnes clausulas necessarias & opportunas, & quæ in talibus de iure vel consuetudine apponi consueuerint, intelligi, & pro expressis haberi: ita vt omnes & singuli prædicti sine aliqua cauillatione, seu contradictione, aut quocumque quæsito colore, omni securitate ac libertate in rebus & personis efficaciter ac plenarie gaudeant; non obstantibus quibuscumque legibus vel statutis municipalibus, aut aliis quibuscumque, per quæ huic nostro saluoconductui in aliquo quoquo modo derogari aut præiudicari possit, etiam si talia essent, de quibus specialis mentio & expressio foret habenda.

Quem saluumconductum, securitatem ac libertatem

ANNO
CHRISTI
1438.

tem toto tempore ipsius Concilii vniuersalis, & per quatuor menses ante ipsius inchoationem, & totidem eo finito, firmiter & inuolabiliter in omnibus suprascriptis claufulis durare volumus.

Promittimus etiam, & bona fide pollicemur, omnes & singulos benigne & caritatiue tractare; mandantes ex nunc omnibus & singulis ipsius ecclesie vicariis, gubernatoribus & officialibus, ac subditis & vassallis, nec non gentium armorum nostrorum capitaneis, conductoribus & stipendiariis quibuslibet, ad nostra stipendia militantibus; ceteros vero quoscumque requirentes, & in Domino exhortantes, quatenus omnes & singulos supra nominatos ad huiusmodi ciuitatem & Concilium accedere volentes, per ciuitates, terras, passus, portus, pontes, & loca quælibet, tam nostra, quam ipsorum, & tam per aquam, quam per terram, quoties eis placuerit transire, morari, ac recedere cum rebus & bonis prædictis, sine aliqua solutione datii, pedagii vel gabellæ, aut alterius oneris exactiōe, pro nostra & apostolicæ sedis reuerentia, libere permittant, nec eis, aut eorum aliqui in personis, rebus vel bonis huiusmodi aliquam molestiam vel offensam inferant, nec ab aliis permittant inferri.

Præsentibus per quatuor menses ante tempus ipsius Concilii inchoandos, totoque Concilii tempore, ac etiam per menses quatuor post finitum ipsum Concilium, duraturis.

Datum Bononiæ anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, xv. Kalendas Octobris, pontificatus nostri anno septimo.

Obsequendo etiam summo pontifici, similem saluum conductum concessit Nicolaus Estensis marchio Ferrariæ.

Nicolaus Estensis marchio Ferrariæ, vniuersis & singulis, ad quos præsentis literæ peruenerint, pium desiderium & sinceram in Domino caritatem. Nu. XVII.

CVM per Altissimi operam, cuius res agitur, speremus Basileense Concilium per sanctissimum dominum nostrum, dominum Eugenium diuina prouidentia papam quartum, pro eisdem causis, pro quibus fuerat in ciuitate Basileæ ab initio congregatum, & specialiter pro tra-
Concil. Tom. 33. I ij

Etanda, & Deo propitio consequenda vnione occidenta-
 lis & orientalis ecclesie, ad ciuitatem Ferrariae de proxi-
 mo transferendum, vbi prelatorum, principum, & alio-
 rum fidelium, prout tantarum rerum pondus & magnitu-
 do requirit, multitudo conueniat; idcirco nos Nicolaus
 marchio Estensis, desiderantes vt tam sanctum opus, quan-
 tum in nobis est, optatum consequatur effectum: In pri-
 mis prefato sanctissimo domino nostro (quamquam om-
 nino superfluum videatur, humilem ac deuotum filium &
 vassallum patri & domino suo, totiusque ecclesie sancte
 pontifici, nisi forsan pro quadam recognitione deuotio-
 nis ac fidei, ista prestanti possint) reuerendissimis in Chri-
 sto patribus & dominis sancte Romanee ecclesie cardina-
 libus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, ce-
 terisque prelatibus; nec non etiam serenissimo principi &
 domino, domino Sigismundo Romanorum imperatori
 semper Augusto, si ipsum ad prefatum Concilium venire
 contigerit; ac etiam serenissimo domino, domino Ioanni
 Constantinopolitano & Græcorum imperatori, principi-
 bus, & principum oratoribus, & reliquis, & singulis tam
 Græcis, quam Latinis, cuiuscumque status, gradus vel præ-
 eminentie, dignitatis & conditionis existant, clericis vel
 laicis, quocumque nomine seu titulo nuncupentur, con-
 iunctim vel diuisim, veniendi & accedendi ad prædictam
 ciuitatem Ferrariae & locum Concilii, etiam per ciuita-
 tes, terras, castra & loca quælibet nostro regimini, di-
 tioni & gubernationi subiecta, & alia quælibet, quantum
 in nobis est; ac in prædictis ciuitate & Concilio standi,
 moram trahendi, consulendi, tractandi & agendi om-
 nia & singula, quæ ipsis & eorum cuiuslibet visum fuerit, li-
 bere, tute & secure, sine aliquo impedimento, vel alio no-
 cumento & molestia reali vel personali, qualitercum-
 que, vel ex quacumque causa ciuili vel criminali, quæ in-
 ferri posset, cum eorum comitiua & familia, seruatoribus,
 clericis & laicis, cum omnibus & singulis eorum rebus
 ac bonis in auro & argento, iocalibus, equis, pannis, vi-
 ctualibus, in quacumque materia consistentibus, per ter-
 ram & aquam, die noctuque plenum & liberum saluum-
 conductum, securitatem ac libertatem bona fide damus &
 concedimus per præsentis. Volentes in hoc nostro saluo-

ANNO
CHRISTI
1438.

conductu, securitate & libertate omnes clausulas neces-
sarias & opportunas, & quæ in talibus de iure vel consue-
tudine apponi consueuerunt, intelligi & pro expressis ha-
beri; ita vt omnes & singuli prædicti sine aliqua contra-
dictione, aut quocumque quæsito colore, omni securitate
ac libertate in rebus & personis efficaciter & plenarie
gaudeant & potiantur.

Non obstantibus quibuscumque legibus & statutis
municipalibus, aut aliis quibuscumque, per quæ huic no-
stro saluoconducto in aliquo quoquo modo derogari aut
præiudicari posset, & si talia essent, de quibus specialis &
expressa mentio foret habenda.

Quem saluumconductum, securitatem & libertatem
toto tempore ipsius vniuersalis Concilii, a die dationis præ-
sentium, & per quatuor menses post ipsum finitum Con-
cilium, inuiolabiliter in omnibus supradictis durare vo-
lumus.

Promittimus etiam, & bona fide pollicemur, omnes
& singulos benigne & caritatiue tractare, & tractari fa-
cere. Mandantes exnunc omnibus & singulis officialibus
& subditis ac vassallis nostris, ceterisque nostro nomine
militantibus, aut quoduis aliud facientibus; ceteros vero
tam ecclesiasticos, quam sæculares requirentes & exhor-
tantes in Domino, quatenus omnes & singulos supradi-
ctos ad huiusmodi ciuitatem & Concilium accedere vo-
lentes, per ciuitates, terras, passus, portus, pontes, & loca
quælibet tam nostra, quam ipsorum, & tam per aquam,
quam per terram, quoties eis placuerit, transire, morari, &
recedere cum rebus & bonis prædictis absque aliqua so-
lutione datii & pedagii, vel gabellæ, aut alterius cuiusuis
oneris, ob Dei & tantorum patrum reuerentiam, bono-
rumque omnium in ipso Concilio (vt speramus) promo-
uendorum intuitu, & etiam nostra contemplatione libere
permittant, nec eis, aut eorum alicui in personis, rebus
vel bonis huiusmodi molestiam aliquam vel offensam in-
ferant, nec ab aliis inferri permittant, prædictis omnibus
etiam per quatuor menses post dictum finitum Conci-
lium duraturis.

Circa autem pensiones domorum, forum, seu precium
victualium, ac omnia alia ad vsum dicti Concilii & in eo

existentium necessaria, seu quomodolibet opportuna, abundanter, & alias, prout sanctissimo domino nostro visum fuerit, prouideri faciemus. ANNO
CHRISTI
1438.

In quorum robur & testimonium has literas fieri & registrari voluimus, & iussimus nostri sigilli soliti appensione muniri.

Datum in palatio curiæ nostræ anno natiuitatis Domini nostri Iesu Christi millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, indictione quartadecima, die vero quarto-decimo mensis Nouembris.

Ego Nicolaus marchio Estensis me subscripsi manu propria.

Eiusdem Nicolai Estensis conuentiones & pacta cum cardinale sancti Clementis apostolicæ sedis camerario, de obsequiis & seruitiis præstandis tempore Concilii in ciuitate Ferrariensi.

Nu. XVIII. IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV

Christi. Amen. Capitula tractata & conclusa inter reuerendissimum in Christo patrem & dominum dominum Franciscum tituli sancti Clementis presbyterum cardinalem Venetiarum, domini papæ camerarium, vice & nomine sanctissimi domini nostri papæ Eugenii IV. & illustrem dominum Nicolaum marchionem Estensem Ferrariæ, &c. siue virum egregium Augustinum de Villa ipsius domini marchionis cancellarium, ad hoc nuntium specialem.

PRIMO, quod dictus dominus marchio, filii, & Ferrarienses, tenebunt & tractabunt sanctissimum dominum nostrum papam Eugenium IV. pro vero & vnico papa ac summo pontifice, ipsumque defensabunt in sua libertate, vt decet subditos & fideles. Itaque semper licebit ei, & dominis cardinalibus, & curiæ, stare in ciuitate & locis dicti domini marchionis, & ab eis recedere sine impedimento quocumque, etiamsi mandatum cuiuscumque prætendentis se superiorem de iure vel de facto, quacumque dignitate & auctoritate fulciti, de quo etiam fieri deberet mentio specialis, in contrarium interueniret.

Item, quod dictus dominus marchio, filii & ciuitas prouideant, & prouideri faciant dicto domino nostro papæ, & eius familiæ, serenissimis dominis imperatoribus ve-

ANNO
CHRISTI
1438.

nientibus, & reuerendissimis dominis cardinalibus, camerario & thesaurario apostolicis, ac eorum loca tenentibus, de domibus necessariis & decentibus, gratis sine aliqua solutione.

Item, quod præfati dominus noster papa, reuerendissimi domini cardinales, camerarius domini nostri papæ, seu eius locum tenens, & thesaurarius, ab omnibus & singulis gabellis ordinariis & extraordinariis, antiquis & modernis, pro victualibus & vestibilibus, & rebus quibuscumque, pro eorum domibus & familiaribus, tam in eadem domo, quam extra existentibus, tam in grosso, quam minuto emendis, tam extra, quam intus ciuitatem, sint penitus & omnino exempti.

Item, quod præfati dominus marchio, filii & ciues obseruent saluosconductus sanctissimi domini papæ, aut eius camerarii: dum tamen illi, quibus conceduntur huiusmodi saluosconductus, non sint rebelles & banniti in ære vel personis, ac etiam debitores dicti domini marchionis, vel contra eum aliquid machinentur; in quo casu sanctissimus dominus noster eum adiuuabit: aut sint debitores ciuium Venetorum & Mantuanorum, ratione debiti commissi contra illos: & declarentur dicti rebelles sanctissimo domino nostro papæ infra decem dies.

Item, licet de consuetudine supradictus dominus noster papa deberet deputare pedites pro custodia palatii habitationis suæ in ciuitate Ferrariæ, tamen cum sanctitas sua maximam habeat fidem in deuotione supradicti domini marchionis, vult & contentatur, quod ipse dominus marchio deputet ipsos pedites, prout sibi videbitur: cum ea conditione tamen, quod tales pedites & custodes deputandi & nunc deputati, præstent iuramentum fidelitatis in manibus reuerendissimi domini camerarii supradicti.

Acta fuerunt hæc inter partes supradictas in ciuitate Bononiæ, in domo habitationis reuerendissimi in Christo patris & domini, domini Antonii tituli sancti Marcelli presbyteri cardinalis 1438. die xvi. Ianuarii. Et voluerunt supradictæ partes, prædicta capitula sigillorum contententium munimine roborari; & quod de ipsis vnum vel plura conficerem instrumenta, siue huius capitula. Præsentibus venerabilibus viris dominis Nicolao de Valle,

camera apostolicæ clerico, & Christophoro de Reate literarum apostolicarum scriptore, testibus ad præmissa habitis, vocatis & rogatis.

ANNO
CHRISTI
1432.

Et me Blondo Antonii Blondi Foroliuensi, sanctissimi domini nostri Eugenii papæ I V. & ipsius reuerendissimi domini camerarii secretario, ac camera apostolicæ notario, qui prædicta, dum sic agerentur inter partes, rogatus notauit, & in hanc publicam formam, aliena manu, propter occupationes, redigi feci, signo consueto & nomine meo ad fidem præmissorum manu propria appositis.

His omnibus ordinatis, Eugenius pontifex adhuc Bononiæ existens, antequam Ferrariam ad præsidendum Concilio accederet, ad idem Concilium inchoandum legatum de latere destinauit Nicolaum Albergatum presbyterum cardinalem tituli sanctæ crucis in Ierusalem, cum sequentibus facultatibus, ut ex Vaticano codice.*

* 412.

Num. XIX. *Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Nicolao tituli sanctæ crucis in Ierusalem presbytero cardinali, apostolicæ sedis legato, salutem & apostolicam benedictionem.*

DVM onus vniuersalis gregis dominici superna dispositione nobis iniunctum diligenter attendimus, & nostrum perspicimus imperfectum, videntes quod nequimus circa singula per nosmetipsos exoluere debitum apostolicæ seruitutis, nonnunquam viros excellentes atque insignes, dignitatis splendore præditos, & virtute conspicuos, & illustres, de quorum spectata fide, sapientia, altitudine consilii, & scientiæ claritate, firmam spem, plenamque fiduciam obtinemus, in partem negotiorum & rerum agendarum, statum & ecclesiam concernentium, assumimus; vt per ipsos vices nostras suppletes, & ipsorum comparatione salubri, nos pro tempore alleuiantes, nostri oneris grauitatem & ministerium nobis commissum, fauente diuina gratia, facilius & efficacius exequi valeamus.

Cum itaque nos nuper Basileense Concilium ex certis causis vrgentissimis, ac paci ecclesiæ necessariis, ad ciuitatem Ferrariensem, de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio & assensu duxerimus auctoritate apostolica transferendum, ac postmodum

ANNO
CHRISTI
1438.

modum ipsum Concilium, in quo quamprimum intendimus & volumus personaliter interesse, certo tempore tunc expresso inchoandum statuerimus, ac etiam celebrandum: Nos considerantes præcipua virtutum dona, quibus personam tuam Altissimus insigniuit, quodque sapientia tua in magnis & arduis nostris & ecclesie negotiis summa cum prudentia, integritate versata, ingentem laudem tuis operibus comparauit; ac ideo in Domino confidentes, quod solitam prudentiam, fidem & integritatem præstabis similiter in reliquis negotiis tuæ circumspectioni de cetero committendis, te, de eorundem fratrum consilio, sedis apostolicæ legatum, cum plena potestate legati de latere, nec non nostrum, & ipsius sedis in præfato Concilio Ferrariæ celebrando præsentem, eadem auctoritate tenore præsentium facimus, constituimus, & etiam deputamus.

Circumspectioni tuæ Concilium huiusmodi in eadem ciuitate inchoandi, continuandi & prosequendi, ac donec nos personaliter accesserimus, nostro & ipsius sedis nomine præsidendi, & cum ipsius Concilii consilio & approbatione, auctoritate prædicta, ordinandi, decernendi & statuendi omnia & singula, quæ ad pacem, exaltationem & reformationem ecclesie vniuersalis, & pro illius vnitatem conferuanda; nec non occidentalis & orientalis ecclesiarum vnione, paceq; & tranquillitate populi Christiani, ac extirpatione hæresum, vtilia seu necessaria videbuntur; nec non omnium & singulorum plenaria executione, propter quæ Concilium Basileæ fuit ab initio constitutum, & etiam alium vel alios, de quibus & prout tibi videbitur, de præmissis exequendis, loco tui substituendi; contradictores vero quoslibet & rebelles, cuiuscumque status, gradus, dignitatis, ordinis, vel conditionis fuerint, & quacumque ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate, auctoritate nostra, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, ac etiam cum inuocatione brachii sæcularis, compescendi, omniaque alia & singula tractandi, statuendi, agendi, mandandi, ordinandi, concludendi & exequendi, quæ in præmissis pro statu prædictæ sedis ac Romanæ ecclesie, nec non occidentalis & orientalis ecclesie vnitatem, reformationem morum, statuque

Concil. Tom. 33.

K

pacifico reipublicæ Christianæ noueris profutura, aucto-
ritate prædicta concedimus plenariam potestatem, ratum
& gratum habituri quidquid per te, aut a te substituen-
dos in ipso Concilio, nostro nomine fuerit statutum &
decretum: idque faciemus, auctore Domino, firmiter ob-
seruari.

Quocirca circumspeditioni tuæ iniungimus & manda-
mus per præsentem, quatenus iniunctum tuis humeris onus
laboris huiusmodi, pro diuina, nostraque & ipsius sedis
reuerentia, sic in virtute Domini, iuxta tibi a Deo datam
prudentiam pro vniuersalis ecclesiæ augmento fidei ac po-
puli Christiani, fidelium pace & tranquillitate, coneris
laudabiliter exequi, vt ex tuis bonis operibus fructus de-
siderati proueniant, atque illam, quæ recte sentientibus
recteque agentibus pro possibili a Deo est, propositam
mercedem æternæ gloriæ consequaris.

Datum Bononiæ anno incarnationis dominicæ mille-
simo quadringentesimo trigesimo septimo, ¹ i v. Nonas
Ianuarii, pontificatus nostri anno septimo.

*Octaua igitur Ianuarii anni a natiuitate Domini 1438. idem
Nicolaus cardinalis legatus legitimum vniuersale Concilium fe-
liciter inchoauit. Quomodo autem id egerit, sequenti publici no-
tarii testimonio constat.*

*In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii
& Spiritus sancti. Amen.*

* Cancellaria
Romana in-
cipit annum
ab incarnatio-
ne 27. Martii,
non autem a
1. Ianuarii,
quod pro cõ-
cordandis da-
tis bullarum
cum datis de-
cretorum ac
instrumento-
rum, quæ in
hoc opere in-
feruntur, & in
quibus annus
incipit a men-
se Ianuario,
obseruandum
est.

Num. XX.

NOVERINT vniuersi & singuli, acta & actitata infra
scripta inspecturi, visuri & audituri, quod anno a na-
tiuitate Domini nostri Iesu Christi millesimo quadringen-
tesimo tricesimo octauo, indictione prima, die vero Mer-
curii octaua mensis Ianuarii, pontificatus sanctissimi in
Christo patris & domini nostri, domini Eugenii diuina
prouidentia papæ IV. anno septimo, in ecclesia maiori
Ferrariensi pro sacrosancta Synodo generali, alias per præ-
fatum dominum nostrum papam de ciuitate Basileensi
ad ciuitatem Ferrariensem translata, continuanda & ce-
lebranda, specialiter deputata, de mane, hora Primarum,
vel quasi, reuerendissimo in Christo patre & domino,
domino Nicolao tituli sanctæ crucis in Ierusalem sanctæ
Romanæ ecclesiæ presbytero cardinali, apostolicæ sedis

ANNO
CHRISTI
1438.

ANNO
CHRISTI
1438.

legato in dicta sacrosancta generali Ferrariensi Synodo pro praefato domino nostro papa praesidente; compaerunt ibidem reuerendissimi reuerendique in Christo patres & domini, Dei & apostolicae sedis gratia, Thomas Rauennates, Ioannes Tarentinus, Fantinus Cretenfis, Bartholomaeus Spalatenfis, Matthias Sipontinus, archiepiscopi; Iacobus Adriensis, Petrus olim Ferrariensis, Petrus Padoanus, Matthaeus Mantuanus, Lucas Agrenfis, Angelus Tricaricensis, Marinus Tigestinus, Ioannes Ferrariensis, Valentinus Ortanus, Ioannes Anconitanus, Iacobus Aprutinus, frater Benedictus Adriensis, Scipio Mutinensis, Ioannes Teruifinus, Bernardinus^a Comodenfis, frater Aloysius Foroliuifensis, Andreas Conuersanus, Onuphrius Melfiensis, episcopi; Ioannes ad Legionensem, Garfias ad Tudensem, frater Gundifaluuus ad Granatensem, & Emericus ad Bellicensem, ecclesias electi; nec non venerabiles & religiosi viri fratres Ambrosius generalis Camaldulensis, Martinus Rogas Vallis bonae, Bartolus beatae Mariae ciuitatis Castelli, Ioannes Nontantulensis, Franciscus sancti Stephani Bononiensis, Antonius Prataliensis, Timotheus sancti Andreae Mantuanus, Bartholomaeus beatae Mariae Montis armati, Laurentius de Cultos, Ioannes beatae Mariae de Opleta & sancti Stephani Bononiensis simul vnitorum, Franciscus beatae Mariae de Leuato, monasteriorum abbates; Gerardus de Arimino ordinis S. Augustini, Nicolaus de Perusio fratrum beatae Mariae Seruorum generales; Ioannes de Monte nigro prouincialis fratrum sancti Dominici, & Iacobus de Tolentino fratrum ordinis Minorum procurator generalis, sacrae theologiae professores, pro huiusmodi sacrosancta Synodo generali inchoanda, in Spiritu sancto congregati, vniuersalem ecclesiam representantes, per ipsosque praelatos & dominos ipsius sancti Spiritus inuocato auxilio, nec non per dominum Thomam Rauennatensem archiepiscopum praefatum, a reuerendissimo domino Nicolao legato & praesidente ad hoc deputatum, solenni primitus per ipsos patres & dominos cum pluuiabilibus & mitris albis processione praemissa, Missa de Spiritu sancto, infra cuius solennia per praelibatum fratrem Martinum Rogas abbatem Vallis bonae facto ser-

^a Alias Comadenfis.

mone, nonnullis canonicis, presbyteris, clericis & beneficiatis dictæ maioris ecclesiæ sibi assistentibus, solenniter decantata, aliisque adhibitis solennitatibus debitis & consuetis, idem dominus cardinalis & legatus ad huiusmodi Synodi inchoationem ac continuationem, in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, amen: dominis prelati, magistris, doctoribus, & aliis personis prædictis ibidem sic, ut præmittitur, præsentibus, & in Spiritu sancto congregatis, præcedens quoddam decretum^a electionis loci pro Concilio transferendo, in olim Concilio Basileensi factum; nec non quatuor literas apostolicas, vnam^b videlicet translationis Concilii de Basilea ad ciuitatem Ferrariensem, aliam^c vero dictæ translationis declarationis, cum filis sericeis, & propriis manibus dicti sanctissimi domini papæ, reuerendissimorum dominorum cardinalium tunc in curia præsentium, signatam; tertiam^d saluiconductus prælibati domini nostri papæ, & quartam^e facultatis dicti domini legati, cum cordula canapis, veris bullis plumbeis ipsius domini nostri papæ more Romanæ curiæ impendente bullatas; ac literam^f saluiconductus nobilis & potentis viri domini marchionis Estensis, pro libertate & securitate suppositorum dicti Concilii, manu sua propria, ut apparebat, subscriptam, ac suo sigillo impendente sigillatam, quarum tenores de verbo ad verbum^g inferius sunt inserti, per organum venerabilis viri domini Christophori de Rogeriis de Roma canonici beatæ Mariæ maioris de Vrbe, publice, alta & intelligibili voce, de ipsius domini cardinalis legati & præfidentis mandato, legit, & publicauit illas, & in eis contenta ad omnium & singulorum dominorum præfatorum notitiam, quantum in eo fuit, deducendo.

Huiusmodi siquidem literis & instrumentis sic, ut præmittitur, lectis & publicatis, idem dominus Nicolaus cardinalis legatus, se pro prælibato domino nostro papa in huiusmodi sacrosancta Ferrariensi Synodo generali præfidente, ipsamque Synodum a dicta ciuitate Basileensi ad præfatam ciuitatem Ferrariensem fuisse & esse translata, ac in dicta ciuitate Ferrariæ ad omnia & singula, ad quæ dicta olim Basileensis Synodus fuerat instituta: nec non vnionem occidentalis & orientalis ecclesiæ per-

^a Relatum supra num. II.

^b Relatum supra num. XIII.

^c Relatum supra num. XIV.

^d Relatum supra num. XVI.

^e Relatum supra num. XIX.

^f Relatum supra num. XVII.

^g Ordine temporis seruato, supra inferimus locis cit.

ANNO
CHRISTI
1438.

tractandam, & auctore Domino perficiendam, continuandam fore, & continuari debere pronuntiauit, decreuit & declarauit, prout & quemadmodum in quadam pronuntiatione papyri cedula, quam ipse dominus legatus in suis tenebat manibus, quamque de verbo ad verbum publice, alta & intelligibili voce perlegit; cuius etiam tenor inferius est insertus, pleniusque continetur & habetur.

Super quibus omnibus & singulis præfatus dominus Christophorus Rogerii, de ipsius reuerendissimi domini legati mandato sibi desuper legitime facto, ab omnibus & singulis apostolicæ sedis protonotariis, nobisque Arnolde Rudolphi de Beneriuiide, ac Iacobo Derhayes Rothomagenfi, publicis apostolica & imperiali auctoritatibus notariis, nec non ad conscribendum omnia & singula præmissa a dicto domino legato & præfidente, & aliis prælatis & dominis specialiter deputatis aliisque notariis, & personis publicis ibidem præsentibus, vnum vel plura, publicum seu publica, instrumentum seu instrumenta nomine ipsius generalis Synodi Ferrariensis fieri petiit, illius canticæ, Te Deum laudamus, solenni decantatione subsecuta. Præsentibus ibidem venerabilibus & circumspicendis viris.....

Tenores literarum, quas indicat notarius, iuxta temporis ordinem, quo publicatæ fuerunt, apposuimus supra: tenorem vero cedulæ, quam legatus apostolicus publicari fecit, hic subiicimus cum reliquis actis subsequentiis eiusdem Concilii a notariis descriptis.

Nos Nicolaus apostolicæ sedis legatus, pronuntiamus pro sanctissimo domino nostro papa Eugenio I V. in hac sacra Synodo de Basilea ad ciuitatem Ferrariensem translata, iamque legitime congregata, præfidere, & hodie, videlicet octaua die mensis Ianuarii continuationem ipsius translatae Synodi factam esse, a dictaque die inantea continuandam esse, & continuare debere ad omnia, ad quæ Basileensis Synodus congregata fuerat, etiam pro œcumenico Concilio, in quo de vnione occidentalis & orientalis ecclesiæ agatur, & auctore Domino perficiatur.

Die Iouis nona mensis Ianuarii supradicti, de mane hora Tertiarum, vel quasi, in aula habitationis reuerendissimi domini legati, omnibus & singulis patribus & domi-

nis huius sacri Concilii, eorum ad hoc vocatione præcedente, legitime congregatis, idem reuerendissimus dominus legatus certa auisamenta per modum articulorum, de & super stabilitate dicti sacri Concilii concepta, coram patribus & dominis publicanda per dominum Christophorum promotorem præfatum, eidem promotori, quorum tenor est inferius insertus, obtulit, atque dedit. Quibus quidem auisamentis per eundem Christophorum promotorem ibidem lectis & publicatis, ipsisque per patres & dominos prædictos mature discussis, ac postmodum matura præmissa deliberatione, tamquam reipublicæ vtilibus & opportunis, nemine discrepante, per verbum, placet, admissis, iidem patres & domini nonnullos ex patribus prædictis, videlicet reuerendissimos reuerendosque patres ac venerabiles dominos, dominos Thomam Rauennatensem, Ioannem Tarentinum, Fantinum Cretensem, Bartholomæum Spalatensem, archiepiscopos; Paduanum, Aprutinum, Anconitanum, Teruifinum, Ferrariensem, Foroliuensem, Sistaricensem, Mutinensem, episcopos; Legionensem, Tudensem, electos, abbates, Vallis bonæ, sancti Augustini & beatæ Mariæ Seruorum generales; Ioannem de Monte nigro prouincialem fratrum Prædicatorum per Lombardiam, & Iacobum de Tolentino procuratorem ordinis fratrum Minorum, ad formandum & conficiendum vnum vel plura decreta, desuper auisamentis, siue articulis huiusmodi, die craftina, Deo concedente, in sessione publica publicanda & auctorizanda deputarunt. Deputatos vero prædictos propter multa incumbentia, vt asserunt, pericula, hodie, hora vigesima secunda in aula prædicta, ac ad concordandum de forma concepta, aut tunc concipienda, conuenire debere ordinantes. Quibus ita peractis, dominus legatus & præfatus in dictorum patrum & dominorum præsentia prædictum dominum Christophorum de Rogeriis in huius sacri Concilii promotorem, nec non nos Petrum de Nofeto, Arnoldum Rodulphi de Benuemard, & Iacobum Derhayes in dicti Concilii notarios, de ipsorum patrum communi consensu, recepit & deputauit; præstitis per ipsum promotorem & nos notarios præfatos fidelitatis corporalibus iuramentis. Præsentibus, &c.

Tenor vero auisamentorum, unde supra fit mentio, sequitur,
& est talis.

A VISAMENTA REVERENDISSIMI Num. XXI.

DOMINI LEGATI SVPER STABILIMENTO

huius sacri Concilii Ferrariensis.

QVONIAM pro stabilitate huius sacri Concilii necessarium est comprobare & auctorizare per solenne decretum translationem factam per sanctissimum dominum nostrum papam de Basileensi Concilio ad hanc ciuitatem Ferrariensem, ex ea re praefatus dominus legatus patres exhortatur huius sacri Concilii, vt aliquos doctos & expertos patres velint deputare ad formandum vnum vel plura decreta super articulis infra scriptis. Ita quod crastina die, Deo dante, possit solennis sessio fieri, propter temporis instantem necessitatem.

Articuli vero videntur hi esse.

Et primo, quod sancta Synodus decernat & declaret, translationem praedictam fuisse ex iustis & necessariis causis legitime & canonicè factam per praefatum sanctissimum dominum nostrum, cum declaratione subsecuta: & quod in hac ciuitate Ferrariæ sit Concilium fundatum & stabilitum ad continuandum & prosequendum ea, pro quibus Basileense Concilium fuerat institutum, & etiam pro œcumenico Concilio pro vnione Græcorum.

Item quod omnia quaecumque acta fuerunt post translationem praedictam per nonnullos in Basilea existentes, declarentur nulla, irrita & inania esse, & extitisse, &c.

Item declarare, decretum vndecimæ sessionis praedicti Basileensis Concilii, quod apponit pœnas, &c. papæ in translatione generalis Concilii, non se extendere ad casum huiusmodi translationis.

Item asscurare Curtefanos contra quoddam praetensum decretum factum vltimo loco in Basilea, apponendo pœnas, cum aliis securitatibus necessariis & opportunis.

Item relaxare prouisiones & iuramenta praestita super incorporatione Basileensis Concilii per existentes aut venientes ad hoc sacrum Concilium, vt liberius & sine

vexatione possint honorem atque profectum huius sacri Concilii prosequi & procurare.

ANNO
CHRISTI
1438.

Adueniente vero hora vigesima secunda, vel quasi, dominis deputatis supradictis in loco supradicto constitutis, reuerendissimus dominus Bartholomæus episcopus Spalatenfis, vnus deputatorum huiusmodi, quamdam decreti formam, de & super auisamentis prædictis conceptam & formatam, in certis foliis papyri conscriptam, in ipsorum patrum & dominorum præsentia publice alta & intelligibili voce perlegit & publicauit.

Qua per patres & dominos ipsos de verbo ad verbum audita, & maturius intellecta, iidem patres & domini, post plurimas per eos habitas deliberationes & consilia, mutatis mutandis, additisque addendis, formam prædictam reipublicæ ac honestati, nec non stabilimento huius sacri Concilii conuenientem, & consonam rationi, vnanimiter, nemine discrepante, admiserunt, illam in die crastina in sessione publica decretandam & auctorizandam fore decernentes. Quo factò, dominus legatus præfatus omnes & singulos huius sacri Concilii patres & dominos ad sessionem die crastina celebrandam, tam per cularum in valuis maioris ecclesiæ affixionem, quam per cursores conuocari voluit & ordinauit.

Die Veneris decima mensis Ianuarii supradicti, in maiori ecclesia Ferrariensi, de mane ante Missarum solennia, reuerendissimo domino legato inibi præfidente, patribus & dominis huius sacri Concilii prædictis, ac vltra illos reuerendis ac venerabilibus patribus & dominis, Mitrio Sistaricensi, Curseto Infillensi, episcopis, Thoma de Cerfana, fratribus Iacobo Testorio, Augustino de Ferraria, Angelo de Perusio ordinis Minorum, Iacobode Venetiis generali ordinis Prædicatorum, Nicolao de Triuisio, & Paulo de Ferraria beatæ Mariæ Seruorum, sacræ theologiæ professoribus, eorum ad hoc præcedente vocatione pro sessione publica celebranda, in Spiritu sancto legitime congregatis, vniuersalem ecclesiam repræsentantibus, dominus Christophorus promotor præfatus de mandato ipsius sanctæ Synodi sibi super hoc ibidem factò, formam decretandam hesternam die per patres & dominos deputatos prædictos sic, vt præmittitur, con-

ceptam

ANNO
CHRISTI
1438.

ceptam & concordatam ibidem publice, alta & intelligibili voce de verbo ad verbum legit & publicauit, & ad omnium & singulorum patrum & dominorum plenam & indubitaram notitiam, quantum in eo fuit, deduxit.

Qua quidem forma sic, vt pramittitur, lecta, ac per ipsos patres & dominos maturius intellecta, nos Arnoldus & Iacobus notarii prafati, nobis super hoc facto speciali mandato, omnium & singulorum patrum & dominorum prafatorum, an forma pradieta eis placeret, aut non, & cuiuslibet de per se recollegimus vota, formamque ipsam patribus & dominis omnibus & singulis pradietis placere, ac ab eis per verbum, placet, concorditer, nemine discrepante, reperimus approbatam.

Huiusmodi siquidem approbationis per partes ipsas sic, vt pramittitur, facta ipsi domino legato prafidenti per nos notarios suprascriptos facta relatione, idem dominus legatus & prafidens, de ipsorum patrum & dominorum omnium vnanimi consensu, decretum pradietum sic, vt pramittitur, concordatum & approbatum in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti duxit concludendum, atque conclusit, illudque habuit & habere voluit pro concluso. Super quibus omnibus & singulis pradietus dominus Christophorus petiit, &c. instrumenta. Prafentibus venerabilibus & circumspcctis viris magistro Iacobo Textoris, & Thoma de Cerfana, sacrae theologiae professoribus, Petro Lahardiere baccalaureo in theologia, cum plurimis aliis dominis magistris nobilibus in copioso numero existentibus, ad hoc vocatis & rogatis.

Post solennia missae per reuerendum patrem dominum Ioannem episcopum Ferrariensem de Spiritu sancto celebratae, & plurimarum collectarum, nec non litaniarum decantationem solenniter factam, reuerendus dominus Aloysius Foroliuiensis episcopus etiam pluuiali indutus, mitraque alba capiti suo imposita, auctoritate & mandato ipsius sacrae Synodi sibi ibidem desuper publice facto, in ambonem, locum videlicet eminentem, ascendens, decretum sic, vt pramittitur, concordatum & conclusum, sancti Spiritus prius per eum inuocato auxilio, publice alta & intelligibili voce, ac de verbo ad

verbum pronuntiauit, legit & publicauit, aliaque dixit, fecit, prout & quemadmodum in eodem decreto, cuius tenor inferius est insertus, plenius continetur & habetur. Super quibus, &c. Praesente reuerendissimo patre domino I. protonotario de Cypro, aliisque supra nominatis.

Nu. XXII. *Decreti vero per praefatum reuerendum dominum Aloysium pronuntiatum tenor, de quo supra fit mentio, sequitur, & est talis.*

Ad laudem omnipotentis Dei, exaltationem catholicae fidei, pacemque & tranquillitatem, & unitatem totius populi Christiani, sancta vniuersalis Synodus per ipsius Dei gratiam, auctorizante beatissimo domino Eugenio papa IV. in hac ciuitate Ferrariæ in Spiritu sancto legitime congregata, vniuersalem ecclesiam representans, praesidente vice & nomine ipsius sanctissimi domini Eugenii reuerendissimo in Christo patre & domino, domino Nicolao tituli sanctae crucis in Ierusalem sanctae Romanae ecclesiae presbytero cardinali, apostolicae sedis legato, illius inhaerens firmissimo fundamento, qui apostolorum principi dixit: *Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo ecclesiam meam*: sollicita seruare unitatem spiritus in vinculo pacis, vt simus vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati sumus in vna spe vocationis nostrae: attendensque multa superiori tempore acta, tam apud olim Basileense Concilium, & post illius translationem per aliquos nulla ibidem auctoritate perseuerantes, quam per praefatum beatissimum papam dominum Eugenium, praesertim circa negotium sanctissimae vnionis occidentalis & orientalis ecclesiae, videlicet decretum decimænonae sessionis olim dicti Basileensis Concilii, quod incipit, *Sicut pia mater*, cui sanctissimus ipse dominus Eugenius assensum per suas literas praebuit. * Item quamdam cedula conventionalem super electione loci pro Concilii Basileensis translatione facienda inter patres, communi omnium assensu, firmatam & concordatam, cuius vigore ad decretum vigesimæquintae sessionis olim dicti Concilii processum est, quod ita exorditur: *Hæc sancta Syno-*

* Vt supra
num. XII.

ANNO
CHRISTI
1438.

das inter suæ congregationis exordia, ^a &c. Et quod con-
stanter a Græcorum oratoribus requisitus sanctissimus
ipse pontifex per suas literas in generali consistorio Bono-
niæ ^b datas, oratoribus præsentibus, publicatas confirma-
uit pariter & recepit. Item ^c literas eiusdem beatissimi
Eugenii sub die decimoquarto Kalendas Octobris pro-
xime præteriti in generali consistorio Bononiæ publica-
tas, in exordioque huius continuatæ Synodi solenniter le-
ctas, quibus Basileensè Concilium de consilio & assen-
su reuerendissimorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardina-
lium, prælati etiam tunc in curia existentibus & laudan-
tibus, ad hanc ciuitatem Ferrariensem transtulit. Item ^d li-
teras declarationis eiusdem tertio Kalendas Ianuarii trans-
lationem prædictam proxime subsēcutas, quæ omnia
hæc sancta Synodus in actis eiusdem ad perpetuam rei
memoriam de verbo ad verbum registrari mandauit, pro-
ut in eisdem actibus continetur. Quibus omnibus, & a-
liis plurimis debita meditatione pensatis, ac per diuersos
tractatus mature discussis, declarat translationem & de-
clarationem prædictas fuisse & esse legitimas, iustas &
rationabiles, ac vrgentissima necessitate ad tollendum
impedimentum sanctissimæ vnionis occidentalis & ori-
entalis ecclesiæ, atque etiam ad euitandum scissuram in
Dei ecclesia iam imminentem, pro euidētiq̃ue vtilita-
te totius reipublicæ Christianæ, fuisse & esse factas; &
consequenter hanc ipsam sanctam Synodum ad ea om-
nia, pro quibus dictum olim Basileensè Concilium ab ini-
tio fuerat institutum, præsertim pro futuro œcumenico
Concilio pro ipsa sanctissima vnione prædicta in præsen-
ti ciuitate Ferrariæ in Spiritu sancto esse legitime congre-
gatam & stabilitam, continuationemque deinceps ac
prosecutionem ad prædicta omnia debere habere, trans-
lationem ipsam cum declaratione, vt præmittitur, sub-
secuta, laudat, suscipit & approbat, exhortans in Do-
mino, & requirens omnia & singula eius sanctæ Synodi
supposita præsentia & futura, quatenus circa prædicta
peruigili cura ac sollicito studio intendant. Ex quibus,
ipso largiente qui cœpit in nobis opus bonum, ad eius
gloriam & salutem totius populi Christiani cuncta diri-
gantur & fiant.

^a Habetur su-
pra num. ii.^b Supra num.
zv.^c Supra num.
xiii.^d Supra num.
xiv.

Declarat insuper hæc sancta Synodus, quod cum notoria necessitas, & euidens vtilitas supradictarum causarum ipsum sanctissimum dominum Eugenium ad translationem ipsam exegerit & impulerit, sub decreto octauæ & vndecimæ, vel cuiuscumque alterius sessionis dicti olim Basileensis Concilii, vllatenus non includi, decernensque congregationem illam Basileæ, & omnem aliam, quæ ibi vel alibi sub nomine generalis Concilii forsitan conuenerit, illegitimam potius & reprobam cumulationem & conuenticulum esse censendam, & censeri debere, nullaque auctoritate generalis Concilii posse consistere.

Omnia insuper & singula, quæ ab ipso translationis tempore in ipsa Basileensi ciuitate sub nomine generalis Concilii acta sunt, aut ibi, vel alibi sub nomine generalis Concilii, vt præmittitur, in futurum forsitan attentari contigerit, cassat, irritat & annullat, irritaque, cassa & nulla, nulliusque roboris vel momenti esse decernit.

Si quid tamen in materia Bohemorum post translationem prædictam per dictos Basileæ congregatos vtiliter actum fuisse cognouerit, id etiam cum suppletionem defectuum approbare intendit.

Vt autem omnia & singula ipsius sanctæ Synodi supposita ab omni grauamine tuta seruentur, omnique timoris, molestiæ & iniuriæ suspitione semota, in bonis eius operibus Deo secure deseruiant, omnesque & singulos, qui quocumque nomine vel causâ olim Basileensi Synodo super obligationibus aut vinculis quibuscumque se adstrinxerint iuramentis, quibus plena & libera facultas huic sanctæ Synodo obediendi, & eius honorem & commodum prosequendi, impediretur, vel scrupulus illis quocumque modo induceretur, ab illis absoluit, liberat atque relaxat, absolutosque ac liberos esse, ac iuramenta relaxata declarat.

Statuit etiam hæc sancta Synodus, ordinat & decernit, quod nemo cuiuscumque status aut dignitatis existat, ordinaria quauis, vel delegata, nisi a sede apostolica, iurisdictione, ex quacumque causâ vel occasione eos omnes, vel eorum singulos, tam sæculares, quam religiosos etiam ordinum mendicantium, qui nunc in præsentis Synodo existunt, vel erunt in posterum, aut qui Romanam sequun-

ANNO
CHRISTI
1438.

tur curiam, cum in proximo ex sanctissimi domini Eugenii cum curia sua ad ciuitatem istam translatione indicta per affixionem cedularum secundum ipsius curiæ antiquam consuetudinem, in ipsa Synodo futuri sint, in eorum dignitatibus, officiis, administrationibus, priuilegiis, honoribus, beneficiis, bonisque aliis inquietare, molestare, aut perturbare præsumat. Si qui vero quocumque etiam quaesito colore, directe, vel indirecte prædictorum aliquem vel aliquos in dictis eorum dignitatibus, officiis, administrationibus, honoribus, priuilegiis, beneficiis, bonisque aliis turbare præsumserint, aut ne iurisdictione, fructibus, & eorum emolumentis, vt antea fecerunt, libere vti valeant, impediendo, aut dignitates, officia, administrationes, honores & beneficia ipsa etiam, cuiuscumque priuationis causa vel colore quaesitis, aliis conferendo: omnes & eorum singulos, etiam si cardinali, patriarchali, archiepiscopali, vel episcopali, vel quauis alia dignitate præfulgeant, aut capitula, collegia, conuentus, vel vniuersitates fuerint, nulla alia monitione præmissa, excommunicationis, suspensionis & interdicti sententias ipso facto intendit incurrere: quorum absolutionem, nisi in mortis articulo, soli Romano pontifici referuat, decernens nihilominus, quod si infra tres dies collationem, vel collationes ipsas, vel impedimenta prædicta proxime sequentes non resipuerint, (illos, quorum dignitates, officia, administrationes, honores & beneficia contulerint, vel quibus alias impedimenta, vt supra, præstiterint, plenarie, vt prius fuerant, reintegrando,) suis ecclesiis & beneficiis quibuscumque, siue illas aut illa in titulum, commendam, seu administrationem habuerint; eos insuper omnes & singulos, qui dignitatum, officiorum, administrationum, honorum & beneficiorum prædictorum collationes, etiam motu proprio factas, acceptare, aut possessionem per se, vel per alios intrare, aut ratas habere præsumserint, iure etiam, si quod in illis antea sibi competiisset, omnibusque aliis suis beneficiis, quæ in titulum, commendam vel administrationem tenuerint, ipso facto priuatos, ad illa, omniaque alia perpetuo inhabiles fore, & per solum Romanum pontificem restitui & habilitari posse.

Monet insuper & requirit hæc sancta Synodus omnes

& singulos, qui in generalibus Conciliis de iure & consuetudine interesse tenentur, quatenus ad ipsam præsentem Ferrariensem Synodum, vt præmittitur, continuandam, pro iis, de quibus supra dictum est, exequendis quamprimum se conferre procurent.

Datum Ferrariæ in solenni sessione in maiori ecclesia celebrata, anno a natiuitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimo octauo, quarto Idus Ianuarii, pontificatus sanctissimi domini Eugenii papæ quarti anno septimo.

Nu. XXIII.

Die Veneris vigesima quarta prædicti mensis Ianuarii sanctissimus dominus noster dominus Eugenius papa I V. de ciuitate Bononiensi versus ciuitatem Ferrariensem veniendo, reuerendissimorum dominorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, archiepiscoporum, episcoporum, electorum, & aliorum prælatorum in multitudine copiosa solenniter associatus, monasterium sancti Antonii extra muros applicuit, illudque feliciter intrauit.

*Eugenius
papa accedit
Ferrariam.*

Die Lunæ vigesima septima præfati mensis, hora vigesima prima, vel quasi, prælibatus dominus noster papa per patres & dominos huius sacri Concilii, equitando in cappis, nec non clerum ciuitatis Ferrariensis processionaliter cum reliquis honorifice receptus, magnificis viris dominis Antonio de Pace decretorum doctore & milite serenissimi domini, domini Ioannis Castellæ & Legionis regis a dextris, ac Nicolao marchione Ferrariensi a sinistris, pedes equi ipsius domini nostri ducentibus, ciuitatem prædictam feliciter intrauit, ac vsque ad ecclesiam maiorem dictæ ciuitatis inclusive associatus fuit. Facta quoque per ipsum dominum nostrum ante altare in medio ipsius ecclesiæ paratum oratione, & dicta collecta, ipse in quadam cathedra ibidem solenniter parata se reposuit: & demum per reuerendum patrem episcopum Foroliuiensem sermonem breuem, insinuans pro themate fecit atque compleuit. Quo completo, ipse dominus noster, data per eum primitus benedictione, abinde discedens, palatium suum intrauit.

Nu. XXIV.

Anno, indictione & pontificatu quibus supra, die vero Sabbati octaua mensis Februarii de mane in capella palatii apostolici, sanctissimo domino nostro Eugenio papa

ANNO
CHRISTI
1438.

ANNO
CHRISTI
1438.

IV. in hoc sacro Ferrariensi Concilio præfidente, reuerendissimis reuerendisque patribus & dominis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, archiepiscopis, episcopis, electis, confirmatis, abbatibus, sacre theologiæ magistris, ceterisque iuris canonici & ciuilis doctoribus, pro solenni congregatione tenenda, eorum ad hoc generali vocatione præmissa, legitime congregatis, solenni quoque Missa per reuerendissimum dominum Ioannem archiepiscopum Tarentinum, quamplurimis ministris & cantoribus sibi assistentibus, decantata, idem sanctissimus dominus noster papa ibidem publice exponendo proposuit, quomodo illa quæ temporibus retroactis in olim Basileensi Concilio acta essent, patribus & dominis præfatis notissima forent, & quod suæ sanctitatis intentio semper fuit & erat, pacem & concordiam in populo Christiano ponendi & procurandi, ac vniuersalem ecclesiam in capite & in membris reformandi, etiam curiam suam Romanam, & cum etiam cum ipsis Basileæ existentibus omnibus viis & modis possibilibus pacem & concordiam quæsiuisset, illam nihilo minus modo aliquo minime consequi valebat, imo ipsi non solum contra ipsius sanctitatis oratores & nuntios insurgere, illosque inhumaniter tractare sed etiam sanctitatem suam scandalizare, ac sanctissimam vniionem occidentalis & orientalis ecclesiæ, propter quam olim Basileense Concilium inter alia congregatum fuerat, quamque etiam ipse postquam ad annos discretionis peruenerat, ardenti animo videre, ac totis viribus promouere & procurare cupiebat, turbare & impedire conati sunt, aliaque plura in illum de facto fecerunt & attentarunt, prout per venerabilem virum Iustinum de Planca sacri consistorii aduocatum, ad ipsorum patrum & dominorum plenam & indubitam notitiam deduci voluit & ordinauit: & quia super iis sua prouidentia opportune sit adstricta, hortabatur omnes & singulos patres & dominos præfatos, vt ipsi præmissa diligentius animaduertentes, de modo, aut alio remedio insolentis & excessibus prædictis obuiandi, & ne ipsi Basileæ existentes in eorū malitiis diutius valeant continuare, cogitare, & taliter vellent prouidere, vt ipsius scilicet domini nostri iustitia & innocentia, ipsorumque Basileæ perseuerantium malitia cunctis

clarius possit apparere. Et nihilo minus si ipse etiam & sui de domo sua hactenus aliqua fecissent, quæ non bene facta modo aliquo iudicarentur, extunc, ipse scilicet & sui prædicti, se emendare intendunt; ipsos etiam patres & dominos seriosius exhortando, vt ipsi se taliter habere velint & emendare, quod eorum bona opera aliis cedant in exemplum, se & suos prædictos correctioni & determinationi patrum & dominorum eorundem liberaliter submittendo.

*Nota humi-
litem sum-
mi pontificis.*

Quibus omnibus & singulis per sanctissimum dominum nostrum sic, vt præmittitur, propositis, & de ipsius mandato per reuerendissimum patrem dominum Ioannem archiepiscopum Tarentinum ibidem publice, altaque voce & intelligibili recitatis & repetitis, reuerendissimus in Christo pater & dominus dominus Iordanus episcopus Sabinensis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis, tamquam inter alios reuerendissimos dominos cardinales ibidem præsentis maior, siue primus, tam suo proprio, quam etiam aliorum dominorum cardinalium prædictorum nominibus, de sua voluntate bona humiliter regratiando, se & omnes præfatos cardinales de assistendo sibi in reformatione ecclesiæ vniuersalis ac iustitiæ ipsius domini nostri defensione, ac aliis, in quibus prouidendum fuerit, promptos obtulit & paratos; prout etiam reuerendissimus dominus Thomas archiepiscopus Rauennatensis, tamquam inter alios dominos prælatos ibidem præsentis maior, suo & aliorum dominorum archiepiscoporum, episcoporum, electorum, abbatum, aliorumque patrum & dominorum ibidem præsentium nominibus, eidem domino nostro, vt supra, regratiatus fuit, ac similem oblationem emisit atque fecit.

Quibus ita peractis, præfatus dominus Iustinus aduocatus, de ipsius domini nostri mandato sic superius sibi facto, publice alta & intelligibili voce exposuit dicens; quod nonnulli pacis æmuli Basileæ existentes (dum alias ad loci electionem pro œcumenico Concilio celebrando in dicto olim Basileensi Concilio procederetur, ac per illos, ad quos loci electio fuerat deuoluta, ad electionem Florentiæ vel Vtini, aut alterius loci in quodam decreto* in dicto olim Concilio facto comprehensi) ciuitatem Auenionem

*supra relato
num. 11.

ANNO
CHRISTI
1438.

nionensem pro huiusmodi Concilio celebrando (per sanctissimum dominum nostrum, ac etiam per imperatorem Græcorum, & patriarcham Constantinopolitanum, & oratores qui tunc Basileæ erant, sæpenumero repudiatam^a) sanctissimam vnionem occidentalis & orientalis ecclesiæ, pacem & tranquillitatem vniuersalis ecclesiæ turbando,^b elegerunt: & deinde videntes præfati, sanctissimum dominum nostrum galeas & alia necessaria pro ipsorum Græcorum aduentu disposuisse, quoddam prætensum^c monitorium multis iniuriis & contumeliis prætensis refertum, contra ipsum dominum nostrum in Dei offensam ac scandalum & scissuram vnionis prædictæ, conflare ausi sunt; & talia præsumpserunt, quod præfatus dominus noster tunc Concilium prædictum de Basileæ ad ciuitatem Ferrariensem, de reuerendissimorum dominorum cardinalium consilio & assensu, id etiam quampluribus archiepiscopis, episcopis, electis & abbatibus, tunc in Romana curia præsentibus, consulentibus, laudantibus & approbantibus, propter diuersa præcauenda pericula, transferre fuit & erat constrictus. Huiusmodi siquidem facta translatione,^d vt præfertur, & ipsius declaratione^e subsæcuta, ipsi nihilo minus Basileæ nulla auctoritate perseverantes, sanctissimam vnionem prædictam magis atque magis impediendo, nec non scissuram & scandalum in Dei ecclesiæ, quantum in eis erat, suscitando, dum ipsum imperatorem & patriarcham præfatos portum, siue litus Italiæ cognouerunt appropinquare, dictum sanctissimum dominum nostrum ab omni administratione papali suspendere, nec non curiales, vt infra certum tunc expressum terminum a curia Romana ciuitateque Ferrariensi sub poenis grauissimis requirere & monere, ipsumque dominum nostrum ab omni beneficiorum collatione alienum facere, ac causas in dicta Romana curia pendentes auocare, licet nulliter, & de facto, præsumpserunt.^f Et nisi per eandem sanctitatem præmissis opportune obuientur, alia scandala maiora habentur verisimiliter secutura. Eapropter dictus dominus Iustinus aduocatus pro parte ecclesiæ vniuersalis sanctitati suæ humiliter supplicauit, vt sanctitas sua paci & tranquillitati ecclesiæ prædictæ pie succurrendo, vna cum patribus & dominis

^a vsupra
num. iv.^b sessione 21.
Concilii Basileensis.^c sessione 26.
Concilii Basileensis.^d supra num.
xiii.^e supra num.
xv.^f sessione 28.
& 29. Concilii
Basileensis.

prædictis taliter velit providere & ordinare, ut pax & tranquillitas populo Christiano provenire, ipsorumque amulorum malitia, ac ipsius sanctitatis innocentia cunctis valeat apparere.

Extunc vero sanctissimus dominus noster præfatus, propositis per eum, ut præfertur, intellectis, quod sanctitas sua, prout sibi incumbit, una cum patribus & dominis prædictis super iis maturius, auctore Deo, deliberabit; quod etiam in congregatione publica super illa dabuntur auisamenta per patres & dominos antedictos examinanda, & taliter una cum ipsis patribus, Deo duce, sperat providere, quod amulorum prædictorum malitia, suæque sanctitatis innocentia orbi toti plenius apparebit, ac prout populo Christiano, ecclesiæque vniuersali necessarium videbitur & opportunum, ipsi domino Iustino dixit respondendo. Quam quidem ipsius domini nostri papæ responsionem patribus & dominis præfatis dictus dominus Ioannes archiepiscopus Tarentinus, dicto domino nostro hoc mandante, publice alta & intelligibili voce repetiit atque recitavit. Et sic dominus noster papa, ac patres & domni præfati, nil plus faciendo, abinde recesserunt.

Nu. XXV.

Die Lunæ decima mensis Februarii supradicti, Ferrariæ de mane, in capella palatii, reuerendissimo patre & domino, domino Iordano episcopo Sabinensi sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinali de Vrsinis nuncupato, præfato, in hoc sacro Concilio de mandato sanctissimi domini nostri papæ sibi super hoc viæ vocis oraculo legitime facto, præfidente, reuerendissimis, reuerendisque ac venerabilibus patribus & dominis, dominis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, archiepiscopis, episcopis, electis, abbatibus, & sacre theologiæ magistris & doctoribus, iuxta intimationem ipsis hesternæ die in valuis dicti palatii, maioris ecclesiæ ac monasteriorum factam, pro congregatione tenenda legitime congregatis, post Missarum solennia, venerabilis vir magister Ioannes de Prato decretorum doctor, huius sacri Concilii per ipsum dominum nostrum papam, ut asseruit, promotor deputatus, quædam auisamenta de modo sedendi in hoc sacro Concilio sibi ex parte dominorum deputatorum, ut

ANNO
CHRISTI
1438.

dixit, assignata, ibidem publice alta & intelligibili voce, ac de verbo ad verbum perlegit ac publicauit, illaque & in eis contenta ad ipsorum reuerendorum patrum & dominorum plenam & indubitata notitiam, quantum in eo fuit, deduxit, exhortans patres & dominos predictos, vt super auisamentis huiusmodi, quid super illis eis videbitur agendum, cogitare & deliberare vellent, ac in proxima futura celebranda & tenenda congregatione, prout inter eos fuerit deliberatum, dare vota sua.

Tenor vero auisamentorum de modo congedendi in hoc sacro Concilio, vnde supra fit mentio, sequitur, & est talis.

A V I S A M E N T A D O M I N O R V M
DEPUTATORVM DE MODO CONGEDENDI
in hoc sacro Concilio Ferrariensi.

NE occasione praecedendi vel subsequendi, seu ante vel post sedendi in hoc sacro Concilio, quod ad pacem totius populi Christiani est congregatum, aliqua in posterum oriatur contentio inter patres ratione Concilii congregatos; propterea auisauerunt domini deputati, habito inter eos prius maturo consilio, quod reuerendissimi domini cardinales, patriarchae, archiepiscopi, episcopi que sedeant secundum dignitates suas & secundum tempora ordinationis ipsorum; itaque in pari dignitate is alium in sedendo antecedit, qui prior fuerat ordinatus, seu consecratus, quatuor patriarchalibus sedibus tantum exceptis, quae iuxta iuris dispositiones suum habeant locum, prout in antiquis & modernis Conciliis habere consueuerunt: abbates vero generales, qui sub se habent alios abbates, sedeant immediate post episcopos & electos confirmatos, secundum tempus suae benedictionis vel promotionis; ceteri vero abbates non generales sedem habeant iuxta tempus suae benedictionis vel ordinationis: praelati vero maiores, & maiores oratores regum & principum in eodem gradu & loco sedendi praecedant ceteros praelatos non ambasiatores, dominis patriarchis dumtaxat exceptis, secundum prerogatiuam tamen dignitatis eorum regum & principum, quos in Concilio representant: oratores autem non praelati, sed inferiores episcopi, & laici etiam ordinis cuiuscumque

Concil. Tom. 33.

M ij

federe debeant in naui inferioris ecclesie in medio ante gradus thalami vel tribunalis a dextris & a sinistris, secundum quod in aliis Conciliis sunt soliti federe: protonotarii autem, auditor contradictarum, & corrector, locum habeant quemadmodum in Conciliis aliis habuerunt, videlicet in primis superioribus gradibus thalami vel tribunalis, aut paulo altius, prout in nonnullis Conciliis obseruatum extitit. Si vero in loco Concilii, vel forte alibi praterderint se debere precedere archiepiscopos, episcopos, cum per ipsos archiepiscopos & episcopos, & plerumque alios contrarium asseratur, ne ex hac contentione aliqua suboriatur in Concilio discordia, sanctissimus dominus noster auditis quæ partes ambæ voluerint allegare, qui vnico contextu omnia eorum iura producant, vna cum sacro collegio dominorum cardinalium, quod iustum & rationabile fuerit, decernet. Generales vero ordinum mendicantium, oratores vniuersitatis studiorum, subdiaconi, auditores palatii, & auditor camera, clerici camera apostolica, aduocati consistoriales, procuratores episcoporum & prælatorum absentium, procuratores capitulorum, doctores & licentiati locum habeant prout in Constantiensi & Basileensi Conciliis habuerunt & tenuerunt. Et nihilo minus per sanctissimum dominum nostrum sacro approbante Concilio fiat decretum vel ordinatio, quod per antelationem vel postpositionem nulli ecclesie vel prælato, regi aut principi, seu communitati aliquod ius acquiratur, vel etiam præiudicium generetur.

Nu. XXVI. DE PROMOTORIBVS ET NOTARIIS
CONCILII.

ET quia non sufficit vnicus promotor in sacro Concilio, auisarunt domini deputati necesse fore vnum alium promotorem eligi debere per sanctissimum dominum nostrum, qui sit persona representationis & doctor, aut licentiatus in altero iurium, & in generalibus Conciliis versatus. Item quod deputentur duo notarii bonæ famæ, digni & experti in actibus conciliaribus, qui vna cum aliis duobus iam per dominum sanctæ crucis deputatis, scribant acta seu gesta Concilii, sintque rogati de his quæ in hoc sacro Concilio conciliariter fient & agentur, & non

ANNO
CHRISTI
1438.

debeant extra aliquid manifestare, nisi prius fuerit visum & visitatum per deputandos ad hoc exercitium, ne de eadem re contingat varia & diuersa instrumenta dari vel fieri.

DE MATRICVLA CONCILII.

Num.
XXVII.

VT autem euitetur omnis confusio, & sciantur patres, qui ratione huius sacri Concilii ad hunc se locum transtulerunt, auisarunt prædicti domini utile fore & expediens, quod omnes patres hic iam congregati, & ceteri venturi, in vno libro per aliquem vel aliquos deputandos matriculentur & describantur.

DE NOVA PRÆLATORVM
VOCATIONE.

Num.
XXVIII.

LICET autem in translatione Basileensis Concilii ad hunc locum Ferrariæ generaliter omnes prælati, & ii qui de iure vel de antiqua consuetudine in generalibus Conciliis interesse tenentur, fuerint euocati; nihilo minus vt numerus patrum eo in hoc loco sit maior, quo quæ tractanda veniunt, ardua sunt & præcipua, auisarunt domini prædicti utile fore & necessarium, vt fiat vocatio prælatorum, in specie scribendo per prouincias singulas archiepiscopis, vt vna cum eorum suffraganeis iuxta certum tempus præfigendum debeant in hoc sacro Concilio conuenisse. Et nihilo minus addere in hac requisitione, quod non obstante hac termini pendentia, sanctissimus dominus noster vna cum sacro Concilio non desistet a prosecutione eorum quæ iam inchoata sunt, & potissime circa reductionem, iuxta exigentiam rerum occurrentium pro utilitate vniuersalis ecclesiæ & totius populi Christiani. Similiter, quod vocentur reuerendissimi domini cardinales.

Die Martis vndecima mensis Februarii, supradicto reuerendissimo domino Iordano episcopo Sabinensi sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinali pro solenni congregatione in capella supradicta tenenda præsidente, de mane iuxta intimationem die hesternæ in valuis, siue portis palatii apostolici, ac maioris ecclesiæ Ferrariensis, nec non monasteriorum ciuitatis Ferrariensis generaliter factam, compa-

Nu. XXIX.

ruerunt reuerendissimi, reuerendi ac venerabiles patres & domini Franciscus tituli sancti Clementis, Angelottus tituli sancti Marci presbyteri, Prosper sancti Georgii ad Velum aureum de Columna, Dominicus sanctae Mariae in Via lata Firmanus, vulgariter nuncupati, diaconi sanctae Romanae ecclesiae cardinales; Petrus Brulufius illustris principis domini principis Tarenti ambasiator, Thomas Rauennates, Bartholomaeus Spalatenfis, Matthias Sipontinus, Ludouicus Florentinus, archiepiscopi; Petrus olim Ferrariensis, Iacobus Adriensis, Angelus Tricaricensis, Iacobus Narniensis, Petrus Imolensis, Petrus Paduanus, Franciscus Brixienfis, Antonius Sudensis, Pasquinus Elufiensis, Innocentius Exinus, Angelus Parentinus, Iacobus Aprutinus, Christophorus Ariminensis, Ioannes Ferrariensis, Lucas Agiensis, Sabas Marullianus, Ioannes Morinensis, Thomas Faentinus, Valentinus Ortanus, Gabriel Sinforiensis, Benedictus Balneoregiensis, Robertus Aretinus, Arnoldus Betelenutensis, Bartholomaeus Cauallicensis, Scipio Mutinensis, Mitrius Sistaricensis, Onuphrius Franciscus Melfiensis, Andreas Conuersanus, episcopi; Ioannes Elemogenfis, Crosetus Infulenfis, Christophorus Fulginatensis, Alanus Auimociensis, Alexius Clufinus, & Petrus Astenfis, electi: Martinus de Vrsinis, Ludouicus de Cyprio, apostolicae sedis protonotarii; Elias Petragoricensis, Gundifaluus electus Granatensis, Aimericus electus Bellicensis, Placidus generalis abbas Vallis umbrosae, Ioannes de Pepulis decretorum doctor Nonantulanus, Antonius Pritaliensis, Antonius Pueri de Florentia beatae Mariae de Monte plano ordinis Vallis umbrosae, Ioannes sancti Iuliani de Bononia Vallis umbrosae, ac procurator, vt dixit, dicti ordinis; Laurentius de Landonis de Curles, Hector de Martinengo sancti Petri in Monte, Federicus de Claramonte de Iosaphat, & Antonius de Malaspinis sancti Caprasii de Mulla, monasteriorum abbates: Ioannes de Verfellis, Ioannes Sancii, Iacobus de Valentia, Guillermus de Britannia, sacrae theologiae professores, domini nostri papae minores poenitentiarum; Gerardus de Arimino sacrae theologiae professor generalis ordinis sancti Augustini, Geminianus de Prato, Petrus de Caueis rubeis, Baptista de

ANNO
CHRISTI
1438.

Roma, sacri apostolici palatii causarum auditores; Bartholomæus de Bonitis decretorum doctor, curiæ causarum cameræ apostolicæ auditor generalis, Sanctes de Viuianis, Antonius de Caffarellis, Andreas de Sancta cruce, Orlandus de Florentia, aduocati; fratres Iacobus de Arimino Prædicatorum, Iacobus de Tolentino Minorum, Bardinus Sampsonis Carmelitarum, ordinum procuratores; Iacobus Textoris ordinis Minorum, Guillelmus de Fosato, sacre theologiæ professores; Ioannes Coquel, Humbertus de Cassiaco, Sabaudia ducum procuratores, vt dixerunt; Andreas de foro Sempronio vtriusque iuris, Ioannes de Dirauano decretorum, Angelus de Perusio artium & theologiæ, doctores; Dominicus de Racaneto, Antonius de Marganis de Roma, legum doctores; Leonardus de Piscia, Baptista de Padua, Galeatius de Mantua, Robertus Rogerii, cameræ apostolicæ clerici, ac quamplures alii magistri & doctores in numero copioso. Quibus ibidem sic comparentibus, & Missa solenniter decantata, dominus Ioannes de Prato promotor præfatus certa auisamenta ex parte dominorum præfatorum deputatorum ibidem præsentium, quorum tenor inferius de verbo ad verbum est insertus, publice alta & intelligibili voce perlegit & publicauit, aliaque in eis contenta ad omnium patrum & dominorum prædictorum ibidem præsentium, quantum in eo fuit, notitiam deduxit, exhortans eosdem, vt tam super illis, quam hesternæ die publicatis auisamentis cogitare & deliberare, ac præhabita matura deliberatione, quid super iis agendum, vellent eorum dare vota. Iisque per ipsum dominum promotorem sic, vt præmittitur, publicatis & propositis, domini cardinales, archiepiscopi, episcopi, electi, abbates, protonotarii, ceterique magistri & doctores præfati, habita prius per eos deliberatione matura, ad dicti promotoris interrogationem, auisamenta prædicta successiue (sic vt præmittitur publicata) tamquam vniuersali ecclesiæ necessaria, pro vno aut pluribus super eis conficiendis decretis quoad pœnas in bulla translationis contentas, quas ipsi in auisamentis contenti incurrant, nisi infra triginta dies a die decreti computandos respuerint, vnanimiter per verbum, placet, admiserunt, limitationibus, additionibus &

correctionibus nihilo minus saluis, infra scriptis videlicet, domini Rauennatis, quod primates & rectores ciuitatis Basileensis, nisi obedierint, vltra interdictum excommunicentur. Sipontini archiepiscopi, quod pœnæ in decreto conficiendo exprimantur, & etiam arresto ponendo in pecuniis collectis apponantur. Iacobi Adriensis, quod dominus noster pœnas in decreto apponendas, prout sibi videbitur, mitigare possit. Moricensis, Ludouicus protonotarius de Cypro, auditores, & certi alii, quod habeatur recursus ad aliquem dominum ecclesiasticum vel temporalem potentem, ciuitatis Basileensis vicinum, qui suo nomine priuato, viis & modis possibilibus tractare habeat cum illis Basileæ existentibus, pro concordia inter dominum nostrum & ipsos, vt clerus non cogatur mendicare ab aliis quod habet a seipso, vel per se facere possit, maxime propter decretum de annatis, collationibus beneficiorum, & auocatione causarum, & illis tractandum, quæ laicis fauorabilia fore videntur. Legionensis, quod grauiores pœnæ, quæ in corpore iuris reperiuntur, ponantur; attento quod insolentia illorum de Basilea maxima sit: & si ipsi Basileenses concordare voluerint, veniant ad fontem, videlicet ad sanctissimum dominum nostrum, qui misericors est, & semper pacem quæsiuit. Petragoricensis, quod patres sacri Concilii dare debeant eorum vota in scriptis, cum negotium arduum sit, & propter fastidium non valerent exprimere omnia ore, quæ exprimerent, si in scriptis vota sua darent. Quodque etiam dominorum cardinalium determinatione semper salua, procederetur; ipsi Basileenses viis planis & bonis ac pie reducerentur, ne principes eis fauentes scandalizarentur, & magis contra dominum nostrum & patres huius sacri Concilii indignarentur. Granatensis viua voce proposuit dicens, quod pœnas pene grauiores etiam terminis læsæ maiestatis dicti rebelles incidisse deberent declarari; quodque etiam deberent mitti ad prouincias singulas homines valentes & experti ad prædicandum populo, cum populus multoties inducat principes ad faciendum ea quæ non facerent, si populus ad illa non instaret. Archiepiscopus Spalatensis, quia post plura vota superuenit, quod maiori parti votantium adhæret, & specialiter do-

minorum

ANNO
CHRISTI
1438.

minorum cardinalium, tamquam faniori parti, nihilque contra Basileenses emitteretur, & quod interim fierent tractatus pacis, quodque etiam fieret bona guerra, vt bona pax sequi posset. Clerici camera, quod domini cardinales in confectione decretorum intelligantur ipso iure electi, qui debent conuocare vnum de quolibet * esse Romanæ curiæ, iuxta ipsorum arbitrium. Iacobus ordinis Prædicatorum, Iacobus ordinis Minorum, procuratores, quod in fine decreti dominus noster, non obstante pœna, offerat se facturum gratiam. * Bardinus procurator ordinis Carmelitarum, quod pœna laicis sit * præcipitata. Iacobus Textoris sacræ theologiæ professor, quod dirigerentur epistolæ solennes communitatibus principalioribus Germaniæ & Italiæ nationum, in quibus ostendatur, quod fundamenta quibus Basileenses nituntur, non fuerunt, neque sunt sufficientia ad conferendum eis tantam auctoritatem, quantam vsurparunt. Guillelmus de Fosato, clausulam domini Moricensis de pace tractanda. Dominicus de Racaneto, Barnabas de Vrsinis, Andreas de Palafago, Paulus, doctores, quod si Basileenses infra triginta dies a die decreti aliquid procedendo attentarint, hoc irritum sit & inane, & quod processus huius sacri Concilii intelligatur esse prior. Et Humbertus de Cassiaco procurator domini ducis Sabaudia, quod die Sabati præterita dominus Morinensis, ipse Humbertus & Custos Lugdunensis receperunt literas dicti domini ducis, in quibus dixit, se pro diuisionibus & discordiis inter dominum nostrum & Basileenses exortis sedandis, mittere velle ad dictum dominum nostrum notabilem & solennem ambasiatam, quæ dicto domino nostro ipsius domini ducis mentem & intentionem latius explicabit, prout ipsi domini Morinensis, Custos & Humbertus ipsi domino nostro latius verbo exposuerunt (vt dixerunt) expresse subiunxerunt & declarauerunt. Præmissis itaque omnibus & singulis per ipsum dominum cardinalem de Vrsinis præfidentem mature intellectis, consideransque vota pro decretis super auisamenta huiusmodi conficiendis conformia, reuerendissimos patres & dominos, dominos sancti Marci & Firmanum cardinales, Raennatensem archiepiscopum, Paduanum, Ariminen-

Concil. Tom. 33.

N

sem, Morinensem, Aretinum, Auenionensem & Legionensem in formando decreto, super auisamentis prædictis per diuersos patres & dominos ibidem præsentis, nominatos deputando, auisamenta huiusmodi de ipsorum patrum & dominorum vnanimi consensu duxit concludendum, atque conclusit, eaque habuit & habere voluit pro conclusis. Super, &c. præsentibus dominis protonotariis, cameræ apostolicæ clericis præfatis, Henrico Malschenfi, & pluribus aliis.

ANNO
CHRISTI
1438.

*Tenor auisamentorum sic, ut præmittitur, concordatorum
& admissorum sequitur, & est talis.*

Quoniam nonnulli pacis & vnitatis æmuli, qui post translationem Concilii Basileensis ad hanc ciuitatem Ferrariensem, remanserunt Basileæ, ibidem conuenire præsumentes, ac si Concilium ibi vigeret, & translatio facta non fuisset, & per viam quorundam prætenforum decretorum nouissime per eos publicatorum, sanctissimum dominum nostrum, licet nulliter, & de facto declararunt ab omni administratione papatus fuisse suspensum, & ad eos administrationem deuolutam, causas a Romana curia, quantum in eis est, auocauerunt, expectatiuas abrogauerunt, Romanum pontificem collationis beneficiorum exemptorem fecerunt. Idcirco domini deputati obuiando scandalis huiusmodi, & maioribus etiam quæ futura timentur, nisi occurratur, auisauerunt, quod per huius sacri Concilii solenne decretum declaretur, eos qui ita agere præsumperunt, nulliter & de facto processisse, & incidisse pœnas non solum in bullis translationis sanctissimi domini nostri contentas, sed eas quas sacri Canones contra schismaticos infligunt; inhibendo omnibus principibus tam ecclesiasticis, quam sæcularibus, nec non prælatis omnibus sub grauissimis pœnis & censuris, etiam vsque ad interdictum inclusiue, ne illis talia in Dei contemptum & scandalum populi Christiani procurantibus dent publice vel occulte, per se vel per aliam publicam interpositam personam consilium, auxilium vel fauorem: & qui talia attentarint, dignitatibus, honoribus, beneficiis, officiis & administrationibus priuati declarentur, & integrum liberumque illis sit, ad quos de iure vel consuetudine talium dignitatum collatio,

ANNO
CHRISTI
1438.

siue prouisio pertinet, illas libere posse & debere conferre. Item quod nisi ciuitas Basileensis infra mensem a die publicationis huius decreti, eos qui talia attentare præsumperunt, realiter & cum effectu eiecerit, & a se omnino licentiauerit, extunc supposita sit & censeatur ecclesiastico interdicto, quod per solum Romanum pontificem possit relaxari: & quod eandem pœnam incurrant omnes aliæ ciuitates & loca quæ illis fauent, aut eos, siue eis seruientes receptarent, Basileam vel merces vel victualia portarent; & si quid contra prohibitionem seu decretum huiusmodi ad dictam ciuitatem Basileensem apportetur per aliquem, illud omnino fiat occupantium: inhiendo etiam mercatoribus conditionis cuiuscumque, quatenus sub excommunicationis pœna, quam incurrant ipso facto, de ciuitate Basileensi infra mensem a die decreti præsentis publicationis, debeant de ciuitate prædicta Basileensi recedere, prout hoc & alia in decreto formando iuxta declarationem sacri Concilii poterunt apponi.

Auisarunt insuper domini prædicti necesse fore & valde expediens, mittere ad reges confestim & ad principes aliquos de reuerendissimis dominis cardinalibus, si fieri potest, cum hic agatur de periculo schismatis vitando, vel saltem magnos prælatos, doctos & literatos & practicos, bene sociatos cum doctoribus & magistris, informatos de iis quæ in Concilio Basileensi gesta sunt hactenus, ad informandum reges & principes de bona iustitia sanctissimi domini nostri papæ & sedis apostolicæ, & apertam faciendum bonam & sinceram voluntatem sanctitatis suæ, ad reformationem ecclesiæ, & ad vniuersalem pacem populi Christiani, extirpationem quoque hæresis & errorum, etiam potissime ad Græcorum reductionem, & ad eosdem principes cautos reddendum de iniustitia & temerario proposito eorum, qui in scandalum vniuersalis ecclesiæ Basileæ remanserunt, & de eorum male gestis; & ad exhortandum principes, vt & suos oratores huc mittant, & prælatos, vt se personaliter ad Concilium conferant: nec non ad exequendum pœnas & censuras contra tales scindere vnitatem fatagentes promulgatas, & ad hoc consilium & auxilium, nec non sæculare brachium implorandum. Dignenturque domini de Concilio ita super iis con-

fulere & deliberare, quoniam, nisi cito occurratur, timeantur longe maiora scandala posse suboriri.

Et quoniam nonnullæ pecuniarum summæ occasione reductionis Græcorum in diuersis mundi partibus pia largitione fidelium depositæ fuerunt iamdiu, ne pecuniæ huiusmodi ad alium usum conuertantur, quam ad illum, cuius gratia fuerunt exbursatæ, sanctissimus dominus noster papa illas per suas literas nuper mādauit arrestari: sed cum iam Græci Venetiis applicuerint, vtile videtur, easdem pecunias per sanctissimum dominum nostrum, sacro approbante Concilio, iterum arrestari mandari, ne ad manus illorum perueniant, qui non Græcorum vnionem, sed potius scissuram & diuisionem procurant. Quare & super hoc placeat dominis de Concilio consulere & deliberare.

Eodem vero die Martis, vndecima Februarii dominus Ioannes de Prato promotor præfatus, pro maiori corroboratione votorum patrum & dominorum prædictorum, vna cum magistro Arnolde notario præfato, domos habitationum reuerendissimorum dominorum Brandæ episcopi Portuensis, & Antonii sancti Marcelli, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, qui propter eorum infirmitatem congregationi hodie congregatæ interesse non poterant, accedens, illos de auisamentis successiue publicatis, & votis desuper datis plenius informauit, exhortans eosdem, vt etiam super iis velint dare vota sua. Qui quidem domini cardinales, habita per eos successiue deliberatione matura, auisamenta prædicta per verbum, placet, in omnibus & per omnia, prout superius reperiuntur, concorditer admiserunt: adiiciens ipse dominus cardinalis Placentinus, quod in decreto formando commemoratio fiat, quomodo ipsi Basileæ existentes, scientes dominum nostrum papam galeas & alia necessaria pro Græcorum aduentu misisse, vt aduentum ipsum impedirent, quoddam monitorium contra ipsum dominum nostrum decreuerunt, & nihilo minus eorum facta continuando, dum sentiebant Græcos prædictos portum appropinquare, vt eo amplius aduentum prædictum turbarent, ad vltiora processerunt, &c. Subsequenter vero idem dominus Ioannes promotor etiam votum domini Garfiæ electi Tudenfis, etiam a dicta congregatione absentis, qui auisa-

ANNO
CHRISTI
1438.

menta, vt supra, per Placet, dummodo pœnæ in eis contentæ ad illos qui contra illos de Basilea & eorum processus protestati sunt, & illis non consenserunt, se non extendant, admisit, recollegit. Idem dominus Antonius de Rosellis aduocatus similiter illa recepit & admisit.

Die Veneris quartadecima dicti mensis Februarii de mane, in capella maiori palatii apostolici, reuerendissimo patre domino episcopo Sabinensi cardinale pro congregatione tenenda præsidente, aliisque reuerendissimis reuerendisque ac venerabilibus patribus & dominis supradictis, nec non vltra illos, domino Nicolao Capuano, & Marco Tarantasiensi, archiepiscopis; Ioanne Vallino dicti palatii causarum auditore, Guillermo de Prato, & Iaconio de Racaneto camera apostolicæ clerico, Iustino de Planca, Ioanne de Baroncellis, Genesio de la Porta, Antonio de Rosellis, Angelo de Boncianis, Bruno de Bononia, aduocatis consistorialibus; Ioanne decretorum doctore, domini nostri papæ acolyto, Alphonso Gundisalui scholastico Abulensi, decretorum doctore, & Francisco de Padua dicti domini nostri cubicularii, aliisque quampluribus doctoribus & magistris ibidem legitime congregatis, dominus Ioannes de Prato promotor præfatus quamdam formam decreti per dominos deputatos alias nominatos, de & super auisamentis alias in congregatione publica lectis & publicatis, ac postmodum per patres & dominos huius sacri Concilii admissis, vt asseruit, conceptam & concordatam, ibidem publice alta & intelligibili voce, ac de verbo ad verbum legit & publicauit, ac ad ipsorum patrum & dominorum plenam & indubitam notitiam, quantum in eo erat, deduxit. Qua quidem forma per dominos & patres prædictos intellecta, vt dicebant, habita per eos matura deliberatione, formam prædictam in sessione publica publicandam & auctorizandam patres & domini præfati vnanimiter & concorditer, nemine discrepante, per verbum, Placet, admittendam duxerunt, & admiserunt. Extunc vero dominus cardinalis & præsidens præfatus, auctoritate sanctissimi domini nostri formam sic, vt præmittitur, admissam, de prædictorum patrum & dominorum voluntate & consensu, die craftina in publica sessione publicandam & auctorizan-

dam duxit concludendam, atque concludit, illamque habuit & habere voluit pro conclusa. Super &c. Præsentibus dominis apostolicæ sedis protonotariis, clericis cameræ, cubiculariis, & aliis in præfenti congregatione, & etiam aliis immediate præcedentibus descriptis testibus, &c. Quo factò, dominus Ioannes de Prato promotor præfatus ex parte sanctissimi domini nostri papæ intimaui omnibus & singulis patribus & dominis præsentibus ibidem, quod die crastina, videlicet Sabbati quintadecima Februarii, erit sessio publica pro huiusmodi formæ concordatæ & admittæ publicatione, vbi prædictus sanctissimus dominus noster papa personaliter intendit interesse. Quare exhortabatur patres & dominos ipsos, vt ad illam celebrandam crastina die prædicta mane hora quartadecima vellent conuenire.

Die Sabbati quintadecima mensis Februarii supradicti de mane in ecclesia maiori Ferrariensi, sanctissimo domino nostro papa inibi præfidente, reuerendissimisque ac reuerendis patribus & dominis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, archiepiscopis (Tarantasiensi absente) episcopis, electis, abbatibus, generalibus, magistris & doctoribus in duabus vltimis sessionibus nominatis, ac vltra illos Leonardo archiepiscopo Patensi de Arimino minori, Andrea Megarensi, Ventura Bretonomensi, Ioanne Pefauriensi, Aloysio Foroliuensi, Carolo olim Mutinensi, Ioanne Bracarensi, episcopis, septuaginta duobus numero, inter mitratos & electos confirmatos, pluuiialibus dumtaxat indutis, ibidem pro sessione publica celebranda in Spiritu sancto legitime congregatis, vniuersalem ecclesiam representantibus, reuerendissimus pater dominus Angelottus tituli sancti Marci presbyter cardinalis Missam de Spiritu sancto solenniter, nonnullis sibi assistentibus patribus & ministris, decantauit. Qua finita, sanctissimus dominus noster ac patres & domini præfati ad sessionem celebrandam procedentes hoc modo ordinarunt, videlicet, ipse dominus noster papa in medio chori ante altare in cathedra solenni sibi ibidem parata, vestibus pontificalibus indutus, ac mitram planam habens in capite, se reposuit. Protonotarii vero, subdiaconi, sacri palatii apostolici auditores, acolyti, cubicularii ad pedes ipsius domini nostri,

ANNO
CHRISTI
1438.

domini autem sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales in parte dextra in superioribus gradibus in naui ecclesiæ, in secundis vero gradibus, tam a dextris, quam a sinistris, ordinum diuersorum procuratores, prouinciales, magistri & doctores ordine suo fuerunt. Ipsisque dominis & patribus sic, vt præmittitur, ordine supradicto sedentibus & existentibus, per prædictum dominum nostrum papam nonnullis orationibus, ac per cantores antiphona, *Exaudi*, & deinde litanis & aliis consuetis dictis & decantatis, nec non ipsius sacre Synodi per ipsum dominum nostrum papam trina facta benedictione, aliisque solennitatibus præmissis debitis & consuetis, reuerendus pater dominus Aloysius episcopus Foroliuiensis auctoritate & mandato domini nostri papæ ac eiusdem sacre Synodi, ambonem ascendens, decretum vltimo per patres & dominos huius sacri Concilii hesternæ die admissum & approbatum publice alta & intelligibili voce, ac de verbo ad verbum, cuius tenor inferius est insertus, pronuntiauit, publicauit, & ad omnium & singulorum ibidem præsentium & adstantium, quantum in eo fuit, plenam & indubitam notitiam deduxit, hoc laudantibus & approbantibus omnibus & singulis patribus & dominis supradictis, præsentibus reuerendissimis, nec non venerabilibus ac nobilibus viris, dominisque L. de Caluis de Roma, B. de Sala de Ferrara, M. de Vrsinis, M. de de Portugallia, N. Barbato de Venetiis, Gabriele de Cornario de Venetiis, Ludouico de Cypro, P. Barbo de Venetiis, D. Michael de Venetiis, & B. de Corneto, apostolicæ sedis protonotariis.

Tenor vero decreti per dominum episcopum Foroliuiensem publicati, vnde supra fit mentio, sequitur, & est talis.

Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exposcit debitum pastoralis officii, cui diuina fauente clementia, licet insufficientibus meritis, præsidemus, vt nefarios malignorum excessus, illorum præsertim, qui tranquillum ecclesiæ statum in varias periculosasque, nisi obuietur, procellas & perturbationes impellere satagunt, & Petri nauiculam fluctibus mergere moliuntur, opportunis

*Eugenius
papa irritat
omnia Besi-
leensium de-
creta, & de-
clarat eos in-
cidisse in
censuras &
penas.*

remediis opprimamus, ac ne in sua malitia gloriantes, aliis occasionem malignandi præbeant, pro excessibus per eos commissis debitæ ultionis pœnam infligamus. nam vt canonica continent sanctiones, in culpis quæ multorum trahunt iacturam, culpa est relaxare vindictam. Sane cum in sacro Basileensi Concilio de loci electione pro futuro œcumenico Concilio ageretur, & per eos, ad quos potestas eligendi locum erat deuoluta, factum esset ^a decretum, ipsumque ambasiatores carissimi filii Ioannis imperatoris Græcorum, & venerabilis fratris Iosephi patriarchæ Constantinopolitani ibidem existentes acceptassent; aliis ^b vero Auenionem vel alium locum nominantibus, ad quem præfati oratores nullo modo ire velle ^c protestabantur, asserentes pro certo præfatos imperatorem & patriarcham ad dictum Concilium, nisi personaliter interfesumus, nullatenus accessuros; prædicti qui Auenionem petebant, veriti Græcos ipsos ad eos nequaquam ituros, quoddam decretum, siue libellum famosum, quod monitorium ^d appellant, aduersus nos, licet nulliter, & de facto in graue scandalum & scissuram ecclesiæ, in tamquæ sancti operis, vnionis videlicet Græcorum, perturbationem, conflare temere ausi sunt. Nos pro vnitate ecclesiæ conseruanda, & dicta vnione consequenda, prædictum Basileense Concilium ex iustis, rationabilibus, necessariis ac vrgentibus causis, de consilio & assensu venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, quamplurimis venerabilibus fratribus & dilectis filiis archiepiscopis, episcopis, electis & abbatibus apud sanctam sedem apostolicam existentibus, id laudantibus & consulentibus, ad ciuitatem Ferrariensem & Græcis & nobis accommodam transtulimus, prout in literis ^e superinde confectis latius continetur. Ipsi vero omnem viam iuris spernentes, & in suo obstinato proposito perseuerantes, literasque dictæ translationis, ac omnia in eis contenta paruipendentes, ac mala malis cumulantes, non solum rationabilem translationem nostram ex prædictis iustissimis & vrgentissimis causis, vt præmittitur, factam, non acceptarunt, sed vt infra certum tempus, & sub suspensionis pœna prædictam translationem reuocaremus, monere iterato temerarie sunt ausi. Quod quidem nil aliud erat, quam

^a supra relationum num. 11.

^b supra num. 14.

^c Ibidem.

^d sessione 23. Concilii Basileensis.

^e supra num. XIII.

ANNO
CHRISTI
1438.

quam vt tanti sancti operis tantum Christianis omnibus optabilis profecutionem deserere cogeremur. Iis vero non sine displicentia animi nostri intellectis, cum ea omnia non solum in destructionem tam sancti operis, sed in manifestam ecclesie scissuram, vt præmittitur, tendere videremus, translationem per nos tam necessario factam, & conditiones in illa purificatas fuisse, ac ipsum Ferrariense Concilium inchoari, & legitimam profecutionem habere debere, prout in aliis ^a literis nostris plenius continetur, ^{a supra num. xiv.} declarauimus; ad illudque inchoandum dilectum filium nostrum Nicolaum tituli sancte Crucis in Ierusalem sancte Romanæ ecclesie presbyterum cardinalem, nostrum ac sedis apostolicæ legatum destinauimus ^b. Quod quidem ^{b supra num. xix.} non paruo prælatorum numero legitime congregatum, in publica sessione translationem & declarationem prædictas legitimas, iustas & rationabiles, ac urgente necessitate, ad tollendum impedimentum præfate sanctissimæ vniõnis occidentalis & orientalis ecclesie, etiam ad euitandum scissuram in Dei ecclesia nunc imminentem, pro euidenti que vtilitate totius reipublicæ Christianæ fuisse & esse factas, solenniter declarauit, prout ex serie decreti superinde confecti liquide constat.

Interea certiores facti, prædictos imperatorem & patriarcham, & Græcos litoribus Italiae appropinquare ad ipsum Ferrariense Concilium, Deo duce, ea intentione & firmo proposito venimus, vt non solum hoc sancte vniõnis opus, sed illa etiam, propter quæ Concilium Basileæ fuerat congregatum, realiter & cum effectu, adiuuante Domino, profeceremur. Atque etiam aduertens dilectus filius noster Iulianus tituli sancte Sabinæ presbyter cardinalis apostolicæ sedis legatus, cum prædictos, vt a tam manifestis scandalis abstinerent, plurimis validissimis rationibus hortaretur, & pro ipsorum obstinata mente nullatenus exaudiretur, sed eos magis ad ipsa scandala in Dei ecclesia perpetranda paratos inspiceret, ne illorum impietatibus assistere videretur, inde discessit.

Illi vero neque id considerantes, & nescientes in semitis pacis & iustitiæ dirigere gressus suos, iamque certiores effecti, Græcos ad eos nullatenus accedere velle, ac litoribus Italiae appropinquasse, in sua cordis durtia perseue-

rantes, cum dictam Græcorum vnionem, pro qua nobiscum totis viribus, ingenio & industria laborare, & nobis assistere debuissent, aliter impedire & disturbare nequissent, peiora peioribus adiicientes, ad tantum temeritatis & audaciæ sunt progressi, vt nos a papali administratione suspensos esse, plurimis regum & principum oratoribus, qui Basileæ erant, tam nefandum scelus execrantibus, & in contrarium protestantibus, ausu sacrilego declarare, & ad alia plura, licet nulliter & de facto, procedere præsumpserint*.

*Sessione 28.
Conciliij Basileensis.

Nos igitur attendentes excessus eorum adeo notorios, vt non possint aliqua tergiuersatione celari, quodque error cui non resistitur, approbari videtur, & latum pandit delinquentibus iter is, qui eorum conatibus non resistit, ac nequeamus absque graui offensa Domini nostri Iesu Christi, & suæ sanctæ ecclesiæ, tot & tantos excessus, qui præsertim sanctam & optatissimam vnionem Græcorum impedire, turbare & penitus tollere videntur, vltterius tollerare, aduersus præfatos in Basilea existentes, hoc sacro approbante Concilio, in virtute Altissimi decernimus, iustitia mediante, quantum oporteat procedendum. Quapropter matura deliberatione prædictos conuenientes, & tam scandalosa & nefaria præsumentes, etiam si cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, episcopali, abbatiali, aut alia quauis auctoritate ecclesiastica vel sæculari præfulgeant, pœnas excommunicationis, priuationis dignitatum, beneficiorum, officiorum, ac inhabilitationis ad futura in dictis nostris literis translationis contentas, hoc sancto approbante Concilio, incidisse decernimus & declaramus. Decernentes, atque etiam insuper declarantes irritum & inane, & nullius roboris vel momenti, quidquid per eos tam circa prædicta, quam curiam nostram sequentes, vel in sacro Concilio existentes a die translationis per nos factæ, sub nomine Concilij, vel alias attentatum fuerit, vel in posterum quomodolibet contigerit attentari.

Engenius
papa declarat incidisse
in censuras
& pœnas cõ-
tinuaciter
perseuerantes
in Basileensi
Concilio.

Mandantes præterea, ipso etiam approbante Concilio, sub dictis pœnis & censuris, ac præstiti iuramenti, quo sanctæ fedi apostolicæ tenentur adstricti, violatione, omnibus & singulis cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, electis, abbatibus, & ceteris cuiuscumque

ANNO
CHRISTII
1458.

conditionis & status existant, in dicta ciuitate Basileensi sub prætenu præfati Concilii conuenientibus, quatenus infra triginta dies a die dati huius decreti debeant realiter & cum effectu a dicta ciuitate recessisse; præcipientesque magistro ciuium, consulibus, scabinis ciuitatem Basileensem regentibus & gubernantibus, ceterisque officialibus, quocumque nomine censeantur, quatenus infra dictum triginta dierum terminum prædictos non recedentes a prædicta ciuitate expellant, & a se realiter & cum effectu eiiciant. Quod si prædicta infra dictum terminum facere omiserint, omnes & singulos regentes & officiales prædictos excommunicationis, populum vero & ciuitatem præfatam ecclesiastici interdicti sententias decernimus ipso facto incurrisse: quorum absolutionem, nisi in mortis articulo, interdicti vero relaxationem nobis specialiter referuamus.

Omni bus insuper & singulis, ad quorum notitiam hæc peruenerint, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna præcipimus & mandamus, vt si prædicti in Basilea existentes, ciuesque ipsi non obedientes fuerint contumaces, nullus post dictum terminum ad dictam ciuitatem Basileensem accedat, sed ipsis denegent mercimonia, & cuncta ad vsum hominum necessaria. Mercatores quoque, qui causa dicti olim Basileensis Concilii ibi conuenerunt, cuiuscumque conditionis existant, sub eadem excommunicationis pœna inde omnino discedant. Si qui autem hæc nostra mandata contempserint, elapso dicto termino Basileensibus in contumacia existentibus, aliqua potestate forsitan præsumētes, cum scriptum sit: Iusti tulerunt spolia impiorum: possint tales huiusmodi bonis a quibuscumque Christi fidelibus impune spoliari, bonaque ipsa prius capientium dominio cedant. Verumtamen quia redeuntibus gremium suum nunquam claudit ecclesia, si prædicti in Basilea conuenientes, vel ipsorum aliqui infra prædictum terminum triginta dierum a die datæ præsentium, vt præmittitur, ad cor redierint, & a dicta ciuitate recesserint, prædictas pœnas, quoad obedientes, sacro approbante Concilio remittimus & relaxamus, easque pro infectis ab eorum data, & quæcumque inde secuta haberi volumus, decernimus & mandamus; supple-

*Contumaci-
bus existi-
bus in Bas-
leensi Con-
cilio mandas-
sumus pon-
tifex denega-
ri mercimo-
nia, ita vt
contra fa-
cientes possint
impune spo-
liari.*

tes, præfato approbante Concilio, omnes defectus, si qui forsitan ex solennitate iurium in præmissis, vel ex omissione aliqua interuenissent.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, declarationis, mandati, remissionis & relaxationis, voluntatis, suppletionis & decreti synodalis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursum.

Datum Ferrariæ in generali sessione Synodi solenniter celebrata, anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi millesimo quadringentesimo trigesimo septimo, quintodecimo Kalendas Martii, pontificatus nostri anno septimo.

PARS SECVNDA
ACTORVM SACRI OECVMENICI
CONCILII FLORENTINI
POST ADVENTVM GRÆCORVM
ad idem Concilium.

HAC secunda parte continentur aduentus Græcorum ad Concilium, & subsequuta unio cum Romana ecclesia, ac præuiae disputationes cum Latinis, quæ referuntur ab Andrea de sancta Cruce patricio Romano, & apostolici consistorii aduocato, qui non solum inter aduocatos qui Concilio interfuerunt, recensetur supra parte i. num. 29. sed etiam ea quæ hinc inde dicebantur, excipiebat, ut supra in præfatione huius operis diximus. Cumque in dicendo eadem sæpe verba repetantur, nonnulla etiam actione ipsa explicentur, hinc factum est, ut scripta obscuriora sint, præsertim illa, quæ interpres extempore de Græco in Latinum interpretabatur, quæ si conferantur cum disputationibus a Græco scriptore relatis, & inter generalia Concilia editis, ut in eadem præfatione operis diximus, manifeste apparet ipsum postmodum ea adaptasse & concinnasse, ex quo in notis aliqua Andrea dicta explicauimus; in quibus vero discrepant, suis locis admonui. Et quia disceptatores tam Latini, quam Græci adducebant sanctorum patrum & Conciliorum dicta, nec in-